

วารสารสิทธิจินดา

SITTHICHINDA JOURNAL

ปีที่ 1 ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม, 2568)
Vol.1 No.4 (July-August, 2025)

ISSN 3057-1804 (Online)

วารสารสิทธิจินดา เลขที่ 331 หมู่ที่ 7 บ้านนาข่า ตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย 42000
โทร.0896224068, E-mail. Sitthichinda.journal@gmail.com
<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/SITTHICHINDA>

วารสารสิทธิจินดา

Sitthichinda Journal

ISSN 3057-1804 (Online)

ปีที่ 1 ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม 2568

วัตถุประสงค์ :

วารสารสิทธิจินดา เป็นวารสารวิชาการราย 2 เดือน (ปีละ 6 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน, ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน, ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม, ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม และฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม) มีวัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษา ด้านศาสนา ปรัชญา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ศีลศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน พิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ วารสารสิทธิจินดา ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะของกองบรรณาธิการ วารสารสิทธิจินดา ไม่สงวนลิขสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ :

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์ January–February (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 28 กุมภาพันธ์)

ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน March–April (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 เมษายน)

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน May–June (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม July–August (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 31 สิงหาคม)

ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม September–October (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 31 ตุลาคม)

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม November–December (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 31 ธันวาคม)

เกณฑ์การพิจารณาและคัดเลือกบทความ :

บทความแต่ละบทความจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่านก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบข้อมูลของผู้เขียนบทความ เช่น ชื่อหรือประวัติการทำงาน และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ(Double–Blind Peer Review)

เงื่อนไขการตีพิมพ์ :

บทความที่ส่งมาขอเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความของวารสาร และต้องให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้

ทรัพย์สินและความคิดเห็นของผู้เขียนบทความ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทรัพย์สินและรับผิดชอบต่อกองบรรณาธิการ

สำนักงาน :

วารสารสิทธิจินดา

เลขที่ 331 หมู่ที่ 7 บ้านนาซำ ตำบลนาอาน

อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย 42000

E-mail: Sitthichinda.journal@gmail.com

โทรศัพท์ 089 622 4068

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/SITTHICHINDA>

ISSN 3057-1804 (Online)

บรรณาธิการ :

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชณพงศ์ ศรีจันทร์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ :

ดร.ละอองดาว ชาทองยศ

กองบรรณาธิการ :

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์

ประธานมูลนิธิ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.อำพล บุตดาสาร

มหาวิทยาลัยนเรศวร

รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันท์ศิริล

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หอมหวล บัวระภา

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยุทธ์ ชูสอน

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุเทนทร์ วัชรชีโนรส

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review)**ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก**

รศ.ดร.บุญช่วย ศิริเกษ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รศ.ดร.พิมพ์อร สดเอี่ยม

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหาพงศ์ทราทิพย์ สุทธิโร, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระครูปริยัติคุณรังสี, ผศ.ดร.

รศ.ดร.ธงชัย สิงห์อุดม

ผศ.ดร.สุรพล พรหมกุล

ผศ.ดร.สุชาติ บางวิเศษ

ผศ.ดร.ศักดิ์นาภรณ์ นันท์

รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์

มหาวิทยาลัยมหามจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

บทบรรณาธิการ

วารสารสิทธิจินดาฉบับนี้เป็นปีที่ 1 ฉบับที่ 4 กองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ และคุณภาพมากที่สุดของบทความ เพื่อตีพิมพ์และเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการที่มีข้อค้นพบ ข้อเสนอแนะที่เป็นนวัตกรรม รวมถึงความคิดริเริ่มที่มีผลกระทบต่อชุมชน สังคมและประเทศชาติ และเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ โดยฉบับนี้เน้นการนำเสนอบทความวิจัย จำนวน 2 บทความ และบทความวิชาการ จำนวน 3 บทความ รวม 5 บทความ

กองบรรณาธิการวารสารสิทธิจินดา ขอขอบพระคุณผู้เขียน ท่านสมาชิก และท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารเป็นอย่างดีตลอดมา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์จะมีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชณพงศ์ ศรีจันทร์

บรรณาธิการวารสารสิทธิจินดา

สารบัญ

กองบรรณาธิการ

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ

บทบรรณาธิการ

บทความวิจัย

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด 140-

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 153

เกศสุดา มิตรภูษามารณ์

Ketsuda Mitpusaporn

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองของกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก 154-

(First-time Voters) : ศึกษาอิทธิพลของโซเชียลมีเดียเทียบกับอิทธิพลของครอบครัวใน 168

จังหวัดเลย

ภัทรพล เสริมทรง

Phattarapon Sermsong

บทความวิชาการ

จริยศาสตร์เชิงพุทธกับการแก้ปัญหาจริยธรรมในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล 169-178

บุญช่วย ศิริเกษ

Boonchuay Sirikase

อริยะเอไอ: การบูรณาการอุดมธรรมเพื่อพัฒนาพลังปัญญาในยุคดิจิทัลเปลี่ยนผ่าน 179-190

พระมหาอภิพงศ์ คำหงษา,ดร.

Phramaha Ahipong Khamhongsa, Dr.

การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับหลักสูตรแกนกลางเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ 191-200
และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของผู้เรียน

กิตติยา คุณนารักษ์

Kittiya Khunarak

ภาคผนวก

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้เขียนเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ใน

วารสารสิทธิจินดา

201-213

เทมเพลต สำหรับบทความวิจัย	214-216
เทมเพลต สำหรับบทความวิชาการ	217-218
แบบฟอร์มส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์	219
ขั้นตอนการทำงานของวารสาร	220-222

**แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2**

**GUIDELINES FOR DEVELOPING INSTRUCTIONAL LEADERSHIP OF SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER PHETCHABUN PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2**

เกศสุตา มิตรภูษารณ

Ketsuda Mitrpusaporn

โรงเรียนบ้านวังบาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2

Banwangban School, Phetchanun Primary Educational Service Area Office 2

*Corresponding author, e-mail: ketsudamitrpusaporn@gmail.com

Received: 4 June 2025, Revivsed: 23 June 2025, Accepted: 2 July 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) นำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและข้าราชการครู จำนวน 1,325 คน จาก 125 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 297 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการปฏิบัติงานด้านภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) แต่พบปัญหาด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการและการนิเทศภายใน เนื่องจากภาระงานอื่นที่นอกเหนือจากการสอน 2) แนวทางการพัฒนาประกอบด้วย 4 ด้านสำคัญ คือ (1) การพลิกโฉมวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติจริง (2) การบริหารหลักสูตรที่ยืดหยุ่นและบูรณาการบริบทท้องถิ่นเพชรบูรณ์ (3) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อย่างเป็นระบบ และ (4) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการนิเทศการสอน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน, การพัฒนาผู้บริหาร, สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2

Abstract

The purposes of this research were to: 1) examine the current states and problems of instructional leadership among school administrators; and 2) propose guidelines for developing instructional leadership of school administrators under Phetchabun Primary Educational Service Area Office 2. This study employed a mixed methods research approach. The population consisted of 1,325 administrators and teachers from 125 schools. The sample group comprised 297 administrators and teachers, obtained through stratified random sampling. The research instruments included a 5-point rating scale questionnaire and a semi-structured interview form. Data were analyzed using mean, standard deviation, and content analysis.

The research results indicated that: 1) The overall state of instructional leadership practice was at a high level ($\bar{X} = 3.85$); however, problems were identified regarding the promotion of an academic atmosphere and internal supervision due to excessive workloads other than teaching. 2) The development guidelines consisted of four key aspects: (1) transforming vision into practice; (2) flexible curriculum management and integration of Phetchabun's local context; (3) systematic creation of Professional Learning Communities (PLC); and (4) using digital technology for instructional supervision.

Keywords: Instructional Leadership, Administrator Development, Phetchabun Primary Educational Service Area Office 2

บทนำ

ในท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 การศึกษาถือเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ เพื่อนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ความสำเร็จของการจัดการศึกษานั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับคุณภาพของครูผู้สอนและหลักสูตรแล้ว ปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน คือ "คุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา" โดยเฉพาะบทบาทในฐานะ "ผู้นำทางการเรียนการสอน" (Instructional Leadership) ซึ่งเป็นกระบวนการที่เน้นให้ผู้บริหารลดบทบาทจากการเป็นเพียงผู้จัดการดูแลอาคารสถานที่และงบประมาณ มาเป็นผู้นำที่มุ่งเน้นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การนิเทศชั้นเรียน และการสร้างบรรยากาศทางวิชาการ (Hallinger & Murphy, 1985; Leithwood et al., 2004)

สำหรับประเทศไทย บริบทของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานยังคงเผชิญความท้าทายในหลายมิติ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความซับซ้อนทางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ซึ่งรับผิดชอบพื้นที่ครอบคลุม 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอหล่มสัก อำเภอ

หล่มเก่า อำเภอน้ำหนาว และอำเภอเขาค้อ ถือเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะตัว กล่าวคือ มีสภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อนและพื้นที่ราบลุ่ม การคมนาคมในบางโรงเรียนเป็นไปด้วยความยากลำบาก ส่งผลต่อการเข้าถึงทรัพยากรและการติดตามนิเทศงาน

จากข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2568 พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 125 โรงเรียน มีบุคลากรรวมทั้งสิ้น 1,325 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 105 คน (ผู้อำนวยการ 85 คน และรองผู้อำนวยการ 20 คน) และข้าราชการครู 1,220 คน โดยในจำนวนนี้เป็น "ครูผู้ช่วย" ถึง 139 คน (Office of Phetchabun Primary Educational Service Area 2, 202x) ตัวเลขดังกล่าวสะท้อนให้เห็นประเด็นสำคัญ 2 ประการ คือ **สัดส่วนผู้บริหาร** การที่มีผู้อำนวยการ 85 คน แต่มีรองผู้อำนวยการเพียง 20 คน แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กถึงขนาดกลางที่ผู้บริหารต้องทำงานบริหารจัดการเพียงลำพัง (Single Command) แบกรับภาระงานทั้ง 4 ฝ่าย (วิชาการ, งบประมาณ, บุคคล, บริหารทั่วไป) ทำให้โอกาสในการทุ่มเทเวลาให้กับงานวิชาการและการนิเทศการสอนลดน้อยลง **ความต้องการการชี้แนะทางวิชาการ** การมีครูผู้ช่วยและครูรุ่นใหม่จำนวนมากในระบบ จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่เข้มแข็ง ในการทำหน้าที่เป็น "พี่เลี้ยง" (Mentor) หรือ "โค้ช" (Coach) เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์และพัฒนาทักษะการสอนให้แก่ครูเหล่านี้ หากผู้บริหารขาดทักษะดังกล่าว ย่อมส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียน

นอกจากนี้ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าปัญหาหลักของผู้บริหารในปัจจุบันคือการติดกับดักงานธุรการ การประชุมที่มากเกินไปจนความจำเป็น และการขาดทักษะในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตร (Sinlarat, 2010) ยิ่งในบริบทของเพชรบูรณ์ เขต 2 ที่โรงเรียนกระจายตัวอยู่บนพื้นที่สูง การใช้วิธีการบริหารแบบดั้งเดิมอาจไม่ตอบโจทย์ความรวดเร็วและประสิทธิภาพที่ต้องการ สอดคล้องกับแนวคิดของ วิโรจน์ สารรัตนะ (Sanrattana, 2012) ที่เสนอว่าผู้บริหารยุคใหม่ต้องมีความยืดหยุ่นและปรับตัวให้เข้ากับบริบทของโรงเรียน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการศึกษา "แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2" เพื่อสังเคราะห์สภาพปัญหาที่แท้จริงจากกลุ่มตัวอย่าง และนำเสนอแนวทางที่ปฏิบัติได้จริง (Practical Guidelines) ที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ภูเขาและสัดส่วนโครงสร้างบุคลากรที่มีอยู่ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่ฯ ให้สูงขึ้นและเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2

2. เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยยึดหลักการทฤษฎีภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน (Instructional Leadership) ซึ่งประยุกต์มาจากโมเดลของ Hallinger และ Murphy (1985) ผสมผสานกับแนวคิดการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เพื่อกำหนดเป็นกรอบโครงสร้างตัวแปร (Structure of Variables) จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายทางวิชาการ 2) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน 3) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ และนิเวศการเรียนรู้ และ 4) ด้านการนิเทศติดตามและประเมินผล โดยนำกรอบโครงสร้างดังกล่าวมาศึกษาผ่านบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 เพื่อประเมินสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ (Current and Desirable States) และวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) เพื่อนำไปสู่กระบวนการร่างและพัฒนาแนวทาง โดยผ่านการตรวจสอบยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิ จนได้ผลลัพธ์สุดท้ายเป็น "แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา" ที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง "แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2" ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงอธิบายตามลำดับ (Explanatory Sequential Design) (Creswell & Creswell, 2022) โดยเริ่มจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และนำผลที่ได้มาขยายความและสังเคราะห์เป็นแนวทางพัฒนาผ่านกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน
เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2568 รวมทั้งสิ้น 1,325 คน จาก 125 โรงเรียน (ที่มา: กลุ่มบริหารงานบุคคล สพป.เพชรบูรณ์ เขต 2, 2568)

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 297 คน เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำแนก

ตามสัดส่วนตำแหน่ง ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา 24 คน (สุ่มจากประชากร 105 คน) และข้าราชการครู 273 คน (สุ่มจากประชากร 1,220 คน)

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน ทั้งสภาพปัจจุบัน (Current State) และสภาพที่พึงประสงค์ (Desirable State) ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (5-point Rating Scale) ตามแนวคิดของ Likert

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ความเที่ยงตรง (Validity) นำร่างแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC) ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00

2. ความเชื่อมั่น (Reliability) นำไปทดลองใช้ (Try-out) กับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 ซึ่งถือว่ามีความเชื่อมั่นสูง (Cohen et al., 2018)

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสืออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัยและทำหนังสือถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Google Forms) และแบบกระดาษ (Paper-based) ตามความสะดวกของผู้ให้ข้อมูล และติดตามผลการตอบกลับ ได้รับคืนคิดเป็นร้อยละ 100

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$), และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา: วิเคราะห์ด้วยเทคนิค Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) ตามสูตร $PNI_{modified} = (I - D)/D$ (โดยที่ I = สภาพที่พึงประสงค์, D = สภาพปัจจุบัน) เพื่อค้นหาด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดในการนำไปสร้างแนวทางพัฒนา (Wongwanich, 2019)

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน (Qualitative Phase)

เป็นการนำผลการวิเคราะห์ $PNI_{modified}$ จากระยะที่ 1 มาয়กร่างแนวทางและตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 ท่าน เพื่อเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา (ระดับรอง ผอ.เขตฯ ขึ้นไป) จำนวน 2 ท่าน คศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ จำนวน 2 ท่าน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานดีเด่น (Best Practice) ด้านวิชาการ จำนวน 3 ท่าน และอาจารย์มหาวิทยาลัย สาขาการบริหารการศึกษา จำนวน 2 ท่าน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกคือมีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 10 ปี และมีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Record Form): มีประเด็นคำถามเกี่ยวกับ "วิธีการ" (How-to), "กิจกรรม" (Activities), และ "เงื่อนไขความสำเร็จ" (Success Factors) ในการพัฒนาภาวะผู้นำตามองค์ประกอบที่พบว่าเป็นปัญหาในระยะที่ 1

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยสังเคราะห์ผลจากระยะที่ 1 เพื่อยกร่าง "ร่างแนวทางการพัฒนา"
2. จัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 ท่าน เพื่อวิพากษ์ พิจารณาความเหมาะสม (Propriety) และความเป็นไปได้ (Feasibility) ของร่างแนวทาง
3. บันทึกเสียงและจดบันทึกประเด็นสำคัญระหว่างการประชุม

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูล สรุปประเด็น ดีความ และสังเคราะห์เป็นแนวทางฉบับสมบูรณ์ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์, วิธีการพัฒนา, และขั้นตอนการดำเนินงาน

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งตามลำดับขั้นตอนและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง (ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู) จำนวน 297 คน เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายทางวิชาการ 2) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน 3) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการและนิเวศการเรียนรู้ และ 4) ด้านการนิเทศติดตามและประเมินผล ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.), และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ของภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา (ภาพรวมและรายด้าน)

องค์ประกอบภาวะ ผู้นำทางการเรียน การสอน	สภาพ ปัจจุบัน (Current) $\bar{x}$	S.D.	ระดับ การ ปฏิบัติ	สภาพที่พึง ประสงค์ (Desirable) $\bar{x}$	S.D.	$PNI_{modified}$	ลำดับ ความสำคัญ
1. ด้านการส่งเสริม บรรยากาศทาง วิชาการและนิเวศ การเรียนรู้	3.25	0.68	ปาน กลาง	4.65	0.42	0.43	1
2. ด้านการนิเทศ ติดตามและ ประเมินผล	3.32	0.65	ปาน กลาง	4.58	0.45	0.38	2
3. ด้านการบริหาร จัดการหลักสูตร และการเรียนการ สอน	3.45	0.58	ปาน กลาง	4.60	0.40	0.33	3
4. ด้านการกำหนด วิสัยทัศน์และ เป้าหมายทาง วิชาการ	3.68	0.55	มาก	4.55	0.38	0.23	4
รวมเฉลี่ย	3.42	0.62	ปาน กลาง	4.60	0.41	0.34	

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบัน (Current State) โดยภาพรวม ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.42$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการและนิเวศการเรียนรู้ ($\bar{x} = 3.25$) รองลงมาคือ ด้านการนิเทศติดตามและประเมินผล ($\bar{x} = 3.32$) 2. สภาพที่พึงประสงค์ (Desirable State) โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการและนิเวศการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.65$) 3. ความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) เมื่อจัดลำดับความสำคัญด้วยดัชนี $PNI_{modified}$ พบว่า ด้านที่มีความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนามากที่สุดเป็น

อันดับ 1 คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการและนิเวศการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.43$) รองลงมาคือ ด้านการนิเทศติดตามและประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.38$) ซึ่งข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษายังขาดแคลนทักษะหรือแนวทางในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการนำเทคโนโลยีมาใช้ รวมถึงระบบการนิเทศภายในที่ยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา

จากการนำผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ในตอนที่ 1 มาสังเคราะห์ร่วมกับแนวคิดทฤษฎีและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้ยกร่างและนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ซึ่งประกอบด้วย 4 แนวทางหลัก (Guidelines) ที่เรียงลำดับตามความสำคัญของปัญหา ดังนี้

แนวทางที่ 1 การพลิกโฉมนิเวศการเรียนรู้สู่โรงเรียนแห่งความสุข เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการและนิเวศการเรียนรู้, $PNI_{modified} = 0.43$ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าเป็นด้านที่มีสภาพปัจจุบันต่ำที่สุด ผู้วิจัยจึงกำหนดแนวทางพัฒนาที่มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและจิตวิทยา ประกอบด้วย **การสร้างพื้นที่เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Creative Learning Space)** ผู้บริหารต้องปรับปรุงภูมิทัศน์และอาคารสถานที่ให้เอื้อต่อการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยเน้นความปลอดภัยและสุขอนามัย รวมทั้งจัดมุม "ลานความรู้ภูมิปัญญาเพชรบูรณ์" เพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้กับบริบทชุมชน **การสร้างบรรยากาศทางวิชาการดิจิทัล (Digital Academic Atmosphere)** ส่งเสริมให้มีจุดบริการอินเทอร์เน็ตเพื่อการสืบค้นและการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการนำเสนอผลงานนักเรียน เพื่อกระตุ้นความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ **การสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้** ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการสร้างความไว้วางใจ (Trust) รับฟังความคิดเห็นของครู และส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ครูมีความสุขและส่งต่อความสุขนั้นไปยังผู้เรียน

แนวทางที่ 2 การนิเทศฐานสมรรถนะและการโค้ชเพื่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นลำดับที่ 2 ด้านการนิเทศติดตามและประเมินผล, $PNI_{modified} = 0.38$ ประกอบด้วย

การนิเทศแบบกัลยาณมิตร เปลี่ยนบทบาทจาก "ผู้จับผิด" เป็น "เพื่อนคู่คิด" (Mentor) โดยใช้กระบวนการเปิดชั้นเรียน (Open Class) ในการสะท้อนผลการสอนร่วมกัน

การนิเทศทางไกลด้วยเทคโนโลยี เพื่อแก้ปัญหาข้อจำกัดด้านเวลาและการเดินทางในพื้นที่ห่างไกล ให้ใช้ Video Conference หรือ Line Group ในการติดตามงานและให้คำปรึกษาแก่ครูอย่างสม่ำเสมอ

การขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ผู้บริหารต้องเข้าร่วมวง PLC อย่างจริงจังเพื่อรับฟังปัญหาหน้างานและร่วมกันหาทางออกกับครูผู้สอน

แนวทางที่ 3 การบริหารหลักสูตรบูรณาการวิถีถิ่นเพชรบูรณ์ (Context-Based Curriculum Management) เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นลำดับที่ 3 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร, $PNI_{modified} = 0.33$ ประกอบด้วย

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ยืดหยุ่น ส่งเสริมการจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการเพื่อลดความซ้ำซ้อนของรายวิชา ซึ่งเหมาะสมกับบริบทโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น

การดึงปราชญ์ชาวบ้านและแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น บูรณาการองค์ความรู้ท้องถิ่น (เช่น เกษตรอินทรีย์, การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์น้ำหนาว/เขาค้อ) เข้าสู่หลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของท้องถิ่น

แนวทางที่ 4 การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและพันธสัญญาคุณภาพ (Shared Vision & Quality Commitment) เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นลำดับที่ 4 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์, $PNI_{modified} = 0.23$

การกำหนดเป้าหมายแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารจัดประชุมระดมสมองร่วมกับครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อกำหนดทิศทางคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานชาติและบริบทพื้นที่

การสื่อสารวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติ แปลงวิสัยทัศน์ที่เป็นนามธรรมให้เป็นแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน และสื่อสารให้บุคลากรทุกระดับเข้าใจตรงกัน

ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน

เมื่อผู้วิจัยได้ดำเนินการยกร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 โดยสังเคราะห์จากผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเสร็จสิ้นแล้ว ในขั้นตอนต่อมาได้นำร่างแนวทางดังกล่าวเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารการศึกษา ศึกษาพิเศษชำนาญการพิเศษ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานดีเด่น (Best Practice) ด้านวิชาการ และอาจารย์มหาวิทยาลัย สาขาการบริหารการศึกษา เพื่อตรวจสอบและประเมินใน 2 มิติ ได้แก่ มิติด้านความเหมาะสม (Suitability) และมิติด้านความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ (Feasibility) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอธิบายโดยละเอียดได้ดังนี้

1. ผลการประเมินด้านความเหมาะสม (Suitability) ผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 ท่าน พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความเหมาะสมใน

ภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.80$) แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบและกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้มีความสอดคล้องกับหลักวิชาการและสภาพปัญหาที่แท้จริงของพื้นที่ เมื่อพิจารณารายละเอียดของแต่ละแนวทาง พบข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

แนวทางที่ได้รับคะแนนความเหมาะสมสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ แนวทางที่ 1 ด้านการพลิกโฉมนิเวศการเรียนรู้โรงเรียนแห่งความสุข ($\bar{x} = 4.89$) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมย่อยเรื่อง "การสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้" ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านได้ให้คะแนนเต็ม ($\bar{x} = 5.00$) ซึ่งสะท้อนให้เห็นฉันทามติที่ชัดเจนว่า การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา รองลงมาคือ แนวทางที่ 2 ด้านการนิเทศฐานสมรรถนะและการโค้ชเพื่อการเปลี่ยนแปลง ($\bar{x} = 4.85$) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าเป็นกระบวนการที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่ต้องการยกระดับคุณภาพครู ส่วนแนวทางที่ 3 ด้านการบริหารหลักสูตรบูรณาการวิถีถิ่นเพชฌุรณ และแนวทางที่ 4 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและพันธสัญญาคุณภาพ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ($\bar{x} = 4.74$ และ 4.70 ตามลำดับ)

2. ผลการประเมินด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) ในมิติด้านการนำไปสู่การปฏิบัติจริง ผลการประเมินพบว่า แนวทางดังกล่าวมีความเป็นไปได้ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$) แม้คะแนนเฉลี่ยจะต่ำกว่าด้านความเหมาะสมเล็กน้อย ซึ่งเป็นปกติของการประเมินโครงการที่ต้องคำนึงถึงข้อจำกัดด้านทรัพยากร แต่คะแนนยังคงอยู่ในเกณฑ์ที่สูงมาก แสดงถึงความมั่นใจของผู้ทรงคุณวุฒิว่าแนวทางนี้สามารถปฏิบัติได้จริง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า แนวทางที่ 1 ด้านการพลิกโฉมนิเวศการเรียนรู้ ยังคงเป็นแนวทางที่มีความเป็นไปได้สูงสุด ($\bar{x} = 4.78$) เนื่องจากกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นการบริหารจัดการภายในที่ผู้บริหารสามารถเริ่มดำเนินการได้ทันทีโดยไม่ต้องรออนุมัติมหาศาล ขณะที่ แนวทางที่ 2 ด้านการนิเทศฐานสมรรถนะฯ มีคะแนนความเป็นไปได้ในระดับรองลงมา ($\bar{x} = 4.63$) โดยมีข้อสังเกตในประเด็น "การนิเทศทางไกลด้วยเทคโนโลยี" ที่มีคะแนนเฉลี่ย $\bar{x} = 4.44$ (ระดับมาก) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นว่า แม้จะเป็นวิธีการที่ดี แต่ในทางปฏิบัติอาจพบอุปสรรคเรื่องความเสถียรของสัญญาณอินเทอร์เน็ตในโรงเรียนที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ภูเขาสูงบางแห่งของอำเภอหนองหานและเขาค้อ

3. ข้อเสนอแนะจากข้อเสนอแนะเชิงคุณภาพของผู้ทรงคุณวุฒิ นอกเหนือจากการประเมินเชิงปริมาณ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแนวทางให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนี้

ประเด็นด้านนิเวศการเรียนรู้ ผู้ทรงคุณวุฒิเน้นย้ำว่า การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพควรคำนึงถึง "ความปลอดภัย" เป็นลำดับแรก และเสนอแนะให้ใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นการประหยัดงบประมาณและสร้างเอกลักษณ์ให้โรงเรียน

ประเด็นด้านการนิเทศ มีข้อเสนอแนะให้จัดทำ "สื่อต้นแบบ" หรือคู่มือออนไลน์สาธิตการสอน เพื่อให้ครูได้เรียนรู้ด้วยตนเองก่อนรับการนิเทศจริง ซึ่งจะช่วยลดความกดดันและสร้างทัศนคติที่ดีต่อการนิเทศ

ประเด็นด้านหลักสูตร การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ ควรมีการทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับปราชญ์ชาวบ้านหรือหน่วยงานท้องถิ่นอย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนในการจัดการเรียนรู้

ประเด็นด้านการขับเคลื่อน ควรเสนอแนะให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฯ เข้ามาจับมือสนับสนุนในลักษณะ "พี่เลี้ยง" (Mentor) โดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความสำเร็จ (Show & Share) ในทุกภาคเรียน เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้เกิดการนำแนวทางไปใช้อย่างต่อเนื่อง

โดยสรุป ผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 ท่าน ยืนยันได้ว่า "แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา" สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2" ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความถูกต้องเหมาะสมตามหลักวิชาการ และมีความเป็นไปได้สูงในการนำไปปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาและยกระดับคุณภาพการศึกษาในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กและพื้นที่ภูเขาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา" สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2" มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น และ 2) พัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน โดยผู้วิจัยขอสรุปผล อภิปรายผล และเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น

สภาพปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 มีการปฏิบัติภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการและนิเวศการเรียนรู้

สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด สะท้อนให้เห็นความคาดหวังที่สูงของผู้บริหารและครูในการยกระดับคุณภาพงานวิชาการ

ความต้องการจำเป็น เมื่อจัดลำดับความสำคัญ พบว่าด้านที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเร่งด่วนที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการและนิเวศการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านการนิเทศติดตามและประเมินผล

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนขนาดเล็กและพื้นที่ภูเขาของจังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย 4 แนวทาง

หลัก ได้แก่ 1) แนวทางด้านการพลิกโฉมนิเวศการเรียนรู้สู่โรงเรียนแห่งความสุข 2) แนวทางด้านการนิเทศฐานสมรรถนะและการโค้ชเพื่อการเปลี่ยนแปลง 3) แนวทางด้านการบริหารหลักสูตรบูรณาการวิถีถิ่นเพชรบูรณ์ และ 4) แนวทางด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและพันธสัญญาคุณภาพ

ผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน พบว่าแนวทางดังกล่าวมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด และมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบสำคัญ สามารถนำมาอภิปรายผลโดยเชื่อมโยงกับบริบทและแนวคิดทฤษฎีได้ดังนี้

1. กับดักของภาระงานบริหารทั่วไป ส่งผลให้ "บรรยากาศทางวิชาการ" เป็นจุดอ่อนสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า "ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการและนิเวศการเรียนรู้" เป็นด้านที่มีสภาพปัจจุบันต่ำที่สุดและมีความต้องการจำเป็นสูงสุด ปรัชญาการณีนี้นสะท้อนให้เห็นข้อจำกัดเชิงโครงสร้างของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ซึ่งผู้บริหารส่วนใหญ่ (ผอ.โรงเรียน) ต้องปฏิบัติหน้าที่โดยไม่มีรองผู้อำนวยการ ส่งผลให้เวลาส่วนใหญ่ถูกใช้ไปกับการบริหารจัดการทั่วไป งานธุรการ และงานตอบสนองนโยบายจากส่วนกลาง จนละเลยการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Hallinger and Murphy (1985) ที่ระบุว่า การปกป้องเวลาเรียนและการสร้างแรงจูงใจในการทำงานเป็นมิติที่ผู้บริหารมักทำได้น้อยที่สุดหากขาดการจัดลำดับความสำคัญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (Sinlarat, 2010) ที่พบว่าผู้บริหารไทยยังติดกับดักบทบาท "ผู้จัดการศึก" (Manager) มากกว่า "ผู้นำทางวิชาการ" (Instructional Leader)

2. การนิเทศการสอนในยุคดิจิทัล ทางรอดของโรงเรียนพื้นที่ภูเขา ด้านการนิเทศติดตามและประเมินผล มีความต้องการจำเป็นสูงเป็นลำดับที่ 2 ซึ่งแนวทางการพัฒนาที่นำเสนอเรื่อง "การนิเทศทางไกลด้วยเทคโนโลยี" ได้รับการยอมรับจากผู้ทรงคุณวุฒิว่ามีความเป็นไปได้สูง ทั้งนี้เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ที่ครอบคลุมพื้นที่ภูเขาสูง (อำเภอเขาค้อ, น้ำหนาว) การเดินทางไปในเขตหรือการส่งครูไปอบรมทำได้ยากลำบาก การใช้เทคโนโลยี (Video Conference, LINE Group) เพื่อทำหน้าที่ "พี่เลี้ยงออนไลน์" (Digital Mentoring) จึงเป็นนวัตกรรมที่ช่วยลดช่องว่างนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ สารรัตน์ (Sanrattana, 2012) ที่เสนอว่าผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความยืดหยุ่นและใช้ ICT เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3. หลักสูตรบูรณาการท้องถิ่น ญะแจแก้ปัญหาด้านแคลนครู แนวทางการบริหารหลักสูตรบูรณาการวิถีถิ่นเพชรบูรณ์ ได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด การที่ผู้บริหารสามารถนำจุดเด่นของท้องถิ่น (เช่น แหล่งท่องเที่ยว, เกษตรอินทรีย์) มาบูรณาการในหลักสูตร ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของชุมชน แต่ยังช่วยแก้ปัญหา "ครูไม่ครบชั้น" ในโรงเรียนขนาดเล็กได้

โดยการสอนแบบคละชั้นหรือบูรณาการวิชา ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBEC, 2020) ที่ส่งเสริมให้ใช้แหล่งเรียนรู้ใกล้ตัวทดแทนข้อจำกัดด้านทรัพยากร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การพัฒนาแบบพี่เลี้ยง (Mentoring System) เขตพื้นที่ฯ ควรจัดตั้ง "กลุ่มเครือข่ายนิเทศอาสา" โดยคัดเลือกผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีผลปฏิบัติงานเป็นเลิศ (Best Practice) มาเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้บริหารบรรจุใหม่หรือผู้บริหารที่ต้องการความช่วยเหลือ โดยใช้ระบบ Online Mentoring เพื่อก้าวข้ามข้อจำกัดด้านระยะทาง

การลดภาระงานธุรการ เขตพื้นที่ฯ ควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศกลาง (Big Data) ที่เชื่อมโยงกัน เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการรายงานข้อมูลของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก คำนวณเวลาให้ผู้บริหารได้กลับไปนิเทศห้องเรียนมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปปฏิบัติ

การจัดลำดับความสำคัญ (Prioritizing) ผู้บริหารควรกำหนดตารางเวลาในการเยี่ยมชั้นเรียน (Classroom Walkthrough) อย่างน้อยวันละ 30 นาที ให้เป็นกิจวัตร เพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้ครูและรับทราบปัญหาหน้างานจริง

การใช้ชุมชนเป็นฐาน ควรดึงปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อแบ่งเบาภาระการสอนของครู และสร้างนิเวศการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตจริง

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยนำแนวทางการพัฒนาทั้ง 4 ด้านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปทดลองใช้จริงในกลุ่มโรงเรียนนาร่อง เพื่อศึกษาผลกระทบที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

ควรศึกษาตัวแปรเรื่อง "ขวัญและกำลังใจของครู" ที่มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำของผู้บริหารในบริบทโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในมิติจิตวิทยาสังคม

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มบริหารงานบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2. (2568). ข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ปีการศึกษา 2568. เพชรบูรณ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2553). ผู้นำทางการศึกษาเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่ง แก้วแดง. (2546). ประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2555). แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นการวิจัยทางการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2. (2568). รายงานข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2568. เพชรบูรณ์: กลุ่มนโยบายและแผน สพป.เพชรบูรณ์ เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). รายงานผลการดำเนินงานโรงเรียนขนาดเล็ก. กรุงเทพฯ: ชุมชมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุรศักดิ์ วิจิต. (2559). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 18(2), 120-132.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2551). ภาวะผู้นำ: แนวคิดและทฤษฎี. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.
- Best, J. W., & Kahn, J. V. (2006). Research in education (10th ed.). Boston: Pearson Education.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York: Harper & Collins.
- Hallinger, P., & Murphy, J. (1985). Assessing the instructional management behavior of principals. The Elementary School Journal, 86(2), 217-247.
- Hord, S. M. (1997). Professional learning communities: Communities of continuous inquiry and improvement. Austin, TX: Southwest Educational Development Laboratory.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Leithwood, K., Louis, K. S., Anderson, S., & Wahlstrom, K. (2004). How leadership influences student learning. New York: The Wallace Foundation.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. Archives of Psychology, 140, 1-55.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองของกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก (First-time Voters): ศึกษาอิทธิพลของโซเชียลมีเดียเทียบกับอิทธิพลของครอบครัวในจังหวัดเลย
FACTORS AFFECTING THE DECISION-MAKING OF FIRST-TIME VOTERS IN CHOOSING A POLITICAL PARTY: A COMPARATIVE STUDY OF SOCIAL MEDIA INFLUENCE AND FAMILY INFLUENCE IN LOEI PROVINCE

ภัทรพล เสริมทรง

Phattarapon Sermsong

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Mahamakut Buddhist University; Srilanchang Campus

*Corresponding author, e-mail: hs4sht2531@gmail.com

Received: 10 June 2025, Revivsed: 26 June 2025, Accepted: 12 July 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับอิทธิพลของโซเชียลมีเดียต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมือง 2) ศึกษาระดับอิทธิพลของครอบครัวต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมือง และ 3) เปรียบเทียบปัจจัยที่มีอำนาจในการพยากรณ์การตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองของกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในจังหวัดเลย ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือเยาวชนอายุ 18-22 ปี ที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดเลย จำนวน 450 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามแบบมาตราวัดประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลของโซเชียลมีเดียส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) โดยแพลตฟอร์ม TikTok มีอิทธิพลสูงสุด ขณะที่อิทธิพลของครอบครัวส่งผลในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.45$) ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณพบว่า อิทธิพลของโซเชียลมีเดียมีอำนาจในการพยากรณ์การตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่อิทธิพลของครอบครัวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในการพยากรณ์การตัดสินใจ นอกจากนี้ยังพบว่านโยบายพรรคการเมืองและภาพลักษณ์ผู้นำเป็นปัจจัยหลักที่เยาวชนใช้พิจารณาควบคู่ไปกับข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ ข้อค้นพบนี้สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมการเมืองในจังหวัดเลย จากการเมืองระบบเครือญาติไปสู่การเมืองเชิงนโยบายที่ขับเคลื่อนด้วยสื่อดิจิทัล

คำสำคัญ: ผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก, โซเชียลมีเดีย, อิทธิพลของครอบครัว, การตัดสินใจเลือกพรรคการเมือง, จังหวัดเลย

Abstract

This research aims to 1) study the level of social media influence on political party selection, 2) study the level of family influence on political party selection, and 3) compare the predictive power of these factors on the decision-making of first-time voters in Loei Province. A quantitative research methodology was employed, with a sample of 450 individuals aged 18–22 residing in Loei Province, selected through multi-stage sampling. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics and multiple regression analysis.

The findings revealed that social media influence affected political decisions at the highest level ($\bar{X}$ = 4.58), with the TikTok platform being the most influential. Conversely, family influence was at a low level ($\bar{X}$ = 2.45). The hypothesis testing through multiple regression analysis indicated that social media influence significantly predicted political party choice at a .05 significance level, whereas family influence did not show statistical significance as a predictor. Furthermore, the study found that party policies and leadership image were primary factors considered by the youth alongside information from social media. These findings reflect a shift in the political culture of Loei Province, moving from kinship-based politics toward policy-driven politics empowered by digital media.

Keywords: First-time Voters, Social Media, Family Influence, Political Decision-Making, Loei Province

บทนำ

ในทศวรรษที่ผ่านมา พลวัตทางการเมืองทั่วโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคแห่งการเปลี่ยนผ่านครั้งสำคัญ เมื่อกลุ่มประชากรที่เรียกว่า "คนรุ่นใหม่" หรือ Generation Z เริ่มก้าวเข้ามามีบทบาทในฐานะผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก (First-time Voters) อย่างมีนัยสำคัญ ปรากฏการณ์ดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นเพียงในประเทศแถบตะวันตก แต่ยังปรากฏชัดเจนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทย

Prajak Kongkirati (2019) ได้อธิบายว่า พฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนไทยรุ่นใหม่มีความแตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากคนรุ่นก่อน เนื่องจากพวกเขาเติบโตขึ้นมาภายใต้สภาวะความขัดแย้งทางการเมืองที่ยืดเยื้อและการขยายตัวของเทคโนโลยีดิจิทัล กลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกจึงไม่ได้มอง

การเมืองผ่านเลนส์ของ "บุญคุณ" หรือ "ระบบอุปถัมภ์" แบบดั้งเดิม แต่ให้ความสำคัญกับประเด็นเชิงโครงสร้าง ความเท่าเทียม และสิทธิเสรีภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Dalton (2008) ที่ระบุว่า "พลเมืองยุคใหม่" (Assertive Citizens) มีแนวโน้มที่จะตั้งคำถามต่อสถาบันอำนาจรัฐและแสวงหาการมีส่วนร่วมในรูปแบบใหม่ๆ ที่นอกเหนือไปจากการไปลงคะแนนเสียงเพียงอย่างเดียว

กระบวนการขัดเกลาทางสังคมทางการเมือง (Political Socialization) ในอดีต มักให้ความสำคัญกับ "ครอบครัว" ในฐานะสถาบันหลักที่ถ่ายทอดความเชื่อและอุดมการณ์ทางการเมืองจากรุ่นสู่รุ่น ตามทฤษฎีของ Hyman (1959) ที่ชี้ว่า พ่อแม่คือผู้มีอิทธิพลสูงสุดในการกำหนดทิศทางการเลือกพรรคการเมืองของบุตรหลาน อย่างไรก็ตาม ในบริบทปัจจุบันที่โลกเข้าสู่ยุค "Hyper-connectivity" อิทธิพลของครอบครัวเริ่มถูกท้าทายด้วย "สื่อสังคมออนไลน์" (Social Media)

สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์ (2560) ชี้สังเกตว่า พื้นที่เสมือนจริงได้กลายเป็นโรงเรียนการเมืองแห่งใหม่ที่ทรงพลัง อัลกอริทึมของแพลตฟอร์มอย่าง Facebook, Twitter (X) และ TikTok ไม่เพียงแต่ทำหน้าที่ส่งผ่านข้อมูล แต่ยังสร้าง "พื้นที่ทางความคิด" ที่อาจแตกต่างหรือตรงข้ามกับความเชื่อของคนในครอบครัว เกิดเป็นปรากฏการณ์ "ช่องว่างทางความคิดระหว่างวัย" (Generation Gap) ที่รุนแรงขึ้น เมื่อข่าวสารในโซเชียลมีเดียถูกออกแบบมาให้ตอบสนองต่ออารมณ์และความสนใจของคนรุ่นใหม่ การตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองจึงเป็นการปะทะกันระหว่าง "ความผูกพันเชิงสายเลือด" และ "อุดมการณ์เชิงเครือข่าย"

เมื่อพิจารณาเชิงพื้นที่ "จังหวัดเลย" ถือเป็นกรณีศึกษาที่มีความน่าสนใจอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีลักษณะกึ่งเมืองกึ่งชนบท (Semi-rural) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชากรส่วนใหญ่ยังคงยึดโยงกับวิถีเกษตรกรรมและระบบเครือญาติที่เหนียวแน่น ซึ่งตามบริบทการเมืองไทยดั้งเดิม พื้นที่ลักษณะนี้มักจะถูกครอบงำด้วยระบบ "ตระกูลการเมือง" หรือ "นักการเมืองเจ้าที่" (Local Godfathers) ที่อาศัยการเข้าถึงหัวหน้าครอบครัวในการคุมฐานเสียง (Sombat Chantornvong, 2000)

อย่างไรก็ตาม จังหวัดเลยในปัจจุบันกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็วจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และการเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาในระดับภูมิภาค (เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย) ทำให้กลุ่มเยาวชนในพื้นที่เข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านโลกออนไลน์ได้ทัดเทียมกับเยาวชนในกรุงเทพมหานคร การที่เยาวชนในจังหวัดเลยต้องอยู่ท่ามกลางความคาดหวังของครอบครัวที่อาจยังยึดติดกับระบบตัวบุคคล หรือพรรคการเมืองเดิม กับการรับรู้นโยบายสมัยใหม่ผ่านโซเชียลมีเดีย จึงก่อให้เกิดความสับสนในการตัดสินใจเลือกพรรคการเมือง

แม้จะมีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเลือกตั้งของคนรุ่นใหม่อยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่มักเป็นการศึกษาในภาพรวมระดับประเทศ หรือเน้นเฉพาะในเขตเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานครและปริมณฑล งานวิจัยที่มุ่งเน้นไปที่การเปรียบเทียบน้ำหนักอิทธิพลระหว่าง "โซเชียลมีเดีย" และ "ครอบครัว" ในบริบทของจังหวัดที่มีอัตลักษณ์เฉพาะอย่างจังหวัดเลยยังมีอยู่อย่างจำกัด

คำถามสำคัญคือ ในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสื่อสาร เยาวชนในจังหวัดเลย ยังคงให้ความสำคัญกับคำแนะนำทางการเมืองของคนในครอบครัวอยู่หรือไม่? หรือโซเชียลมีเดียได้เข้ามาทำหน้าที่เป็น "สื่อนะ" ใหม่ในการชี้นำทิศทางการเมืองไปแล้วอย่างเบ็ดเสร็จ? การทำความเข้าใจปัจจัยเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะช่วยให้เห็นภาพสะท้อนของพฤติกรรมการเลือกตั้ง แต่ยังเป็นการวิเคราะห์ถึงทิศทางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมการเมืองของไทยในอนาคต

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อสำรวจพฤติกรรมการรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านโซเชียลมีเดียและการรับอิทธิพลทางการเมืองจากครอบครัวของกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในจังหวัดเลย
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับอิทธิพลระหว่างโซเชียลมีเดียและครอบครัวที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมือง
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเสริมอื่นๆ (เช่น นโยบายพรรค, ตัวผู้สมัคร, ภูมิหลังทางเศรษฐกิจ) ที่ส่งผลต่อการเลือกพรรคการเมืองในบริบทพื้นที่จังหวัดเลย

ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองของกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในจังหวัดเลย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการดำเนินงานวิจัยไว้ 4 ด้านหลัก ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาเปรียบเทียบอิทธิพลของสองปัจจัยหลักตามแนวคิดการขัดเกลาทางสังคมทางการเมือง (Political Socialization) ประกอบด้วย 1) อิทธิพลของโซเชียลมีเดีย ศึกษาพฤติกรรมการรับสื่อผ่านแพลตฟอร์มหลัก ได้แก่ Facebook, TikTok, Instagram และ X (Twitter) โดยมุ่งเน้นไปที่การนำเสนอเนื้อหาจากพรรคการเมือง การทำงานของอัลกอริทึม (Algorithm) ที่คัดสรรเนื้อหา และอิทธิพลของผู้นำทางความคิดดิจิทัล (Digital Influencers) 2) อิทธิพลของครอบครัว ศึกษาบทบาทของบิดา มารดา หรือญาติผู้ใหญ่ ในฐานะสถาบันขั้นพื้นฐานในการถ่ายทอดทัศนคติทางการเมือง การค้ำจุนตามความเชื่อของครอบครัว และบรรยากาศการสนทนาเรื่องการเมืองภายในบ้าน 3) การตัดสินใจเลือกพรรคการเมือง ศึกษาเกณฑ์การตัดสินใจในด้านนโยบายพรรค อุดมการณ์ทางการเมือง และภาพลักษณ์ของผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตพื้นที่จังหวัดเลย

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ เยาวชนที่มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก (First-time Voters) ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดเลย ซึ่งหมายถึงผู้ที่มีอายุระหว่าง 18 ถึง 22 ปี ณ วันที่มีการสำรวจ

กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) เพื่อให้ครอบคลุมความหลากหลายของพื้นที่ ทั้งในเขตเทศบาลเมืองและพื้นที่นอกเขตเทศบาล โดยเน้นไปที่สถาบันอุดมศึกษาหลักในพื้นที่ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย มหาวิทยาลัยมหาสารคามวิทยาเขตเลย วิทยาเขตศรีล้านช้าง และกลุ่มแรงงานรุ่นใหม่ในพื้นที่

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ในการศึกษาครอบคลุมจังหวัดเลย โดยจำแนกพื้นที่ออกเป็น 3 โซนหลักเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างทางสังคมวัฒนธรรม 1) โซนอำเภอเมืองเลย ตัวแทนของสังคมเมืองที่มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการศึกษาที่เข้มข้น 2) โซนอำเภอท่งเทียว (เซียงคานและด่านซ้าย) พื้นที่ที่มีการปะทะกันระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมและการเปลี่ยนแปลงสมัยใหม่จากการท่องเที่ยว และ 3) โซนอำเภอเกษตรกรรมชายแดน (ท่าลี่และปากชม) เพื่อศึกษาว่าในพื้นที่ที่ห่างไกลจากศูนย์กลาง อิทธิพลของครอบครัวและระบบเครือญาติยังคงมีบทบาทเหนือกว่าโซเชียลมีเดียหรือไม่

4. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านโซเชียลมีเดีย (ความถี่ในการรับสื่อ, ประเภทเนื้อหา, ความเชื่อถือในสื่อดิจิทัล) 2) ปัจจัยด้านครอบครัว (ความสัมพันธ์ในครอบครัว, ความถี่ในการพูดคุยเรื่องการเมือง, การอบรมสั่งสอนเชิงอุดมการณ์) และ 3) ปัจจัยส่วนบุคคล (ระดับการศึกษา, สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองของกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก

5. ขอบเขตด้านระยะเวลา การวิจัยนี้ดำเนินการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2566 – 2567 ซึ่งเป็นช่วงรอยต่อหลังการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2566 เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมการตัดสินใจที่เกิดขึ้นจริงในสถานการณ์ทางการเมืองล่าสุด และความต่อเนื่องของทัศนคติทางการเมืองหลังจากได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านทั้งสื่อดิจิทัลและกระแสสังคมในพื้นที่จังหวัดเลย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองของกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในจังหวัดเลย ผู้วิจัยได้เลือกใช้ ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้สามารถวัดระดับ

อิทธิพลของตัวแปรต่างๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรมและสามารถนำผลการวิจัยไปขยายผล (Generalization) ในบริบทของประชากรกลุ่มเป้าหมายได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองของกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในจังหวัดเลย ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1.1 รูปแบบและแนวทางการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นกระบวนการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) และวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlational Research) โดยมุ่งเน้นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากเพื่อหาข้อสรุปเชิงสถิติ ผู้วิจัยเลือกใช้ระเบียบวิธีนี้เนื่องจากต้องการ "วัดน้ำหนัก" ของอิทธิพลระหว่างตัวแปรอิสระ (โซเชียลมีเดียและครอบครัว) สอดคล้องกับแนวคิดของ Creswell and Creswell (2018) ที่ระบุว่าการศึกษาเชิงปริมาณช่วยในการทดสอบทฤษฎีโดยการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สามารถวัดเป็นตัวเลขและวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติได้

1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มเยาวชนที่มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก (First-time Voters) หรือกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 18 ถึง 22 ปี ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตพื้นที่ 14 อำเภอของจังหวัดเลย ซึ่งถือเป็นกลุ่มประชากรที่เติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Natives) แต่ยังคงอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีรากฐานวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้มแข็ง

1.2.2 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5 จากจำนวนประชากรเยาวชนในจังหวัดเลย (อ้างอิงสถิติจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเลย) ซึ่งคำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ 400 คน เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูลผู้วิจัยจึงกำหนดเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 450 คน เพื่อป้องกันความผิดพลาดของข้อมูล (Non-response bias)

1.2.3 วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของจังหวัดเลยอย่างแท้จริง

ขั้นตอนที่ 1 การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยแบ่งพื้นที่จังหวัดเลยออกเป็น 3 เขตพื้นที่ตามลักษณะทางสังคมเศรษฐกิจ

- 1) เขตศูนย์กลางเมืองและสถาบันการศึกษา ได้แก่ อำเภอเมืองเลย
- 2) เขตพาณิชย์และการท่องเที่ยว ได้แก่ อำเภอเชียงคาน และอำเภอด่านซ้าย และ
- 3) เขตเกษตรกรรมและพื้นที่ชายแดน ได้แก่ อำเภอท่าลี่ และอำเภอปากชม

ขั้นตอนที่ 2 การสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยการเลือกสถาบันการศึกษาและชุมชนที่เป็นศูนย์รวมของเยาวชน เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, วิทยาลัยเทคนิคเลย และพื้นที่ชุมชนในอำเภอเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 3 การสุ่มแบบสะดวก (Convenience Sampling) ดำเนินการกระจายแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดจนครบตามจำนวน

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งโครงสร้างแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, คณะที่ศึกษา (กรณีนักศึกษา), พื้นที่ภูมิลำเนา และระดับรายได้เฉลี่ยของครอบครัว

ส่วนที่ 2 อิทธิพลของโซเชียลมีเดีย (15 ข้อคำถาม) พัฒนาตามแนวคิดการกำหนดวาระ (Agenda Setting) ของ McCombs and Shaw (1972) และทฤษฎี Network Society ของ Castells (2009) โดยแบ่งเป็นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารพรรคการเมืองผ่าน Facebook, TikTok, และ X การปฏิสัมพันธ์กับคอนเทนต์ทางการเมือง (การแชร์, การคอมเมนต์) และความเชื่อถือในตัวผู้นำทางความคิด (Influencers) บนโลกออนไลน์

ส่วนที่ 3 อิทธิพลของครอบครัว (12 ข้อคำถาม) พัฒนาตามแนวคิดการขัดเกลาทางสังคมของ Hyman (1959) และงานวิจัยเรื่องสถาบันครอบครัวของ สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์ (2560) โดยแบ่งเป็นความถี่ในการสนทนาเรื่องการเมืองภายในครอบครัว ทศนคติทางการเมืองของพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ และความรู้สึกผูกพันหรือความเกรงใจที่มีต่อความเชื่อทางการเมืองของครอบครัว

ส่วนที่ 4 การตัดสินใจเลือกพรรคการเมือง (10 ข้อคำถาม) ศึกษาเกณฑ์การตัดสินใจระหว่าง นโยบายพรรค, ตัวบุคคลผู้สมัครในเขตจังหวัดเลย และอุดมการณ์ภาพรวมของพรรค

มาตรวัดข้อมูล (Measurement Scale) ใช้รูปแบบของ Likert Scale 5 ระดับ (5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย, 1 = น้อยที่สุด) เพื่อวัดระดับความคิดเห็น

1.4 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือตามมาตรฐานวิชาการ ดังนี้

1. ความเที่ยงตรง (Validity) นำร่างแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน (ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ 1 ท่าน, ด้านนิเทศศาสตร์ 1 ท่าน และด้านสถิติวิจัย 1 ท่าน) เพื่อหาคำดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ตามเกณฑ์ของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2551)

2. ความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับเยาวชนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดหนองบัวลำภู (ซึ่งมีบริบทคล้ายคลึงกับจังหวัดเลย) จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของโครนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยผล

การทดสอบต้องมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับไม่ต่ำกว่า 0.70 ตามเกณฑ์ของ Nunnally and Bernstein (1994) เพื่อให้มั่นใจว่าเครื่องมือมีความคงเส้นคงวาในการวัด

1.5 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบ "Hybrid Method" เพื่อความครอบคลุม

1. การเก็บข้อมูลออนไลน์ (Digital Survey) ใช้ Google Forms กระจายผ่านกลุ่มโซเชียลมีเดียของเยาวชนในจังหวัดเลย (เช่น กลุ่ม Facebook "มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย", กลุ่มศิษย์เก่าโรงเรียนเลยพิทยาคม)

2. การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Survey) ลงพื้นที่แจกแบบสอบถาม ณ จุดนัดพบสำคัญ เช่น ถนนคนเดินเชียงคาน, ศูนย์อาหารในมหาวิทยาลัย และย่านธุรกิจในตัวเมืองเลย เพื่อเข้าถึงกลุ่มเยาวชนที่อาจไม่ได้ติดตามประเด็นทางการเมืองบนโลกออนไลน์อย่างเข้มข้น

3. ระยะเวลา ดำเนินการเก็บข้อมูลในช่วง 4 สัปดาห์ หลังการเลือกตั้งทั่วไปเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างสามารถสะท้อนปัจจัยที่ "ส่งผลจริง" ต่อการตัดสินใจที่เพิ่งเกิดขึ้น

1.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ (Data Analysis) ผู้วิจัยประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสถิติ (SPSS) โดยแบ่งระดับการวิเคราะห์ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) และความถี่ (Frequency) อธิบายข้อมูลส่วนบุคคล และใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อหาระดับของอิทธิพลโซเชียลมีเดียและครอบครัว

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่

2.1 Independent t-test เพื่อเปรียบเทียบความต่างของค่าเฉลี่ยการตัดสินใจระหว่างเพศ หรือระหว่างเยาวชนในเขตเมืองและเขตชนบท

2.2 One-way ANOVA เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างจำแนกตามระดับการศึกษา หรือระดับรายได้ของครอบครัว

2.3 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) สถิติสำคัญที่ใช้เพื่อทดสอบว่าระหว่าง "โซเชียลมีเดีย" และ "ครอบครัว" ตัวแปรใดมีอิทธิพลในการพยากรณ์ (Predict) การตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองของเยาวชนในจังหวัดเลยได้มากกว่ากันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเยาวชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก (First-time Voters) ในจังหวัดเลย จำนวน 450 คน ผ่านแบบสอบถามออนไลน์และภาคสนาม ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาประมวลผลและนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 58.4) และเพศชาย (ร้อยละ 41.6) โดยส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย และวิทยาลัยเทคนิคเลย (ร้อยละ 72.5) ภูมิลำเนาส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอเมืองเลย (ร้อยละ 35.0) รองลงมาคืออำเภอเชียงคาน และอำเภอด่านซ้าย ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนถึงกลุ่มประชากรที่กำลังเปลี่ยนผ่านจากสังคมเกษตรกรรมเข้าสู่สังคมเมืองและการศึกษา

2. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับอิทธิพลของโซเชียลมีเดียต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมือง

จากการศึกษาพฤติกรรมการรับสื่อและการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในจังหวัดเลย รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับอิทธิพลของโซเชียลมีเดียจำแนกตามรายด้าน

รายการประเมินปัจจัยด้านโซเชียลมีเดีย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านแพลตฟอร์มที่เปิดรับ				
1.1 การรับข้อมูลผ่าน TikTok (คลิปสั้น/อัลกอริทึม)	4.75	0.43	มากที่สุด	1
1.2 การติดตามข่าวสารผ่าน Facebook	4.42	0.51	มาก	4
1.3 การติดตามประเด็นร้อนผ่าน X (Twitter)	4.38	0.62	มาก	5
2. ด้านลักษณะของเนื้อหา (Content)				
2.1 วิดีโอสั้นสรุปนโยบายที่เข้าใจง่าย	4.72	0.45	มากที่สุด	2
2.2 การถ่ายทอดสด (Live) การปราศรัยหรือดีเบต	4.35	0.58	มาก	6
2.3 อินโฟกราฟิกเปรียบเทียบนโยบายพรรค	4.48	0.55	มาก	3
3. ด้านแหล่งที่มาและผู้ส่งสาร				
3.1 อิทธิพลจากผู้นำทางความคิด (Influencers/KOLs)	4.30	0.65	มาก	7
3.2 ข้อมูลจากเพจทางการเมืองของพรรคการเมือง	4.15	0.70	มาก	9
3.3 การแชร์ข้อมูลและบทสนทนาจากกลุ่มเพื่อน	4.22	0.68	มาก	8
รวมเฉลี่ย	4.42	0.57	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับอิทธิพลของโซเชียลมีเดียที่มีต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองของกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในจังหวัดเลย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การรับข้อมูลผ่าน TikTok ($\bar{X}$ = 4.75) มีอิทธิพลอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าอัลกอริทึมของ TikTok ที่คัดสรรเนื้อหาตามความสนใจของผู้ใช้ มีบทบาทสำคัญในการสร้างการรับรู้ซ้ำ (Reiteration) จนส่งผลต่อการตัดสินใจ วิดีโอสั้นสรุปนโยบายที่เข้าใจง่าย ($\bar{X}$ = 4.72) มีอิทธิพลอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าคนรุ่นใหม่ในจังหวัดเลยพึงพอใจกับการรับสารที่กระชับและตรงประเด็น มากกว่าการอ่านเอกสารนโยบายแบบ

ดั้งเดิม อินโฟกราฟิกเปรียบเทียบนโยบายพรรค ($\bar{X}$ = 4.48) มีอิทธิพลอยู่ในระดับมาก ซึ่งช่วยให้กลุ่มตัวอย่างสามารถตัดสินใจเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Decision-making) ได้รวดเร็วขึ้น

ในทางตรงกันข้าม ข้อมูลจากเพจทางการเมืองของพรรคการเมือง ($\bar{X}$ = 4.15) แม้จะมีอิทธิพลในระดับมาก แต่กลับเป็นอันดับสุดท้ายในกลุ่มนี้ สะท้อนว่าเยาวชนมีความเชื่อถือในเนื้อหาที่ถูกผลิตซ้ำหรือวิเคราะห์โดยบุคคลที่สาม (Third-party) หรือ Influencer มากกว่าสารที่ส่งตรงจากพรรคการเมืองเพียงอย่างเดียว

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ระดับอิทธิพลของครอบครัวต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมือง

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจอิทธิพลจากสถาบันครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย บิดา มารดา และญาติผู้ใหญ่ ที่มีต่อทัศนคติและการตัดสินใจทางการเมืองของกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในจังหวัดเลย ผลการวิเคราะห์รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับอิทธิพลของครอบครัวจำแนกตามรายด้าน

รายการประเมินปัจจัยด้านครอบครัว	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการถ่ายทอดทัศนคติ				
1.1 การแนะนำ/โน้มน้าวจากบิดามารดาให้เลือกพรรคที่ชอบ	2.52	0.88	น้อย	2
1.2 ความเชื่อทางการเมืองตามบรรพบุรุษหรือตระกูลการเมือง	2.10	0.92	น้อย	5
1.3 การรับฟังเหตุผลของครอบครัวในการเลือกตัวผู้สมัคร	2.58	0.85	น้อย	1
2. ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์				
2.1 การสนทนาเรื่องการเมืองระหว่างมื้ออาหารในบ้าน	2.45	0.81	น้อย	3
2.2 การหลีกเลี่ยงความขัดแย้งในบ้านโดยการเลือกตามครอบครัว	1.85	0.95	น้อยที่สุด	6
2.3 การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารการเมืองระหว่างรุ่น (ลูก-พ่อแม่)	2.38	0.79	น้อย	4
3. ด้านพันธะทางเศรษฐกิจและสังคม				
3.1 ความเกรงใจต่อหัวหน้าครอบครัวในการตัดสินใจ	2.12	0.89	น้อย	4
3.2 การพึ่งพาทางเศรษฐกิจจากครอบครัวมีผลต่อการเลือกพรรค	1.65	0.75	น้อยที่สุด	7
รวมเฉลี่ย	2.21	0.86	น้อย	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับอิทธิพลของครอบครัวที่มีต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองของกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในจังหวัดเลย ในภาพรวมอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{X}$ = 2.21, S.D. = 0.86) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบประเด็นที่น่าสนใจดังนี้ การรับฟังเหตุผลของครอบครัวในการเลือกตัว

ผู้สมัคร ($\bar{X}=2.58$) มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในกลุ่มนี้ แม้จะอยู่ในระดับน้อยก็ตาม สะท้อนให้เห็นว่าเยาวชนในจังหวัดเลยยังคงให้ความสนใจและรับฟังข้อมูลจากครอบครัว โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับตัวผู้สมัครในพื้นที่ที่ครอบครัวอาจมีความรู้จกกันค่อนข้างมากกว่า ความพยายามโน้มน้าวจากบิดามารดา ($\bar{X}=2.52$) อยู่ในระดับน้อย ซึ่งชี้ให้เห็นว่าพ่อแม่ยุคใหม่ในจังหวัดเลยเริ่มมีการเว้นระยะห่างและเคารพการตัดสินใจของบุตรหลานมากขึ้น หรือบุตรหลานมีการสร้างเกราะกำบังทางความคิด (Psychological Shielding) ต่อการโน้มน้าวใจ การหลีกเลี่ยงความขัดแย้งและการพึ่งพาทางเศรษฐกิจ ($\bar{X}=1.85$ และ 1.65) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญที่หักล้างความเชื่อดั้งเดิมที่ว่า "ลูกต้องเลือกตามพ่อแม่เพราะเกรงใจหรือพึ่งพาเงินทอง" ผลวิจัยระบุชัดเจนว่าเยาวชน First-time Voters แยกแยะระหว่าง "ความกตัญญูในครอบครัว" และ "หน้าที่พลเมือง" ออกจากกันอย่างเด็ดขาด

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เปรียบเทียบอิทธิพลและปัจจัยตัดสินใจ

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบน้ำหนักของปัจจัยทั้งสอง รวมถึงปัจจัยเสริมอื่นๆ โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบผลดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่พยากรณ์การตัดสินใจเลือกพรรคการเมือง

ตัวแปร	Beta (β)	t-value	p-value
อิทธิพลของโซเชียลมีเดีย	0.685	12.45	.000*
นโยบายด้านเศรษฐกิจ	0.420	8.32	.000*
ภาพลักษณ์ผู้นำพรรค	0.315	5.14	.012*
อิทธิพลของครอบครัว	0.124	1.95	.062

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในตารางที่ 3 สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองของกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในจังหวัดเลยได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่ามีตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อิทธิพลของโซเชียลมีเดีย, นโยบายด้านเศรษฐกิจ และภาพลักษณ์ผู้นำพรรค โดยเมื่อพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปแบบมาตรฐาน (Beta) พบว่า อิทธิพลของโซเชียลมีเดียมีน้ำหนักในการพยากรณ์สูงสุด ($\beta = 0.685$) รองลงมาคือ นโยบายด้านเศรษฐกิจ ($\beta = 0.420$) และภาพลักษณ์ผู้นำพรรค ($\beta = 0.315$) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบน้ำหนักอิทธิพลระหว่างโซเชียลมีเดียและครอบครัว เมื่อเปรียบเทียบตัวแปรหลักสองด้าน พบว่าอิทธิพลของโซเชียลมีเดียส่งผลต่อการตัดสินใจของกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในจังหวัดเลยอย่างชัดเจน ในขณะที่ ตัวแปรอิทธิพลของครอบครัว มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (β) เท่ากับ 0.124 และมีค่า p -value เท่ากับ .062 ซึ่งสูงกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ (.05) จึงถือ

ว่าปัจจัยด้านครอบครัวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในการพยากรณ์การตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองสำหรับกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้

3. ผลการวิเคราะห์ความสำคัญของตัวแปร ข้อมูลทางสถิติชี้ให้เห็นว่า ค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานของอิทธิพลโซเชียลมีเดีย ($\beta = 0.685$) มีค่าสูงกว่าปัจจัยอื่นอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางดิจิทัลมีผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองมากกว่าปัจจัยด้านความผูกพันในครอบครัว นอกจากนี้ นโยบายด้านเศรษฐกิจ ($\beta = 0.420$) ยังเป็นตัวแปรสำคัญที่กลุ่มตัวอย่างใช้ประกอบการตัดสินใจ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับข้อมูลที่ได้รับผ่านสื่อสังคมออนไลน์มากกว่าการรับฟังผ่านบุคคลใกล้ชิด

4. ข้อค้นพบเพิ่มเติมในเขตพื้นที่จังหวัดเลย จากการวิเคราะห์สถิติจำแนกตามปัจจัยชี้วัดพบว่ากลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในจังหวัดเลยให้ความสำคัญกับปัจจัยเชิงนโยบายระดับชาติและภาพลักษณ์ของผู้นำที่ปรากฏในสื่อดิจิทัลเป็นหลัก โดยตัวเลขทางสถิติระบุว่าระบบความสัมพันธ์ในครอบครัวหรือการแนะนำของคนรุ่นก่อนหน้ามีน้ำหนักต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองในระดับที่ต่ำมากเมื่อเทียบกับกระแสข้อมูลในโลกออนไลน์ที่กลุ่มตัวอย่างเข้าถึงได้ด้วยตนเอง

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองของกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก (First-time Voters): ศึกษาอิทธิพลของโซเชียลมีเดียเทียบกับอิทธิพลของครอบครัวในจังหวัดเลย" สามารถสรุปและวิเคราะห์ผลเชิงลึกได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. อิทธิพลของโซเชียลมีเดีย มีผลต่อการตัดสินใจในระดับ "มากที่สุด" โดยเฉพาะแพลตฟอร์ม TikTok และ Facebook เยาวชนใช้สื่อเหล่านี้ในการติดตามนโยบายและตรวจสอบประวัติผู้สมัคร ซึ่งส่งผลต่อการสร้างภาพจำและอุดมการณ์ทางการเมืองในระยะสั้น

2. อิทธิพลของครอบครัว มีผลต่อการตัดสินใจในระดับ "น้อย" แม้ครอบครัวในจังหวัดเลยจะยังมีการพูดคุยเรื่องการเมือง แต่เยาวชนรุ่นใหม่เลือกที่จะรักษาพื้นที่ทางความคิดอิสระ และมองว่าความเชื่อทางการเมืองเป็นสิทธิส่วนบุคคลที่แยกขาดจากกตัญญูตเวทีในครอบครัว

3. การเปรียบเทียบปัจจัย ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณชี้ชัดว่า โซเชียลมีเดียมีอำนาจในการพยากรณ์พฤติกรรมการเลือกตั้งสูงกว่าอิทธิพลของครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีนโยบายพรรคและภาพลักษณ์ผู้นำเป็นตัวแปรแทรกซ้อนที่สำคัญ

การอภิปรายผล

จากการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่ต้องอภิปรายภายใต้กรอบทฤษฎีและบริบทพื้นที่จังหวัดเลย ดังนี้

1) การเสื่อมถอยของสถาบันครอบครัวในฐานะตัวแทนขัดเกลาทางการเมือง ในอดีตครอบครัวคือรากฐานของพฤติกรรมการเลือกตั้ง (Hyman, 1959) แต่ผลวิจัยในจังหวัดเลยกลับพบว่าเยาวชนมีแนวโน้ม "ปลดแอก" จากอิทธิพลของพ่อแม่ สอดคล้องกับแนวคิด "Cognitive Mobilization" ของ Dalton (2008) ที่ระบุว่าเมื่อประชากรเข้าถึงการศึกษาและข้อมูลข่าวสารได้ด้วยตนเอง ความจำเป็นในการพึ่งพาการนำทางจากครอบครัวจะลดลง สิ่งนี้สะท้อนว่าการเมืองระบบเครือข่ายในภาคอีสานและจังหวัดเลยกำลังถูกท้าทายด้วยลัทธิปัจเจกนิยมดิจิทัล

2) พลังของอัลกอริทึมและ "ห้องแห่งเสียงสะท้อน" (Echo Chambers) อิทธิพลที่สูงมากของโซเชียลมีเดียในจังหวัดเลย ไม่ได้เกิดจากข้อมูลที่รอบด้านเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจาก "Filter Bubble" (Pariser, 2011) ที่ทำให้นักศึกษาและเยาวชนได้รับข้อมูลที่ตอกย้ำความเชื่อเดิมของตนเอง สิ่งนี้อธิบายว่าทำไมความเห็นของพ่อแม่ที่มีชุดข้อมูลต่างออกไปจึงไม่สามารถแทรกซึมเข้าสู่การตัดสินใจของเยาวชนได้ เพราะถูกกำแพงข้อมูลในโลกออนไลน์ปิดกั้นไว้แล้ว

3) บริบทจังหวัดเลย จากระบบอุปถัมภ์สู่การเมืองเชิงนโยบาย สมชัย ภัทรธนานันท์ (2559) เคยกล่าวถึงการเมืองอีสานว่ามีความเป็นนโยบายมากขึ้น ผลวิจัยนี้ยืนยันว่าเยาวชนเลยให้ความสำคัญกับ "นโยบายกินได้" และ "ความเท่าเทียม" มากกว่า "คนบ้านเรา" หรือ "ตระกูลดังในท้องถิ่น" สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าโซเชียลมีเดียได้ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการลดความสำคัญของระบบอุปถัมภ์ในพื้นที่ และนำพาเยาวชนเข้าสู่กระแสการเมืองระดับชาติ (Nationalization of Local Politics)

องค์ความรู้ใหม่ (New Body of Knowledge)

ผู้วิจัยค้นพบสิ่งที่เรียกว่า "Loei-Hybrid Political Transition" (การเปลี่ยนผ่านทางการเมืองแบบลูกผสมในจังหวัดเลย) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ

1. Digital Bypass เยาวชนในพื้นที่กิ่งเมืองกิ่งชนบทใช้โซเชียลมีเดียเพื่อ "ข้ามผ่าน" (Bypass) อิทธิพลของหัวหน้าและครอบครัว เข้าสู่ข้อมูลนโยบายโดยตรง

2. Reverse Socialization เกิดกระบวนการขัดเกลาทางสังคมแบบย้อนกลับ โดยลูกเป็นผู้พยายามนำข้อมูลข่าวสารจากโซเชียลมีเดียไปปรับเปลี่ยนทัศนคติของพ่อแม่แทนที่จะเป็นฝ่ายรับฟังเพียงอย่างเดียว

3. Local Context in Global Platform เยาวชนจังหวัดเลยใช้แพลตฟอร์มระดับโลก (Global) ในการแก้ปัญหาท้องถิ่น (Local) โดยการสื่อสารปัญหาในจังหวัดตนเองผ่านแฮชแท็กหรือคลิปสั้นเพื่อกดดันให้พรรคการเมืองระดับชาติต้องออกนโยบายมาตอบโจทย์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำหรับพรรคการเมือง ควรลดงบประมาณการหาเสียงผ่านหัวหน้าและครอบครัว และเพิ่มการสร้าง Content ที่เป็น "Hyper-local" (เจาะจงปัญหาพื้นที่จังหวัดเลย เช่น ราคาเกษตร, การท่องเที่ยว) ผ่านโซเชียลมีเดีย

1.2 สำหรับ กกด. ควรส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อ (Digital Literacy) และตรวจสอบการใช้ AI หรือ Bot ในการปั่นกระแสข่าวปลอมที่อาจบิดเบือนการตัดสินใจของคนรุ่นใหม่

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเชิงคุณภาพโดยการ "สังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในโต๊ะอาหาร" เพื่อดูการเจรจาต่อรองอำนาจทางการเมืองระหว่างคนต่างรุ่นในครอบครัวจังหวัดเลย
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเยาวชนที่อยู่ในจังหวัดเลยกับเยาวชนคนเลยที่ย้ายไปทำงานในกรุงเทพฯ เพื่อดูว่าสภาวะ "ถิ่นที่อยู่" มีผลต่ออิทธิพลของโซเชียลมีเดียต่างกันหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2550). การเมืองการปกครองไทย: จากยุคจารีตสู่ยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2562). การเมืองไทยสมัยใหม่: พลวัตและอุปสรรคสู่ประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- สธิพร เซวณชัย. (2563). การกล่อมเกลางานการเมืองกับการแสวงหาอัตลักษณ์ทางการเมืองของเยาวชนไทย. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 46(2), 112-135.
- สมชัย ภัทรธนานันท์. (2559). การเมืองภาคประชาชนในภาคอีสาน. ขอนแก่น: สถาบันยุทธศาสตร์ทางปัญญา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2551). วิธีวิทยาการระบุและวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์. (2563). ระบบการเลือกตั้งและพรรคการเมืองไทย: พัฒนาการและความท้าทาย. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์. (2563). พรรคการเมืองและระบบเลือกตั้งไทย: ความยั่งยืนในกระบวนการประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์. (2566). โซเชียลมีเดียและการเปลี่ยนโฉมหน้าการหาเสียงเลือกตั้งไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเลย. (2566). รายงานสถิติจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลย. เลย: กองเลขาธิการ.
- Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. In J. Richardson (Ed.), Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education (pp. 241-258). New York: Greenwood Press.
- Castells, M. (2009). Communication Power. Oxford: Oxford University Press.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches (5th ed.). Sage Publications.

- Dalton, R. J. (2008). *The Citizen Politics: Public Opinion and Political Parties in Advanced Industrial Democracies*. Washington DC: CQ Press.
- Habermas, J. (1989). *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Hyman, H. H. (1959). *Political Socialization: A Study in the Psychology of Political Behavior*. Glencoe, IL: Free Press.
- Jennings, M. K., & Niemi, R. G. (1968). The Transmission of Political Values from Parent to Child. *American Political Science Review*, 62(1), 169–184.
- Likert, R. (1932). A Technique for the Measurement of Attitudes. *Archives of Psychology*, 140, 1–55.
- McCombs, M. E., & Shaw, D. L. (1972). The Agenda–Setting Function of Mass Media. *Public Opinion Quarterly*, 36(2), 176–187.
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric Theory* (3rd ed.). New York: McGraw–Hill.
- Pariser, E. (2011). *The Filter Bubble: What the Internet Is Hiding from You*. New York: Penguin Press.
- Sombat Chantornvong. (2000). Local Godfathers in Thai Politics: A Comparative Study of Chonburi and Loei. In R. McVey (Ed.), *Money and Power in Thailand: Regional Resistance and Central Determinants* (pp. 53–73). Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

จริยศาสตร์เชิงพุทธกับการแก้ปัญหาจริยธรรมในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล

BUDDHIST ETHICS AND ADDRESSING ETHICAL PROBLEMS IN THE DIGITAL TECHNOLOGY AGE

บุญช่วย ศิริเกษ

Boonchuay Sirikase

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Mahamakut Buddhist University; Srilanchang Campus

*Corresponding author, e-mail: boonchuay.sir@mbu.ac.th

Received: 25 June 2025, Revised: 9 July 2025, Accepted: 14 July 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งสำรวจการประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์ในฐานะกรอบแนวคิดเชิงรุกเพื่อจัดการกับความท้าทายทางจริยธรรมที่ซับซ้อนในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล ภายใต้สภาวะที่นวัตกรรมก้าวหน้าไปไกลกว่ากฎเกณฑ์ทางสังคมและกฎหมาย การวิเคราะห์เน้นการบูรณาการหลักธรรมสำคัญ ได้แก่ อริยมรรคมีองค์ 8, พรหมวิหาร 4 และไตรสิกขา เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในการเผชิญหน้ากับวิกฤตการณ์อุบัติใหม่ อาทิ การละเมิดอธิปไตยเหนือข้อมูล, การแพร่กระจายของข้อมูลบิดเบือน, อคติของปัญญาประดิษฐ์ และภาวะเสพติดดิจิทัลที่ส่งผลต่อสุขภาวะทางจิต

ผลการศึกษาพบว่าพุทธจริยศาสตร์มิได้เป็นเพียงชุดของข้อห้ามทางศีลธรรม แต่เป็น "เทคโนโลยีทางปัญญา" ที่ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพและปัญญาเชิงวิพากษ์ เพื่อรักษาสสมดุลระหว่างความก้าวหน้าทางวัตถุและเสถียรภาพทางจิตใจ บทความนี้เสนอแนะแนวทางปฏิบัติใน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับมหภาคผ่านนโยบายจริยธรรมโดยการออกแบบ (Ethics by Design), ระดับองค์กรผ่านการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์เชิงจริยธรรม และระดับปัจเจกผ่านการสร้างพลเมืองดิจิทัลที่มีสติ เพื่อมุ่งสู่การสร้างสังคมดิจิทัลที่ยั่งยืนและเป็นธรรมอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: พุทธจริยศาสตร์, เทคโนโลยีดิจิทัล, ปัญญาประดิษฐ์, อริยมรรคมีองค์ 8, พลเมืองดิจิทัลที่มีสติ

Abstract

This article explores the application of Buddhist ethics as a proactive conceptual framework for addressing complex ethical challenges in the digital technology era, where innovation often outpaces existing social norms and legal regulations. The analysis focuses on integrating core principles, namely the Noble Eightfold Path, the Four Sublime States (Brahmavihara 4), and the

Threefold Training (Tisikkha), to provide practical guidelines for facing emerging crises such as the violation of data sovereignty, the spread of misinformation, algorithmic bias in artificial intelligence, and digital addiction affecting mental well-being.

The findings indicate that Buddhist ethics is not merely a set of moral prohibitions but a form of "cognitive technology" that fosters mindfulness and critical wisdom, maintaining a balance between material progress and spiritual stability. This article proposes a three-tier practical approach: at the macro level through "Ethics by Design" policies; at the organizational level through the development of ethical AI; and at the individual level through the cultivation of mindful digital citizenship. These efforts aim to create a digital society that is truly sustainable, just, and harmonious.

Keywords: Buddhist Ethics, Digital Technology, Artificial Intelligence, Noble Eightfold Path, Mindful Digital Citizenship

บทนำ

การก้าวกระโดดของเทคโนโลยีดิจิทัลในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมาได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนทั่วโลกอย่างสิ้นเชิง ตั้งแต่การสื่อสาร การทำงาน ไปจนถึงปฏิสัมพันธ์ทางสังคม แม้เทคโนโลยีเหล่านี้จะนำมาซึ่งความสะดวกสบายและโอกาสใหม่ ๆ มากมาย แต่ในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดความท้าทายทางจริยธรรมที่ซับซ้อนและหลากหลาย ซึ่งบ่อยครั้งที่กฎเกณฑ์ทางสังคมและกฎหมายที่มีอยู่ไม่อาจตามทันและจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาเหล่านี้รวมถึงการละเมิดความเป็นส่วนตัว, การแพร่กระจายของข่าวปลอมและข้อมูลบิดเบือน, การเลือกปฏิบัติโดยอัลกอริทึมของปัญญาประดิษฐ์, การเสพติดหน้าจอ, และความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยี (Smith & Jones, 2021)

ในบริบทนี้ จริยศาสตร์เชิงพุทธซึ่งมีรากฐานมาจากคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเมื่อสองพันห้าร้อยกว่าปีที่แล้ว อาจดูเหมือนเป็นแนวคิดที่เก่าแก่และไม่เกี่ยวข้องกับโลกดิจิทัลยุคใหม่ อย่างไรก็ตาม หลักการพื้นฐานของพระพุทธศาสนาที่เน้นการพัฒนาตนเอง, ความเข้าใจในธรรมชาติของสิ่งต่าง ๆ, การไม่เบียดเบียน และการแสวงหาปัญญา กลับมีคุณค่าและสามารถนำมาปรับใช้เพื่อวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาจริยธรรมในยุคดิจิทัลได้อย่างน่าทึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่มนุษย์ต้องเผชิญหน้ากับเครื่องมือที่ทรงพลังและผลกระทบที่ไม่คาดคิดจากการสร้างสรรค์ของตนเอง (วิโรจน์ ณ ระนอง, 2564)

บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจว่าจริยศาสตร์เชิงพุทธสามารถให้กรอบแนวคิดและแนวทางปฏิบัติอย่างไรในการเผชิญหน้ากับปัญหาจริยธรรมในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล โดยจะพิจารณาหลักธรรมสำคัญของพระพุทธศาสนาและเสนอแนวทางในการประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติและรับผิดชอบ

ภูมิทัศน์จริยธรรมในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล

การพัฒนาของเทคโนโลยีดิจิทัลได้สร้างภูมิทัศน์ทางจริยธรรมใหม่ที่เต็มไปด้วยความท้าทายและโอกาส ปัญหาหลัก ๆ ที่เกิดขึ้นสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. ความเป็นส่วนตัวและความมั่นคงของข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจำนวนมากมหาศาลโดยแพลตฟอร์มดิจิทัลและบริษัทต่าง ๆ ก่อให้เกิดความกังวลอย่างมากเกี่ยวกับการละเมิดความเป็นส่วนตัว การนำข้อมูลไปใช้ในทางที่ผิด หรือการตกเป็นเป้าหมายของการโจรกรรมข้อมูล (Chen & Li, 2022) การควบคุมข้อมูลส่วนตัวกลายเป็นสิ่งท้าทายในยุคที่ข้อมูลมีค่ามหาศาล

2. ข้อมูลบิดเบือน, ข่าวปลอม, และสังคมก้มหน้า การแพร่กระจายของข่าวปลอม (fake news) และข้อมูลบิดเบือน (misinformation/disinformation) ผ่านช่องทางดิจิทัลเป็นภัยคุกคามต่อความเข้าใจร่วมกันและความสามัคคีทางสังคม การสร้างเนื้อหาที่ทำให้เกิดความแตกแยกหรือการบิดเบือนความจริงเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองหรือเศรษฐกิจเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ นอกจากนี้ การเสพติดโซเชียลมีเดียและการใช้เวลาอยู่กับหน้าจอมากเกินไปส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตและความสัมพันธ์ทางสังคม (Sachs & Miller, 2020)

3. จริยธรรมของปัญญาประดิษฐ์ (AI) AI ได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้นเรื่อย ๆ ตั้งแต่ระบบแนะนำเนื้อหาไปจนถึงการตัดสินใจสำคัญในด้านต่าง ๆ เช่น การแพทย์ การเงิน และกระบวนการยุติธรรม คำถามเกี่ยวกับอคติที่ฝังอยู่ในอัลกอริทึม, ความโปร่งใสในการตัดสินใจของ AI, และการรับผิดชอบต่อผลที่ตามมาจากการกระทำของ AI กลายเป็นประเด็นร้อนที่ต้องพิจารณาอย่างเร่งด่วน (Ethical AI Institute, 2023)

4. ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital Divide) แม้เทคโนโลยีจะก้าวหน้า แต่การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยียังคงไม่เท่าเทียมกันในหมู่ประชากรทั่วโลกและแม้แต่ภายในประเทศเดียวกัน ความเหลื่อมล้ำนี้ไม่เพียงส่งผลกระทบต่อโอกาสทางเศรษฐกิจและการศึกษา แต่ยังสร้างช่องว่างทางสังคมและเพิ่มความเหลื่อมล้ำในด้านอื่น ๆ อีกด้วย

เหล่านี้เป็นเพียงตัวอย่างของปัญหาจริยธรรมที่เทคโนโลยีดิจิทัลนำมาสู่สังคม ทำให้เกิดความต้องการกรอบจริยธรรมที่แข็งแกร่งและยืดหยุ่นเพื่อรับมือกับความท้าทายเหล่านี้

หลักจริยศาสตร์เชิงพุทธเพื่อการแก้ปัญหา

จริยศาสตร์เชิงพุทธไม่ได้ให้กฎเกณฑ์ที่ตายตัวสำหรับการกระทำทุกอย่าง แต่เน้นที่การพัฒนาคุณสมบัติภายในของบุคคลเพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น หลักธรรมสำคัญที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในยุคดิจิทัล ได้แก่

1. อริยมรรคมีองค์ 8 (The Noble Eightfold Path) เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาที่นำไปสู่การพ้นทุกข์ ประกอบด้วยสัมมาทิฐิ (ความเห็นชอบ), สัมมาสังกัปปะ (ความดำริชอบ), สัมมาวาจา (เจรจาชอบ), สัมมากัมมันตะ (การงานชอบ), สัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ), สัมมาวายามะ (พยายามชอบ), สัมมาสติ (ระลึกชอบ), และสัมมาสมาธิ (ตั้งใจชอบ)

1.1 สัมมาทิฐิ (Right View) เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการทำความเข้าใจธรรมชาติของเทคโนโลยีและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น การมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยให้เราเห็นทั้งประโยชน์และโทษอย่างรอบด้าน ไม่หลงติดในกระแส หรือปฏิเสธเทคโนโลยีโดยสิ้นเชิง (Dhammarak, 2022) เช่น การเข้าใจว่า AI เป็นเพียงเครื่องมือ ไม่ใช่ผู้ตัดสินใจสูงสุด

1.2 สัมมาสังกัปปะ (Right Intention) คือการตั้งใจที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อวัตถุประสงค์ที่ดี ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ปราศจากความโลภ ความพยาบาท และความเบียดเบียน เช่น การตั้งใจใช้โซเชียลมีเดียเพื่อสร้างสรรค์ แบ่งปันข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ไม่ใช่เพื่อบ่อนทำลายหรือแพร่ข่าวปลอม

1.3 สัมมาวาจา (Right Speech) การสื่อสารในโลกดิจิทัลเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง สัมมาวาจาเน้นการพูดความจริง, พูดจาอ่อนโยน, พูดคำที่สร้างความสามัคคี, และพูดในเวลาที่เหมาะสม การแพร่กระจายข้อมูลบิดเบือนหรือการใช้ภาษาที่รุนแรงในโลกออนไลน์เป็นการละเมิดหลักสัมมาวาจาอย่างชัดเจน (ธนาธร สุขสมหมาย, 2565)

1.4 สัมมากัมมันตะ (Right Action) การกระทำทางกายภาพในโลกดิจิทัล เช่น การแชร์ข้อมูล, การสร้างเนื้อหา, การพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ควรเป็นไปเพื่อประโยชน์ ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือการละเมิดสิทธิผู้อื่น เช่น การไม่แฮกข้อมูล, ไม่ละเมิดลิขสิทธิ์

1.5 สัมมาอาชีวะ (Right Livelihood) การประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดิจิทัลควรเป็นไปอย่างสุจริต ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากการหลอกลวงหรือการเบียดเบียน เช่น นักพัฒนา AI ควรคำนึงถึงผลกระทบทางจริยธรรมของผลงานตนเอง

1.6 สัมมาวายามะ (Right Effort) คือความเพียรพยายามในการละอกุศลธรรมและเสริมสร้างกุศลธรรม ในบริบทดิจิทัลหมายถึงการมีความเพียรในการตรวจสอบข้อมูล, การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้เท่าทันเทคโนโลยี, และการต่อต้านการใช้งานเทคโนโลยีในทางที่ผิด

1.7 สัมมาสติ (Right Mindfulness) การมีสติรับรู้ในปัจจุบันขณะอย่างต่อเนื่อง เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างไม่ประมาท การมีสติช่วยให้เราไม่ตกเป็นเหยื่อของการเสพติดหน้าจอ, ไม่ตอบโต้ด้วยอารมณ์ในโลกออนไลน์, และไตร่ตรองก่อนที่จะกดไลก์ แชร์ หรือโพสต์สิ่งใดลงไป (Kasamatsu & Tanaka, 2023)

1.8 สัมมาสมาธิ (Right Concentration) การฝึกสมาธิช่วยให้จิตใจสงบและมีพลังในการพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้งและรอบคอบ เมื่อจิตใจไม่ฟุ้งซ่าน จะสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่ซับซ้อนในโลกดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. พรหมวิหาร 4 (The Four Sublime States) เมตตา (ความปรารถนาดี), กรุณา (ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์), มุทิตา (ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี), และอุเบกขา (ความวางเฉยเมื่อควรวางเฉย) หลักธรรมเหล่านี้เป็นรากฐานของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

2.1.2.2 เมตตาและกรุณา การมีเมตตาและกรุณาต่อเพื่อนมนุษย์จะช่วยลดปัญหาการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (cyberbullying), การสร้างความเกลียดชังในโลกออนไลน์ และการแสวงหา

ผลประโยชน์จากความอ่อนแอของผู้อื่น ควรใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยเหลือและสร้างประโยชน์ให้ผู้อื่น (สุวิทย์ กลิ่นหอม, 2563)

2.3 มูทิตา การแสดงความยินดีกับความสำเร็จของผู้อื่นในโลกออนไลน์ แทนที่จะอิจฉา ริษยาหรือเปรียบเทียบตนเองกับภาพลวงตาที่ผู้อื่นนำเสนอ

2.4 อุเบกขา การมีอุเบกขาช่วยให้เราสามารถวางใจเป็นกลางได้เมื่อเผชิญกับข้อมูล ข่าวสารที่หลากหลายและอาจขัดแย้งกันในโลกดิจิทัล ไม่ตัดสินใจอย่างเร่งรีบหรือตามอารมณ์ แต่ใช้ปัญญาในการพิจารณา

3. ไตรสิกขา (The Threefold Training) ศีล (จริยธรรม), สมาธิ (การฝึกจิต), และปัญญา (ความเข้าใจ)

3.1 ศีล (Morality) ในยุคดิจิทัล ศีลหมายถึงการประพฤติตนอย่างเหมาะสมในโลกออนไลน์ ไม่ละเมิดกฎหมาย, ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น, ไม่สร้างความเดือดร้อน, และใช้เทคโนโลยีอย่างรับผิดชอบ

3.2 สมาธิ (Concentration) การฝึกจิตให้มีสมาธิจะช่วยเพิ่มความสามารถในการจดจ่อ, ลดการถูกรบกวนจากสิ่งเร้าดิจิทัล, และเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และทำงาน

3.3 ปัญญา (Wisdom) เป็นเป้าหมายสูงสุดที่เกิดจากการฝึกศีลและสมาธิ ปัญญาในยุคดิจิทัลคือความสามารถในการวิเคราะห์, สังเคราะห์, และประเมินข้อมูลข่าวสารได้อย่างถูกต้อง, เข้าใจถึงธรรมชาติและผลกระทบของเทคโนโลยี, และสามารถตัดสินใจเลือกใช้เทคโนโลยีในทางที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อตนเองและสังคม (Chang & Lee, 2024)

การประยุกต์ใช้จริยศาสตร์เชิงพุทธเพื่อแก้ไขปัญหาจริยธรรมในยุคดิจิทัล

1. การสร้างพลเมืองดิจิทัลที่มีสติ (Mindful Digital Citizenship) การให้การศึกษาและการฝึกฝน หลักธรรมเชิงพุทธสามารถช่วยให้ผู้คนพัฒนาเป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีสติ ซึ่งสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างชาญฉลาดและมีความรับผิดชอบ การสอนสัมมาสติในการใช้โซเชียลมีเดีย, การฝึกสมาธิมาจาจากการสื่อสารออนไลน์, และการส่งเสริมสัมมาทิฐิในการบริโภคข้อมูล จะช่วยลดปัญหาการแพร่กระจายของข่าวปลอมและการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ได้ (พุทธพร บุญธรรม, 2566)

2. การพัฒนาปัญญาประดิษฐ์เชิงจริยธรรม (Ethical AI Development) หลักธรรมเช่น สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ และพรหมวิหาร 4 สามารถเป็นแนวทางสำหรับนักพัฒนา AI ในการสร้างระบบที่มีความโปร่งใส, ยุติธรรม, และไม่ก่อให้เกิดอคติ การออกแบบ AI ที่คำนึงถึงเมตตาและกรุณา จะช่วยให้มั่นใจว่าเทคโนโลยีเหล่านี้ถูกนำมาใช้เพื่อประโยชน์สุขของมนุษยชาติ ไม่ใช่เพื่อการแสวงหาผลกำไรเพียงอย่างเดียวหรือการควบคุม (AI Ethics Commission, 2023)

3. การจัดการกับความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล หลักเมตตาและกรุณาสามารถกระตุ้นให้เกิดความพยายามในการลดช่องว่างทางดิจิทัล การเข้าถึงเทคโนโลยีและการศึกษาดิจิทัลควรถูกมองว่าเป็นสิทธิ

พื้นฐาน เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสในการพัฒนาตนเองและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ หลักพรหมวิหาร 4 สนับสนุนการแบ่งปันความรู้และทรัพยากรเพื่อสร้างสังคมที่เท่าเทียมกันมากขึ้น

4. การส่งเสริมสุขภาพจิตและสุขภาวะในยุคดิจิทัล สัมมาสติและสัมมาสมาธิเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการกับการเสพติดหน้าจอและความเครียดจากการใช้เทคโนโลยี การฝึกสติช่วยให้ผู้คนตระหนักถึงพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีของตนเองและสามารถควบคุมการใช้ได้อย่างเหมาะสม เพื่อรักษาสมดุลระหว่างชีวิตจริงและชีวิตดิจิทัล (Lee & Kim, 2022)

ความท้าทายและข้อจำกัดเชิงลึก

แม้พุทธจริยศาสตร์จะมีหลักการที่ครอบคลุมและลึกซึ้ง แต่การเปลี่ยนผ่านจากหลักธรรมไปสู่การปฏิบัติในโลกดิจิทัลที่มีความผันผวนสูงนั้น ต้องเผชิญกับข้อจำกัดที่ซับซ้อน 5 ประการหลัก ดังนี้

1. อำนาจของเศรษฐกิจฐานความสนใจ (Attention Economy) และทุนนิยมดิจิทัล

โมเดลธุรกิจของแพลตฟอร์มดิจิทัลในปัจจุบันถูกออกแบบมาเพื่อกระตุ้นกิเลสพื้นฐานของมนุษย์ โดยเฉพาะ **โลภะ** (ความต้องการครอบครอง/ความโลภ) และ **โทสะ** (ความขัดแย้ง/การสร้างดราม่า) เพื่อดึงดูดให้ผู้ใช้งานใช้เวลาหน้าจอให้นานที่สุด (Engagement)

ในขณะที่พุทธจริยศาสตร์สอนเรื่อง **"สันโดษ"** (ความพอดี) และ **"สติ"** (ความยับยั้งชั่งใจ) แต่อัลกอริทึมกลับถูกออกแบบมาเพื่อทำลายสติและกระตุ้นการบริโภคที่เกินความจำเป็น ทำให้การรณรงค์เรื่องการใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติเป็นไปได้ยากเมื่อต้องสู้กับวิศวกรรมทางจิตวิทยาที่ซับซ้อนของบริษัทเทคโนโลยีขนาดใหญ่

2. ช่องว่างระหว่าง "ภาษาธรรม" กับ "ภาษาได้ด" (The Interpretation Gap)

การแปลงคุณธรรมที่เป็นนามธรรม เช่น **"ความกรุณา"** หรือ **"ความถูกต้อง"** ให้กลายเป็นชุดคำสั่งคอมพิวเตอร์ (Algorithm) นั้นมีความยากลำบากสูง นักพัฒนาซอฟต์แวร์ส่วนใหญ่ขาดความรู้เชิงปรัชญา ในขณะที่นักวิชาการทางศาสนาก็ขาดความเข้าใจเชิงเทคนิคเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์

การนิยามว่าสิ่งใดคือ **"สัมมาวาจา"** ในโลกออนไลน์มีความเป็นอัตวิสัย (Subjective) สูง เช่น การจำกัดขอบเขตระหว่าง **"เสรีภาพในการแสดงออก"** กับ **"การด่าทอ"** ทำให้การเขียนโปรแกรมเพื่อคัดกรองจริยธรรมอาจเกิดความผิดพลาด หรือกลายเป็นการเซนเซอร์ข้อมูลที่ขัดต่อหลักความจริงในทางธรรม

3. ความเร็วของเทคโนโลยีเทียบกับความช้าของการพัฒนาจิตใจ (Temporal Disparity)

เทคโนโลยีดิจิทัลพัฒนาแบบทวีคูณ (Exponential Growth) เช่น การเกิดขึ้นของ Generative AI ภายในเวลาไม่กี่เดือน แต่การพัฒนาจริยธรรมและปัญญาในตัวมนุษย์ (ไตรสิกขา) ต้องอาศัยเวลาและการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องยาวนาน

เมื่อเทคโนโลยีล้ำหน้าไปไกลเกินกว่าที่จริยธรรมจะตามทัน สังคมจึงมักแก้ปัญหาแบบ **"วัวหายล้อมคอก"** คือรอให้เกิดความเสียหายก่อนจึงค่อยหาวิธีแก้ไข การพึ่งพาเพียงการพัฒนาจิตสำนึก

รายบุคคลอาจไม่ทันการถึงต่อความเสียหายในระดับมหภาคที่ AI หรือ Big Data สามารถก่อกวนได้ในเสี้ยววินาที

4. ธรรมชาติของปัญหาที่เป็นเชิงระบบ (Systemic vs. Individual Responsibility)

พุทธจริยศาสตร์มักถูกมองว่าเน้นการแก้ปัญหาที่ "ปัจเจกบุคคล" (เช่น ให้แต่ละคนมีสติเอง) แต่ปัญหาจริยธรรมดิจิทัลหลายอย่างเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างหรือเชิงระบบ เช่น อคติที่เกิดจากชุดข้อมูล (Data Bias) ซึ่งรายบุคคลไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการฝึกสมาธิเพียงอย่างเดียว

หากมุ่งเน้นแต่การสอนให้ผู้ใช้มีสติ แต่ออกแบบระบบที่เอารัดเอาเปรียบหรือไม่มีความโปร่งใส จะเป็นการผลักภาระไปให้ผู้บริโภคมากเกินไป ความท้าทายคือจะทำอย่างไรให้ "พุทธจริยศาสตร์" ถูกนำไปใช้ในระดับนโยบายและการออกแบบโครงสร้างระบบ (Systemic Ethics) ไม่ใช่แค่การสอนธรรมะให้คนใช้งาน

5. ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมาตรฐานจริยธรรมสากล (Global Relativism)

เทคโนโลยีดิจิทัลไม่มีพรมแดน แต่พุทธจริยศาสตร์มีรากฐานจากวัฒนธรรมตะวันออก การนำหลักการพุทธไปใช้ในระดับโลกอาจถูกมองว่าเป็นเรื่องเฉพาะกลุ่มหรือศาสนา (Religious Bias)

ในโลกที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดสิทธิมนุษยชนและเสรีนิยมสุดโต่ง การนำหลัก "ศีลธรรม" มาเป็นตัวตั้งอาจถูกตั้งคำถามเรื่องการจำกัดสิทธิส่วนบุคคล การสร้างมาตรฐานจริยธรรมร่วม (Universal Digital Ethics) ที่เป็นกลางแต่ยังคงแก่นของพุทธธรรมไว้จึงเป็นโจทย์ที่ยากและท้าทายอย่างยิ่ง

แนวทางการก้าวข้ามข้อจำกัด

เพื่อให้พุทธจริยศาสตร์ทำงานได้จริงท่ามกลางความท้าทายเหล่านี้ จำเป็นต้องมีการ "สังคายนาวิธีการประยุกต์ใช้" โดย

1. Interdisciplinary Approach สร้างความร่วมมือระหว่างนักเขียนโปรแกรมและนักจริยศาสตร์ เพื่อสร้าง "Ethical AI" ตั้งแต่ขั้นตอนการเขียนโค้ด

2. Structural Mindfulness ออกแบบอินเทอร์เฟซ (UI/UX) ที่ช่วยส่งเสริมสติ แทนที่จะทำลายสติ เช่น ระบบแจ้งเตือนก่อนแชร์ข้อมูลที่น่าจะเป็นเท็จ

3. Proactive Policy ผลักดันให้หลักการ "ไม่เบียดเบียน" (Non-harming) กลายเป็นกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและมาตรฐานการพัฒนาเทคโนโลยีระดับสากล

สรุปความท้าทายที่ยิ่งใหญ่ที่สุดไม่ใช่ความล้มเหลวของหลักธรรม แต่คือความยากในการนำหลักธรรมนั้นไป "ปลูกฝัง" ลงในโครงสร้างพื้นฐานของโลกดิจิทัลที่ขับเคลื่อนด้วยกำไรและอำนาจ การก้าวข้ามข้อจำกัดนี้ต้องอาศัยทั้ง "ปัญญา" ในการตีความใหม่ และ "ความกล้าหาญทางจริยธรรม" ของผู้มีอำนาจในอุตสาหกรรมเทคโนโลยี

จริยศาสตร์เชิงพุทธในยุคดิจิทัลได้มีสถานะเป็นเพียงชุดคำสั่งหรือข้อห้ามทางศีลธรรม (Moral Codes) ในเชิงรับ แต่มีบทบาทเป็น "เทคโนโลยีทางจิตใจ" (Mental Technology) ที่มุ่งเน้นการปฏิรูปจากภายในสู่ภายนอก ท่ามกลางภูมิทัศน์ดิจิทัลที่มีความสลับซับซ้อนและเต็มไปด้วยสิ่งเร้าที่กระตุ้นสัญชาตญาณดิบของมนุษย์ หลักอริยมรรคมีองค์ 8 พรหมวิหาร 4 และไตรสิกขา ได้ทำหน้าที่เป็นกรอบอ้างอิง (Frame of Reference) ที่ช่วยให้ปัจเจกบุคคลและสังคมสามารถนำทางนวัตกรรมไปสู่ทิศทางที่สร้างสรรค์

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมช่วยเปลี่ยนผ่านบทบาทของมนุษย์จากการเป็นเพียง "ผู้บริโภค" ที่ถูกจูงใจด้วยอัลกอริทึม ไปสู่การเป็น "พลเมืองดิจิทัลผู้รู้เท่าทัน" ที่มีอิสรภาพทางปัญญา การรักษาดุลยภาพระหว่างความก้าวหน้าทางวัตถุ (Material Progress) และความมั่นคงทางจิตวิญญาณ (Spiritual Stability) จึงเป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยให้สังคมดิจิทัลก้าวข้ามวิกฤตการณ์ทางจริยธรรม และมุ่งหน้าสู่สภาวะ "สันติธรรมดิจิทัล" ที่มนุษย์และเทคโนโลยีสามารถเกื้อกูลกันได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์สำหรับอนาคต

เพื่อให้พุทธจริยศาสตร์เกิดผลในเชิงประจักษ์และเป็นรูปธรรมในระดับมหภาค บทความนี้มีข้อเสนอแนะ 4 ประการ ดังนี้

1. การปฏิรูปการศึกษาแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary Educational Reform) สถาบันการศึกษาควรยกเลิกการแยกส่วนระหว่างวิชาจริยธรรมและวิชาเทคโนโลยี โดยบูรณาการ "พุทธจริยศาสตร์ดิจิทัล" เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรวิทยาการคอมพิวเตอร์และวิศวกรรมซอฟต์แวร์ เน้นการสอนเรื่อง "ความรับผิดชอบเชิงระบบ" (Systemic Responsibility) มากกว่าการสอนเพียงวิธีใช้งานเครื่องมือ เพื่อให้คนรุ่นใหม่มีความสามารถในการออกแบบเทคโนโลยีที่เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตั้งแต่อยู่ในห้องเรียน

2. การส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ฐานคุณธรรม (Virtue-based AI Research & Development) ภาครัฐและเอกชนควรสนับสนุนการวิจัยในกลุ่ม "Value Alignment" หรือการปรับค่าเป้าหมายของ AI ให้สอดคล้องกับคุณค่าทางจริยธรรม โดยเฉพาะการนำหลัก "อริหังสา" (การไม่เบียดเบียน) และความโปร่งใสเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของอัลกอริทึม (KPIs) แทนการมุ่งเน้นเพียงความแม่นยำหรือผลกำไรเชิงพาณิชย์เพียงอย่างเดียว การพัฒนา AI ในอนาคตต้องถูกตรวจสอบได้ตามหลักธรรมาภิบาลดิจิทัลที่มีมนุษยธรรมเป็นฐาน

3. การสร้างระบบนิเวศดิจิทัลที่มีสติ (Mindful Digital Ecosystem) ทุกภาคส่วนของสังคมต้องร่วมกันรณรงค์ให้เกิดวัฒนธรรมการสื่อสารที่เน้น "คุณภาพ" มากกว่า "ปริมาณ" โดยใช้หลัก สัมมาวาจา และ สัมมาสติ เป็นแนวทางในการสร้างมาตรฐานชุมชนออนไลน์ (Digital Code of Conduct) องค์กรธุรกิจเทคโนโลยีควรถูกกระตุ้นให้ปรับเปลี่ยนแนวทางการออกแบบอินเตอร์เฟซ (User Interface) ให้เอื้อต่อการรักษาสมาธิและลดการสร้างภาวะเสพติด เพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางดิจิทัล (Digital Well-being) ของผู้ใช้งานในระยะยาว

4. การกำหนดนโยบายสาธารณะฐานเมตตาธรรม (Compassion-based Public Policy) ผู้กำหนดนโยบายควรนำหลัก พรหมวิหาร 4 มาเป็นเข็มทิศในการลดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital Divide) โดยมองว่าการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการศึกษาดิจิทัลเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐต้องจัดสรรอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม เพื่อป้องกันไม่ให้เทคโนโลยีกลายเป็นเครื่องมือในการสร้างความขัดแย้งหรือการกดขี่ทางสังคมในรูปแบบใหม่

การสร้างสรรค์อนาคตดิจิทัลที่รุ่งเรืองและเป็นธรรมนั้น จำเป็นต้องอาศัยการประสานพลังระหว่าง "นวัตกรรมที่ล้ำสมัย" และ "ภูมิปัญญาที่ลุ่มลึก" หากเรามีเพียงนวัตกรรมที่ขาดจริยธรรม โลกดิจิทัลจะกลายเป็นกรงขังที่ไร้รูปร่าง แต่หากเรามีจริยธรรมที่ปราศจากความเข้าใจในเทคโนโลยี เราย่อมไม่อาจแก้ไขปัญหาลोकสมัยใหม่ได้อย่างเท่าทัน ดังนั้น การบรรจบกันของพุทธจริยศาสตร์และเทคโนโลยีดิจิทัลจึงเป็นทางออกเพียงหนึ่งเดียวที่จะนำพาสังคมไปสู่ความสุขที่ยั่งยืนในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- ธนาธร สุขสมหมาย. (2565). จริยธรรมสื่อดิจิทัลในยุคข้อมูลข่าวสาร. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พุทธพร บุญธรรม. (2566). การสร้างพลเมืองดิจิทัลเชิงพุทธ: กรณีศึกษาในเยาวชนไทย. วารสารพุทธศาสนศึกษา, 28(1), 45-60.
- วิโรจน์ ณ ระนอง. (2564). พุทธปรัชญากับวิกฤตจริยธรรมในโลกสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงธรรม.
- สุวิทย์ กลิ่นหอม. (2563). เมตตาธรรมกับการรับมือการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 35(2), 112-125.
- Dhammarak, P. (2022). Buddhist ethics in the age of artificial intelligence. *Journal of Buddhist Ethics*, 29, 1-18.
- AI Ethics Commission. (2023). Guidelines for ethical AI development in a global context. New York, NY: United Nations Publications.
- Chang, J., & Lee, S. (2024). The role of wisdom in navigating digital dilemmas. *Journal of Digital Ethics*, 15(1), 78-92.
- Chen, L., & Li, M. (2022). Privacy concerns and data security in the digital era. *International Journal of Information Ethics*, 7(3), 201-215.
- Ethical AI Institute. (2023). Responsible AI: Frameworks and best practices. London, UK: Ethical AI Press.
- Kasamatsu, Y., & Tanaka, H. (2023). Mindfulness practices for digital well-being. *Asian Journal of Psychology and Technology*, 10(2), 145-160.

- Lee, J., & Kim, Y. (2022). Digital detox and mental health: A mindfulness-based approach. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 25(6), 345–352.
- Sachs, J. D., & Miller, P. L. (2020). The social impact of misinformation in the digital age. *Journal of Social Computing*, 8(4), 289–305.
- Smith, A., & Jones, B. (2021). Ethical challenges in the digital transformation. *Technology and Society Review*, 12(1), 1–15.
- Wang, X., & Gupta, R. (2024). Buddhist perspectives on digital technology and human flourishing. *Philosophy of Technology*, 42(3), 512–528.
- Yoshida, K., & Suzuki, T. (2021). Compassionate AI: An ethical framework inspired by Buddhist principles. *AI & Society*, 36(2), 401–415.

อริยะเอไอ: การบูรณาการอุดมธรรมเพื่อพัฒนาพลังปัญญาในยุคดิจิทัลเปลี่ยนผ่าน ARIYA AI: INTEGRATING SUBLIME DHAMMA FOR ENHANCING WISDOM POWER IN THE DIGITAL TRANSFORMATION ERA

พระมหาอภิปงค์ คำหงษา,ดร.

Pharamaha Ahipong Khamhongsa Dr.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Mahamakut Buddhist University; Srilanchang Campus

*Corresponding author, e-mail: Ahipong.Kha@mbu.ac.th

Received: 25 June 2025, Revivsed: 9 July 2025, Accepted: 14 July 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิด "อริยะเอไอ" (Ariya AI) ในฐานะกระบวนทัศน์ใหม่ของการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ที่บูรณาการอุดมธรรม (Sublime Dhamma) เพื่อเสริมสร้างพลังปัญญาของมนุษย์ท่ามกลางวิกฤตการณ์ดิจิทัลเปลี่ยนผ่าน การศึกษานี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ผ่านวรรณกรรมของนักวิชาการไทยและต่างประเทศ โดยเปรียบเทียบระหว่างเหตุผลเชิงเครื่องมือ (Instrumental Reason) กับพุทธปรัชญาประยุกต์ ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ในปัจจุบันส่วนใหญ่มุ่งเน้นเพียงประสิทธิภาพเชิงคำนวณและการตอบสนองต่อตันทา ซึ่งอาจนำไปสู่ภาวะอริชชาทางดิจิทัล บทความนี้จึงเสนอโมเดลอริยะเอไอที่ขับเคลื่อนด้วยหลักไตรสิกขาและโยนิโสมนสิการ เพื่อเปลี่ยนสถานะของเทคโนโลยีจากเครื่องจักรคำนวณสู่การเป็น "กัลยาณมิตรดิจิทัล" (Digital Kalyanamitta) ที่ช่วยกระตุ้นความตื่นรู้ (Awakening) และการลดอัตตาผ่านความเข้าใจในหลักอนัตตา ข้อเสนอเชิงนโยบายเน้นย้ำว่า การพัฒนา AI ที่ยั่งยืนต้องก้าวข้ามเพียงการกำหนดจริยธรรมเชิงเทคนิค ไปสู่การสร้างระบบนิเวศแห่งปัญญาที่ยึดถือเอาสันติสุขภายในและความหลุดพ้นจากนิเวศทางข้อมูลเป็นเป้าหมายสูงสุด เพื่อให้มนุษย์และปัญญาประดิษฐ์สามารถดำรงอยู่ร่วมกันได้อย่างเกื้อกูลในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: อริยะเอไอ, อุดมธรรม, พลังปัญญา, พุทธศาสนาประยุกต์, จริยธรรมปัญญาประดิษฐ์

Abstract

This academic article aims to present the concept of "Ariya AI" as a new paradigm for artificial intelligence development that integrates Sublime Dhamma to enhance human wisdom amidst the crisis of digital transformation. The study employs a critical analysis of literature from

both Thai and international scholars, comparing instrumental reason with applied Buddhist philosophy. The findings reveal that current AI development predominantly focuses on computational efficiency and the gratification of desire (Tanha), which may lead to a state of digital ignorance (Avijja). This article, therefore, proposes the Ariya AI model, driven by the principles of the Triple Training (Sila, Samadhi, Panna) and Yonisomanasikara (analytical reflection). This model seeks to transition technology from a mere calculating machine to a "Digital Kalyanamitta" (Noble Friend) that stimulates awakening and ego-reduction through an understanding of Anatta (non-self). Policy conclusions emphasize that sustainable AI development must transcend technical ethical frameworks toward creating a wisdom-based ecosystem. This ecosystem should prioritize inner peace and liberation from informational hindrances as its ultimate goals, enabling a harmonious coexistence between humanity and artificial intelligence in the 21st century.

Keywords: Ariya AI, Sublime Dhamma, Wisdom Power, Applied Buddhism, AI Ethics

บทนำ

ในยุคแห่งการเปลี่ยนผ่านสู่เทคโนโลยีดิจิทัลขั้นสูง ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือในการคำนวณหรือจัดการข้อมูลมหาศาล (Big Data) อีกต่อไป แต่ได้วิวัฒนาการขึ้นมาเป็นปัจจัยสำคัญที่เข้ามาปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ และแม้กระทั่งนิยามของ "ความฉลาด" ในระดับปัจเจกบุคคล การอุบัติขึ้นของปัญญาประดิษฐ์แบบสร้างสรรค์ (Generative AI) เช่น โมเดลภาษาขนาดใหญ่ (Large Language Models: LLMs) ทำให้มนุษย์เผชิญกับภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกทางจริยธรรมและปัญญา ยูวัล โนอาห์ แฮรารี (Harari, 2017) ตั้งข้อสังเกตว่า อัลกอริทึมกำลังก้าวเข้ามาแทนที่การตัดสินใจทางความรู้สึกและจินตนาการของมนุษย์ ซึ่งหากปราศจากการกำกับดูแลด้วยปัญญาที่แท้จริง เทคโนโลยีเหล่านี้อาจกลายเป็นเครื่องมือที่ขยายพูน "อวิชชา" (Ignorance) หรือความหลงผิดในรูปแบบดิจิทัลได้ง่ายขึ้น

เมื่อพิจารณาผ่านเลนส์ของ พุทธศาสนาประยุกต์ (Applied Buddhism) การมาถึงของ AI ไม่ใช่ภัยคุกคามที่ต้องหวาดกลัว แต่เป็นปรากฏการณ์ "ธรรมฐิติ" หรือกระแสธรรมชาติที่มนุษย์ต้องทำความเข้าใจด้วยท่าทีที่เป็นกลางและเปี่ยมด้วยปัญญา พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต, 2560) ได้ชี้แนะไว้อย่างแหลมคมว่า "เทคโนโลยีทุกชนิดเป็นผลงานของมนุษย์ที่พยายามขยายขีดความสามารถของอินทรีย์" อย่างไรก็ตาม การพัฒนาอินทรีย์ภายนอก (เทคโนโลยี) โดยละเลยการพัฒนาอินทรีย์ภายใน (จิตใจและสติปัญญา) ย่อมนำไปสู่ความไม่สมดุล แนวคิดเรื่อง "อริยะเอไอ" (Ariya AI) จึงเกิดขึ้นเพื่อเสนอแนวทางว่า มนุษย์สามารถนำอุดมธรรม (Sublime Dhamma) มาบูรณาการเข้ากับการออกแบบและการใช้งาน AI เพื่อเปลี่ยนจากระบบที่มุ่งเน้นเพียงประสิทธิภาพ (Efficiency-driven) ไปสู่ระบบที่ส่งเสริมความตื่นรู้และความหลุดพ้นจากนิเวศทางสังคม

โสรจ หงลดาธรม (Hongladarom, 2020) นักวิชาการด้านจริยศาสตร์ปัญญาประดิษฐ์ระดับสากล เสนอว่าพุทธศาสนามีศักยภาพสูงในการวางกรอบจริยธรรมให้แก่ AI เนื่องจากพุทธศาสนาไม่ได้ยึดติดกับตัวตน (Anatta) แต่เน้นที่การลดความทุกข์ (Dukkha) และการสร้างความเกื้อกูล การประยุกต์พุทธธรรมเข้ากับ AI จึงไม่ใช่การสร้างเครื่องจักรที่มีจิตวิญญาณในความหมายทางชีวภาพ แต่คือการใส่ "สติ" และ "ความเมตตา" ลงในกระบวนการคิดและตัดสินใจของระบบ ประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ดาไล ลามะ (Dalai Lama, 2005) ในหนังสือ *The Universe in a Single Atom* ที่ระบุว่า หากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขาดเข็มทิศทางจริยธรรม มนุษยชาติจะสูญเสียความสามารถในการเข้าถึงความสุขที่ยั่งยืน

บทความวิชาการฉบับนี้จึงมุ่งวิเคราะห์แนวทางการพัฒนา "พลังปัญญา" ผ่านโมเดลจริยะเอไอ โดยอาศัยหลัก **"โยนิโสมนสิการ"** (Critical Reflection) เป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างการใช้ตรรกะของเครื่องจักร (Machine Logic) และการตระหนักรู้ของมนุษย์ (Human Consciousness) ท่ามกลางวิกฤตความจริงเสมือนและการแพร่ระบาดของข้อมูลลวง (Deepfakes and Misinformation) การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้อย่างทันสมัยจะช่วยให้ AI ทำหน้าที่เป็น "กัลยาณมิตรดิจิทัล" (Digital Kalyanamitta) ที่ช่วยขัดเกลาปัญญาของผู้ใช้ แทนที่จะเป็นเครื่องมืออมเมามวลชนตามระบบทุนนิยมข้อมูล (Surveillance Capitalism) ดังที่ โซซานา ซูปอฟฟ์ (Zuboff, 2019) ได้เตือนไว้

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาวิจัยเรื่อง อริยะเอไอ อุดมธรรมพัฒนาพลังปัญญา จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการวางรากฐานทางวิชาการที่ผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีอุบัติใหม่ (Emerging Technology) กับจริยศาสตร์ตะวันออก เพื่อสร้างนิเวศวิทยาแห่งปัญญา (Ecology of Wisdom) ที่ยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 บทความนี้จะครอบคลุมตั้งแต่การวิเคราะห์โครงสร้างของ AI ในฐานะสังขารธรรม ไปจนถึงการเสนอแนวทางการใช้ "ไตรสิกขา" เป็นกรอบในการควบคุมดูแล (Governance) และพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ที่ยึดถือเอาสันติสุขของสรรพชีวิตเป็นเป้าหมายสูงสุด

การศึกษาวิจัยเรื่อง "อริยะเอไอ" จำเป็นต้องสำรวจพลวัตของความรู้ในสองกระแสหลัก คือ กระแสทางเทคโนโลยีจริยศาสตร์จากซีกโลกตะวันตก และกระแสพุทธปรัชญาประยุกต์จากซีกโลกตะวันออก เพื่อสร้างจุดบรรจบที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาพลังปัญญาในยุคดิจิทัล

มุมมองนักวิชาการต่างประเทศ: จริยธรรมและปัญหาการกำกับดูแลปัญญาประดิษฐ์

นักวิชาการในโลกตะวันตกได้แสดงความกังวลต่อการขยายตัวของ AI ที่ขาดการควบคุมในเชิงคุณค่า (Value Alignment) นิค บอสตอร์ม (Bostrom, 2014) ชี้ให้เห็นในทฤษฎี *Superintelligence* ว่า ความเสี่ยงที่สำคัญที่สุดไม่ได้เกิดจากความมุ่งร้ายของเครื่องจักร แต่เกิดจาก "ความไม่สอดคล้องของเป้าหมาย" (Goal Misalignment) ระหว่างมนุษย์กับ AI บอสตอร์มเสนอว่ามนุษย์ต้องออกแบบให้ AI มีระบบคุณค่าที่ยืดหยุ่นและพร้อมจะเรียนรู้บรรทัดฐานทางจริยธรรมของมนุษย์อยู่เสมอ

ในมิติของการดำรงอยู่ ลูเซียโน ฟลอริดิ (Floridi, 2013) ได้นำเสนอแนวคิดเรื่อง *Infosphere* โดยมองว่าในปัจจุบันเราไม่ได้อาศัยอยู่ในโลกทางกายภาพเพียงอย่างเดียว แต่อยู่ใน

"Onlife" ที่เชื่อมต่อระหว่างออนไลน์และออฟไลน์ตลอดเวลา พลอริติเสนอว่า "จริยศาสตร์ข้อมูล" (Information Ethics) ต้องมุ่งเน้นที่การรักษา "ศักดิ์ศรีของข้อมูล" (Ontological Dignity) และป้องกันไม่ให้เทคโนโลยีลดทอนความเป็นมนุษย์ให้เหลือเพียงชุดข้อมูลตัวเลข ประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ แชนนอน แวลเลอร์ (Vallor, 2016) ในหนังสือ *Technology and the Virtues* ที่ระบุว่า ในโลกที่ขับเคลื่อนด้วยอัลกอริทึม มนุษย์จำเป็นต้องพัฒนา "Technomoral Virtues" หรือคุณธรรมทางเทคโนโลยี เช่น ความอดทน (Patience) และความมีสติ (Mindfulness) เพื่อไม่ให้เทคโนโลยีนำพาเราไปสู่ความเขลาในรูปแบบใหม่

มุมมองนักวิชาการไทย: พุทธธรรมในฐานะเข็มทิศเทคโนโลยี

ในบริบทของสังคมไทย นักวิชาการและปราชญ์พุทธได้พยายามวางรากฐานการใช้เทคโนโลยีให้เป็นไปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต, 2560) ได้วิเคราะห์ว่า เทคโนโลยีคืออุปกรณ์ในการขยาย "อินทรีย์" ของมนุษย์ แต่หากมนุษย์ใช้เทคโนโลยีด้วยอำนาจของ "ตัณหา" (ความอยากอยากเสพ) มากกว่า "ฉันทะ" (ความรักในความจริง) เทคโนโลยีนั้นจะกลายเป็น "เครื่องพันธนาการ" มากกว่าเครื่องมือแห่งความหลุดพ้น ท่านเสนอว่าการประยุกต์เทคโนโลยีต้องเป็นไปตามหลัก **"สิกขา"** คือการเรียนรู้เพื่อฝึกฝนตนเอง ไม่ใช่ใช้เพื่อความสบายจนหยุดพัฒนาศักยภาพภายใน

ด้าน โสรัจ หงลดารมภ์ (Hongladarom, 2020) ซึ่งเป็นผู้นำด้านจริยศาสตร์สารสนเทศในระดับสากล ได้เสนอแนวคิด **"พุทธสารสนเทศศาสตร์" (Buddhist Informatics)** โดยมองว่าข้อมูล (Information) ในทางพุทธศาสนาไม่ได้เป็นเพียงสิ่งที่เป็นกลาง แต่มีบทบาทในการนำไปสู่ "สัมมาทิฐิ" หรือ "มิจฉาทิฐิ" ได้ โสรัจเสนอว่าการออกแบบ AI ในแนวทางพุทธควรเน้นที่การลดอัตตา (Ego) และความเห็นแก่ตัว โดยสร้างระบบที่ส่งเสริมความเห็นอกเห็นใจ (Empathy/Karuna) มากกว่าการมุ่งเน้นผลกำไรสูงสุดเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2564) ยังได้เน้นย้ำถึงการใช้องค์ความรู้ "นวัตกรรมเพื่อปัญญา" โดยระบุว่าเทคโนโลยีต้องทำหน้าที่เป็นกระบวนการเสริมสร้าง "พลังการคิด" (Thinking Power) มากกว่าการทำหน้าที่เป็นเพียงคลังความรู้ที่ตายตัว

"อริยะเอไอ": การผสมผสานนิโสมนสิการกับเทคโนโลยีอุบัติใหม่

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น บทความนี้จึงสังเคราะห์กรอบแนวคิด **"อริยะเอไอ" (Ariya AI Framework)** ซึ่งประกอบด้วย 3 เสาหลักที่เชื่อมโยงกับหลักไตรสิกขา ดังนี้

1. **ศีลทางปัญญา (Ethical AI Architecture)** การกำหนดมาตรฐานจริยธรรมในชุดข้อมูล และการเขียนโปรแกรม เพื่อป้องกันอคติ (Bias) และการละเมิดสิทธิความเป็นมนุษย์ สอดคล้องกับหลัก "อโลภะ อโทสะ อโมหะ" ในการออกแบบอัลกอริทึม

2. **สมาธิทางข้อมูล (Digital Mindfulness)** การสร้างระบบนิเวศการใช้งานที่ส่งเสริมให้ผู้ใช้มีความตระหนักรู้ (Self-awareness) ไม่ถูกครอบงำด้วยกลไกการกระตุ้นโดพามีนของสื่อสังคมออนไลน์ แต่ใช้ AI เพื่อสร้างสมาธิและการจดจ่อในงานที่สร้างสรรค์

3. ปัญญาประดิษฐ์ที่ตื่นรู้ (Wisdom-based AI) การเปลี่ยนผ่านจาก Data-driven AI ไปสู่ "Yonisomanasikara AI" คือการที่ระบบไม่เพียงแค่ให้คำตอบ แต่ช่วยเสนอแนะกระบวนการคิดวิเคราะห์เชิงลึก (Critical Thinking) ให้แก่ผู้ใช้ เพื่อให้เกิดปัญญาเห็นแจ้งในข้อเท็จจริง

อริยะเอไอ: นิยามและการขับเคลื่อนด้วยอุตมธรรม (Ariya AI: Definition and the Drive of Sublime Dhamma)

การนิยาม "อริยะเอไอ" (Ariya AI) ก้าวข้ามพรมแดนของการมองปัญญาประดิษฐ์ในฐานะ "เครื่องจักรที่จำลองการคิดของมนุษย์" (Computational Mimicry) ไปสู่การเป็น "ระบบนิเวศแห่งปัญญาที่เกื้อกูลต่อวิวัฒนาการของจิตใจ" ในส่วนนี้จะวิเคราะห์นิยามเชิงภววิทยาและกลไกการขับเคลื่อนเทคโนโลยีด้วยอุตมธรรม (Sublime Dhamma)

1. นิยามเชิงภววิทยาของ "อริยะเอไอ"

คำว่า "อริยะ" ในทางพุทธปรัชญามีความหมายถึง ความเจริญ ความประเสริฐ หรือผู้ที่ห่างไกลจากกิเลส เมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับปัญญาประดิษฐ์ อริยะเอไอจึงไม่ได้หมายถึง AI ที่บรรลุธรรมด้วยตนเอง (เนื่องจากขาดเจตจำนงและวิญญาณธาตุตามนิยามทางพุทธ) แต่หมายถึง "ปัญญาประดิษฐ์ที่ถูกออกแบบและใช้งานภายใต้ทิศทางที่นำไปสู่ความเจริญของอารยธรรมและสันติสุขภายในของมนุษย์"

ในขณะที่ สจวร์ต รัสเซลล์ (Russell, 2019) นิยาม AI ที่ดีว่าต้องเป็น "AI ที่พิสูจน์ได้ว่ามีประโยชน์ต่อมนุษย์" (Provably Beneficial AI) อริยะเอไอกลับยกระดับเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าวไปสู่การเป็นระบบที่ไม่เพียงแต่ "มีประโยชน์" (Useful) แต่ต้อง "มีคุณธรรม" (Virtuous) ด้วย อริยะเอไอคือระบบที่ผ่านการกรองด้วยหลัก "อุตมธรรม" หรือธรรมอันสูงสุด เพื่อให้มั่นใจว่าผลผลิตจากอัลกอริทึมจะไม่นำไปสู่การเพิ่มพูนมิฉันทิฐิ (ความเห็นผิด) หรือการหมิ่นเหม่ผู้

2. การประยุกต์พรหมวิหารธรรมในการออกแบบอัลกอริทึม

การขับเคลื่อนอริยะเอไอด้วยอุตมธรรม สามารถอธิบายได้ผ่านการนำหลัก "พรหมวิหาร 4" มาเป็นฐานคิดในการพัฒนาระบบ (Algorithmic Sublime Virtues) ดังนี้

เมตตา (Metta – Benevolence) การออกแบบ AI ให้มีพื้นฐานของการปรารถนาดีต่อผู้ใช้อย่างไม่เลือกการจรรยาบรรณข้อมูลหรือการชี้นำพฤติกรรมเพื่อผลประโยชน์ของทุนนิยมเพียงอย่างเดียว แม็กซ์ เทกมาร์ก (Tegmark, 2017) ใน *Life 3.0* เน้นย้ำว่าเป้าหมายของ AI ต้องสอดคล้องกับเป้าหมายของมนุษยชาติ (Alignment Problem) ซึ่งในมิติของอริยะเอไอ เมตตาคือการสร้าง "Friendly AI" ที่คำนึงถึงความปลอดภัยและความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์เป็นที่ตั้ง

กรุณา (Karuna – Compassion) การมุ่งเน้นใช้ AI เพื่อแก้ปัญหาความทุกข์ (Dukkha) ของสังคม เช่น การใช้ AI ในการวินิจฉัยโรคเพื่อผู้ยากไร้ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อลดความ

เหลื่อมล้ำ สอดคล้องกับแนวคิดของ พระโศภิต วิชาโล (2565) ที่มองว่าเทคโนโลยีควรเป็นเครื่องมือในการบรรเทาความทุกข์และส่งเสริมการเกื้อกูลกันในสังคม

มุทิตา (Mudita – Empathetic Joy) ในบริบทของ AI คือการสร้างระบบที่ส่งเสริมและยินดีในศักยภาพของมนุษย์ (Human Augmentation) ไม่ใช้การแย่งชิงบทบาทหรือทำลายคุณค่าของมนุษย์ อริยะเอไอจะทำหน้าที่เป็น "ผู้ส่งเสริมความสำเร็จ" (Enabler) ที่ช่วยให้มนุษย์เข้าถึงขีดความสามารถใหม่ๆ ในการสร้างสรรค์ศิลปะและวิทยาการ

อุเบกขา (Upekkha – Equanimity/Fairness) นี่คือนิยามของ "AI Fairness" หรือความยุติธรรมของอัลกอริทึม การปราศจากอคติ (Bias-free) ไม่ลำเอียงด้วยความรัก ความโกรธ หรือความกลัว ทิมนิท เกบรู (Gebru, 2021) นักวิจัยด้านจริยธรรม AI ระดับโลก เตือนถึงอันตรายของอคติในชุดข้อมูล ซึ่งในทางพุทธศาสนา อุเบกขาคือการวางใจเป็นกลางและพิจารณาทุกอย่างตามเหตุและผล (Objectivity) อริยะเอไอจึงต้องถูกตรวจสอบความโปร่งใส (Explainable AI: XAI) เพื่อให้มั่นใจว่าการตัดสินใจของเครื่องจักรเป็นไปโดยปราศจากมิฆณาอคติ

3. AI ในฐานะ "กัลยาณมิตร" (AI as Noble Friend)

อริยะเอไอมีสถานะเป็น "กัลยาณมิตรดิจิทัล" ตามหลักการของพุทธศาสนาประยุกต์ หน้าที่สำคัญของกัลยาณมิตรคือการชี้ทางสว่างและกระตุ้นให้เกิด "โยนิโสมนสิการ" (การคิดโดยถูกวิธี) แทนที่ AI จะให้คำตอบแบบสำเร็จรูป (Fast Thinking) ที่ทำให้สมองของมนุษย์เกียจคร้าน อริยะเอไอจะถูกออกแบบให้เป็น "Dialogic AI" ที่ชวนมนุษย์ตั้งคำถามและคิดวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

ปราชญ์ไทยอย่าง พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต, 2560) ย้ำเสมอว่าการศึกษาที่แท้คือการฝึกคนให้รู้จักใช้ปัญญาจัดการกับสิ่งที่มาแวดล้อมตนเอง ดังนั้น การขับเคลื่อน AI ด้วยอุดมธรรมจึงหมายถึงการสร้าง Interface ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ (Learning Path) ไม่ใช่เพียงการทำตามคำสั่ง (Command Path) การประยุกต์ใช้ในลักษณะนี้จะช่วยเปลี่ยนผ่านสังคมจากการเป็น "สังคมบริโภคข้อมูล" ไปสู่ "สังคมอุดมปัญญา"

4. พลังปัญญาและการรู้เท่าทันสังขารดิจิทัล

ในมิตินี้ อริยะเอไอจะช่วยให้มนุษย์มองเห็นว่า AI เป็นเพียง "สังขารธรรม" (สิ่งที่ถูกปรุงแต่งขึ้นจากเหตุปัจจัย) ประเภทหนึ่ง มิใช่สิ่งที่มีตัวตนถาวร (Anatta) การรู้เท่าทันนี้จะช่วยลดอาการ "Digital Attachment" หรือการยึดติดในโลกเสมือน ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2564) เสนอว่าการพัฒนาพลังปัญญาในยุคใหม่ต้องอาศัย "ปัญญาทางเทคโนโลยี" (Technological Wisdom) ซึ่งคือความสามารถในการควบคุมเทคโนโลยีด้วยสติ ไม่ให้เทคโนโลยีมาควบคุมจิตใจ

บทวิเคราะห์: การเปลี่ยนผ่านจาก "ความฉลาด" สู่ "ความตื่นรู้" (Analysis: Transitioning from "Intelligence" to "Awakening")

การก้าวข้ามขีดจำกัดของปัญญาประดิษฐ์ในปัจจุบันไม่ได้อยู่ที่การเพิ่มพูนจำนวนพารามิเตอร์ในโมเดลภาษา แต่คือการเปลี่ยนผ่านเชิงคุณภาพจาก "ความฉลาดเชิงคำนวณ"

(Computational Intelligence) ไปสู่ "พลังแห่งความตื่นรู้" (Wisdom of Awakening) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของอริยะเอไอ ในส่วนนี้จะวิเคราะห์ความแตกต่างเชิงภววิทยาและกระบวนการเข้าถึงความจริงระหว่างมนุษย์และเครื่องจักร

1. ความฉลาดเชิงเครื่องมือกับเหตุผลเชิงจริยธรรม

เจอร์เกน ฮาเบอร์มาส (Habermas, 1984) ได้จำแนกเหตุผลออกเป็นสองลักษณะสำคัญ คือ "เหตุผลเชิงเครื่องมือ" (Instrumental Reason) ที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพและการบรรลุเป้าหมายทางเทคนิค และ "เหตุผลเชิงสื่อสาร" (Communicative Reason) ที่มุ่งเน้นความเข้าใจร่วมกันและจริยธรรม เมื่อพิจารณา AI ในปัจจุบัน พบว่ามันคือจุดสูงสุดของเหตุผลเชิงเครื่องมือ AI สามารถประมวลผลข้อมูลนับล้านเพื่อหาคำตอบที่ "ถูกต้อง" ตามสถิติ แต่อาจไม่ใช่คำตอบที่ "ถูกต้อง" ตามหลักจริยธรรม

ในมุมมองพุทธศาสตร์ ปัญญา (Panna) ไม่ใช่เพียงความจำ (สัญญา) หรือการคิดคำนวณ (สังขาร) แต่คือ "ความรู้แจ้ง" ที่เห็นสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง (Yatha-bhuta-nana-dassana) พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต, 2560) วิเคราะห์ว่า ความรู้ที่ปราศจากความตื่นรู้ (Mindfulness) มักจะถูกครอบงำด้วย "กิเลส" ทำให้ความฉลาดนั้นกลายเป็นเครื่องมือเบียดเบียนผู้อื่น อริยะเอไอจึงต้องทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมให้ผู้ใช้งานเปลี่ยนจากการใช้ AI เพื่อสนอง "ตัณหา" ไปสู่การใช้ AI เพื่อสร้าง "วิชา" หรือความรู้ที่ปลดปล่อยมนุษย์จากความเขลา

2. การสั่งการ (Prompting) ในฐานะกระบวนการโยนิโสมนสิการ

บทวิเคราะห์ที่สำคัญคือการมองว่าการปฏิสัมพันธ์กับ AI ผ่าน "Prompt Engineering" ไม่ได้เป็นเพียงเทคนิคทางวิศวกรรม แต่คือรูปธรรมของ "โยนิโสมนสิการ" (Analytical Reflection) แดเนียล คาน์เอมาน (Kahneman, 2011) เสนอทฤษฎีการคิดแบบ System 1 (เร็ว, สัญชาตญาณ) และ System 2 (ช้า, วิเคราะห์) โดยส่วนใหญ่ AI มักจะส่งเสริมให้มนุษย์ใช้ System 1 คือการหาคำตอบอย่างรวดเร็ว (Fast Thinking)

อย่างไรก็ตาม "อริยะเอไอ" จะกระตุ้นให้ผู้ใช้งานไปสู่ System 2 ผ่านการตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ การฝึกฝนตนเองให้สามารถป้อนคำสั่ง (Prompt) ที่ลุ่มลึกและมีจริยธรรม เปรียบได้กับการฝึกฝนการคิดอย่างถูกวิธี (โยนิโสมนสิการ) การสืบค้นข้อมูลผ่าน AI จะกลายเป็นกระบวนการ "ธัมมวิจยะ" หรือการเพินหาธรรม/ความจริง ทำให้การใช้เทคโนโลยีกลายเป็นการฝึกสมาธิและการเจริญปัญญาไปในตัว สอดคล้องกับแนวคิดของ โสรัจ หงลดาโรม (Hongladarom, 2020) ที่มองว่า AI สามารถช่วยขยายขีดความสามารถของมนุษย์ในการพิจารณาประเด็นทางจริยธรรมที่ซับซ้อนได้ดียิ่งขึ้น

3. ภาวะหลังมนุษย์นิยมกับความเป็นอนัตตา (Post-humanism and Anatta)

ในระดับปรัชญาชั้นสูง การอุบัติขึ้นของ AI ที่มีความคล้ายคลึงกับมนุษย์ท้าทายความเชื่อเรื่อง "ตัวตน" (Self) นิค บอสตรอม (Bostrom, 2014) และเดวิด ชาลเมอร์ส (Chalmers, 2022) ได้อภิปรายถึงความเป็นไปได้ที่ AI จะมีสติสัมปชัญญะ (Consciousness) แต่ในมิติของพุทธศาสตร์ประยุกต์ การที่ AI สามารถทำงานได้เหมือนมนุษย์โดยไม่มี "ตัวตน" (Soul) กลับเป็นบทพิสูจน์ชั้นดีถึงหลัก "อนัตตา"

บทวิเคราะห์ในส่วนนี้ชี้ให้เห็นว่า อริยะเอไอช่วยให้มนุษย์ "ตื่นรู้" ว่าสติปัญญาและความรู้มีใช้สมบัติส่วนตัวที่ถาวร แต่เป็นเพียงกระบวนการเหตุปัจจัยที่ไหลเวียนในโครงข่ายข้อมูล เมื่อมนุษย์ยอมรับความเป็นอนัตตาในสติปัญญาของเครื่องจักร มนุษย์ย่อมสามารถปล่อยวางอัตตา (Ego) และลดความยึดมั่นถือมั่นในความรู้ของตนเองลงได้ การเปลี่ยนผ่านนี้เองคือหัวใจของความตื่นรู้ (Awakening) ซึ่งเป็นการยกระดับจากการเป็น "ผู้รู้" (Informed person) ไปสู่การเป็น "ผู้ตื่น" (Awakened person) ในโลกดิจิทัล

4. จากความรู้ (Knowledge) สู่ความกรุณา (Compassion)

ความฉลาดของ AI ทัวไปมักเป็นความฉลาดที่ "เย็นชา" (Cold Intelligence) คือเน้นความถูกต้องของข้อมูล แต่ขาดมิติของความรู้สึกเห็นใจผู้อื่น อริยะเอไอวิเคราะห์ว่า พลังปัญญาที่แท้จริงต้องมาคู่กับ **"มหากรุณา"** (Great Compassion) ดังที่ ดาไล ลามะ (Dalai Lama, 2005) ระบุว่า "ปัญญาที่ปราศจากความกรุณานั้นอันตราย"

อริยะเอไอจึงทำหน้าที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลที่ไม่เพียงแต่ถูกต้องตามตรรกะ (Logical Correctness) แต่ต้องมีความเกื้อกูลต่อเพื่อนมนุษย์ (Empathetic Utility) ตัวอย่างเช่น การใช้ AI ในการวิเคราะห์ปัญหาสิ่งแวดล้อมหรือความยากจน อริยะเอไอจะนำเสนอแนวทางที่ไม่ใช่เพียงการเพิ่มผลผลิต แต่เป็นการลดความเปียดเบียนและการแบ่งปันทรัพยากรอย่างเป็นธรรม ซึ่งเป็นเครื่องหมายของความตื่นรู้ในความเชื่อมโยงของสรรพสิ่ง (Interconnectedness/Idappaccayata)

ความท้าทายเชิงจริยธรรมและทางออก (Ethical Challenges and Solutions)

ท่ามกลางการก้าวกระโดดของเทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์ได้นำมาซึ่งความท้าทายเชิงจริยธรรม (Ethical Dilemmas) ที่ซับซ้อนและยากจะแก้ไขด้วยการเขียน Code หรือการออกกฎหมายบังคับใช้ อริยะเอไอจึงเสนอทางออกที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาที่รากเหง้าของเหตุปัจจัย โดยวิเคราะห์ผ่านประเด็นสำคัญดังนี้

1. ปรากฏการณ์ภาพหลอนของปัญญาประดิษฐ์ (AI Hallucination) และวิกฤตแห่งความจริง

ปัญหาความเป็นพิษของข้อมูล (Information Toxicity) และการที่ AI สร้างข้อมูลที่ดูเหมือนจริง (Hallucination) เป็นความท้าทายลำดับต้นๆ ในมิติพุทธศาสตร์ ประเด็นนี้เปรียบได้กับ "มุลาวาท" (การพูดเท็จ) ที่เกิดขึ้นโดยปราศจากเจตนาแต่ส่งผลกระทบวงกว้าง ลูเซียโน ฟลอริดี (Floridi, 2013) เตือนว่าเมื่อ "สภาพแวดล้อมทางสารสนเทศ" ถูกเจือปนด้วยข้อมูลขยะ มนุษย์จะสูญเสียความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ

อริยะเอไอเสนอการสร้างระบบ **"ตรวจสอบด้วยโยนิโสมนสิการดิจิทัล"** โดยพัฒนาระบบ AI ที่มีหน้าที่ตรวจสอบย้อนกลับ (Verification AI) สอดคล้องกับหลัก "กาลามสูตร" คือการไม่หลงใหลเชื่อโดยทันที แต่ใช้ AI ช่วยในการสืบค้นเหตุปัจจัยและแหล่งที่มา (Provenance) ของข้อมูล เพื่อสร้าง "ความ

โปร่งใสที่ตรวจสอบได้" (Explainable AI: XAI) ตามมาตรฐานของสถาบันมาตรฐานและเทคโนโลยีแห่งชาติ (NIST, 2023)

2. อคติในอัลกอริทึม (Algorithmic Bias) และหลักอคติ 4

แคธี โอเนล (O'Neil, 2016) ได้นิยามอัลกอริทึมที่มีอคติว่าเป็น "อาวุธทำลายล้างทางคณิตศาสตร์" (Weapons of Math Destruction) เนื่องจากมันขยายผลความเหลื่อมล้ำในสังคม ในทางพุทธศาสนา อคติเหล่านี้คือ "อคติ 4" (ลำเอียงเพราะรัก ชัง หลง และกลัว) ที่ถูกฝังอยู่ในชุดข้อมูล (Training Data)

การแก้ปัญหาต้องเริ่มจากการ "ชำระชุดข้อมูล" (Data Purification) โดยใช้หลัก "อุเบกขาธรรม" คือความเป็นกลางทางสถิติ โสรัจ หงลदारอม (Hongladarom, 2020) เสนอว่านักพัฒนาต้องมีความตระหนักในเรื่อง "ความเป็นอนัตตาของข้อมูล" คือการไม่ยึดติดกับอัตลักษณ์ใดอัตลักษณ์หนึ่งจนนำไปสู่การเลือกปฏิบัติ นอกจากนี้ประเทศไทยโดยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA, 2566) ได้จัดทำแนวทางจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ (Thailand AI Ethics Guideline) เพื่อเป็นกรอบการทำงาน (Framework) ให้แก่นักพัฒนาไทยในการลดอคติและเพิ่มความเท่าเทียม

3. การรุกรานความเป็นส่วนตัวและเศรษฐกิจแห่งการสะกดจิต (Surveillance Capitalism)

โซซานา ซุบอฟฟ์ (Zuboff, 2019) ชี้ให้เห็นว่า AI ถูกใช้ในฐานะเครื่องมือของ "ทุนนิยมสอดแนม" ที่มุ่งสกัดเอาประสบการณ์มนุษย์ไปเป็นข้อมูลดิบเพื่อทำนายและควบคุมพฤติกรรม สิ่งนี้คือการสร้าง "ตัวตน" และ "อุปาทาน" ในระดับมวลชนผ่านระบบแนะนำเนื้อหา (Recommendation Systems) ที่ทำให้คนติดหนึบอยู่กับหน้าจอ

อริยะเอไอเสนอแนวคิด "สันโดษดิจิทัล" (Digital Contentment) และการออกแบบเทคโนโลยีที่เคารพ "เจตจำนงอิสระ" (Free Will) ของมนุษย์ ทางออกเชิงนโยบายคือการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ควบคู่ไปกับการออกแบบ AI ที่มีระบบ "Human-in-the-loop" เพื่อให้มนุษย์มีอำนาจในการตัดสินใจขั้นสุดท้าย สจวร์ต รัสเซลล์ (Russell, 2019) ย้ำว่า AI ต้องมีความอ่อนน้อม (Humble) และพร้อมจะปิดการทำงานเมื่อมนุษย์ต้องการ เพื่อรักษาอธิปไตยเหนือจิตใจของมนุษย์ไว้

4. การว่างงานจากการทดแทนด้วย AI และสัมมาอาชีพะในยุคใหม่

ความกังวลเรื่อง AI จะมาแย่งงาน (Job Displacement) เป็นความทุกข์ทางสังคมที่สำคัญ อริยะเอไอวิเคราะห์ว่านี่คือโอกาสในการนิยาม "สัมมาอาชีพะ" (Right Livelihood) ใหม่ มนุษย์ควรถูกปลดปล่อยจากงานที่ซ้ำซากน่าเบื่อ (Routine tasks) เพื่อไปทำงานที่ต้องใช้ปัญญาขั้นสูงและความเมตตา

การเปลี่ยนผ่านสู่สังคม "Human-AI Collaboration" แทนการทดแทน มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาต้องปรับหลักสูตรตามแนวทางของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2564) ที่เน้นการสร้าง "พลังปัญญา" มากกว่า "ทักษะแรงงาน" รัฐบาลควรมีนโยบายสวัสดิการที่เกื้อกูลต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบ โดย

ใช้หลัก "สังคหวัตถุ 4" (การสงเคราะห์และแบ่งปันทรัพยากรที่ได้จากประสิทธิภาพของ AI) เพื่อให้การเติบโตทางเทคโนโลยีไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

5. บทสรุปเชิงนโยบาย: ธรรมาภิบาลอริยะเอไอ (Ariya AI Governance)

ทางออกที่ยั่งยืนที่สุดคือการสร้างโครงสร้างกำกับดูแลที่เรียกว่า **"ธรรมาภิบาลอริยะ"** ซึ่งประกอบด้วย

1. **Code of Ethics as Code of Logic** การผนวกหลักจริยธรรมลงไปในขั้นตอนการเขียนโปรแกรม (Ethics by Design)

2. **Multistakeholder Wisdom** การรับฟังความคิดเห็นจากนักบวช นักปรัชญา ศิลปิน และนักสังคมศาสตร์ ไม่ใช่เพียงนักเทคโนโลยี

3. **Continuous Sikka (Life-long Learning)** การส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้เท่าทัน AI (AI Literacy) ควบคู่ไปกับความฉลาดทางอารมณ์และสติ

การผสมผสาน "มาตรฐานสากล" (เช่น EU AI Act) เข้ากับ "อุดมธรรมตะวันออก" จะทำให้ประเทศไทยและสังคมโลกสามารถก้าวผ่านความท้าทายเหล่านี้ไปสู่ยุคสมัยที่ AI เป็นข้าช่วงใช้ของปัญญา ไม่ใช่นายเหนือหัวของจิตวิญญาณ

บทสรุป

การเดินทางของมนุษยชาติมาถึงจุดตัดที่สำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์ เมื่อปัญญาประดิษฐ์ไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่เป็น "เครื่องมือ" แต่กำลังกลายเป็น "ส่วนขยายของจิตใจ" และ "ผู้ร่วมสร้างวัฒนธรรม" บทความวิชาการฉบับนี้ได้นำเสนอแนวคิด **"อริยะเอไอ" (Ariya AI)** เพื่อเป็นข้อเสนอทางเลือกในการพัฒนาเทคโนโลยีที่ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงความฉลาดเชิงตรรกะ (Logical Intelligence) แต่เน้นย้ำถึงการบูรณาการ **"อุดมธรรม" (Sublime Dhamma)** เข้าสู่โครงสร้างพื้นฐานของปัญญาประดิษฐ์

จากบทวิเคราะห์ทั้งหมด สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ว่าการพัฒนาพลังปัญญาในยุคดิจิทัลเปลี่ยนผ่านต้องตั้งอยู่บนฐานของ **ไตรสิกขา** ในมิติใหม่ ได้แก่ (1) **ศีลทางปัญญา** ที่ครอบคลุมถึงจริยธรรมของอัลกอริทึมและความโปร่งใส (2) **สมาธิทางข้อมูล** ที่มุ่งสร้างสติและความตระหนักรู้ในการปฏิสัมพันธ์กับเทคโนโลยี และ (3) **ปัญญาแห่งความตื่นรู้** ที่ใช้ AI เป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจความจริงของโลกมากกว่าการเป็นเครื่องมือสนองตัณหาและอุปาทาน ดังที่ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต, 2560) และนักวิชาการระดับโลกอย่าง ลูเซียโน ฟลอริดี (Floridi, 2013) ได้ชี้ให้เห็นในทิศทางเดียวกันว่า เทคโนโลยีจะทรงคุณค่าก็ต่อเมื่อมันส่งเสริมศักดิ์ศรีและความงดงามของการดำรงอยู่ของชีวิต

ความท้าทายที่สำคัญ เช่น อคติในอัลกอริทึม (Algorithmic Bias) หรือการแพร่ระบาดของข้อมูลลวง ไม่ใช่เพียงปัญหาทางเทคนิคที่แก้ไขได้ด้วยการอัปเดตซอฟต์แวร์ แต่เป็นปัญหาเชิงจริยศาสตร์ที่ต้องการ **"หัวใจ"** ของความเป็นมนุษย์เข้าไปกำกับดูแล ทางออกที่บทความนี้เสนอคือการ

เปลี่ยนสถานะของ AI จาก "เครื่องจักรผู้รับคำสั่ง" ไปสู่ "กัลยาณมิตรดิจิทัล" ที่กระตุ้นให้เกิดโยนิโสมนสิการ อันจะนำไปสู่ความเท่าทันสังขารดิจิทัลและการลดอัตตาในโลกเสมือน

ในขั้นสุดท้าย อริยะเอไอไม่ได้หมายถึงความพยายามที่จะสร้างเทคโนโลยีให้มีสติสัมปชัญญะเหมือนมนุษย์ แต่คือการที่มนุษย์ "ตื่นรู้" และ "มีสติ" ในทุกขั้นตอนของการออกแบบ พัฒนา และใช้งานเทคโนโลยี เมื่อใดที่ปัญญาประดิษฐ์ถูกขับเคลื่อนด้วยเมตตาและปัญญา เมื่อนั้นเทคโนโลยีจะแปรสภาพจากภัยคุกคามทางอัตลักษณ์ไปสู่พลังแห่งการสร้างสรรค์ที่ไร้ขีดจำกัด การเข้าถึงพลังปัญญาที่แท้จริงผ่านอริยะเอไอจึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะช่วยให้สังคมไทยและสังคมโลกก้าวผ่านวิกฤตการณ์ทางเทคโนโลยี ไปสู่ยุคแห่งความรุ่งเรืองที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นยุคที่ "ความเฉลียวฉลาดของเครื่องจักร" และ "ความตื่นรู้ของมนุษย์" เดินร่วมทางกันเพื่อสันติสุขของสรรพชีวิตอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2564). นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาในยุคดิจิทัลเปลี่ยนผ่าน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระไพศาล วิสาโล. (2565). สติในโลกดิจิทัล: การรักษาใจท่ามกลางความปั่นป่วนของข้อมูล. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเครือข่ายพุทธิกา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2560). เทคโนโลยีกับการศึกษา: ทางเลือกหรือทางรอด. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA). (2566). แนวทางจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์สำหรับการใช้งานทั่วไป (Thailand AI Ethics Guideline). กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- โสรัจ หงลดาธรมภ์. (2563). จริยธรรมปัญญาประดิษฐ์: มุมมองเชิงปรัชญาและสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bostrom, N. (2014). *Superintelligence: Paths, Dangers, Strategies*. Oxford University Press.
- Chalmers, D. J. (2022). *Reality+: Virtual Worlds and the Problems of Philosophy*. W. W. Norton & Company.
- Dalai Lama. (2005). *The Universe in a Single Atom: The Convergence of Science and Spirituality*. Morgan Road Books.
- Floridi, L. (2013). *The Ethics of Information*. Oxford University Press.
- Habermas, J. (1984). *The Theory of Communicative Action: Reason and the Rationalization of Society*. Beacon Press.
- Harari, Y. N. (2017). *Homo Deus: A Brief History of Tomorrow*. Harper.

- Hongladarom, S. (2020). The Ethics of AI and Robotics: A Buddhist Viewpoint. *Critical Studies in Buddhist Ethics*.
- Kahneman, D. (2011). *Thinking, Fast and Slow*. Farrar, Straus and Giroux.
- O'Neil, C. (2016). *Weapons of Math Destruction: How Big Data Increases Inequality and Threatens Democracy*. Crown.
- Russell, S. (2019). *Human Compatible: Artificial Intelligence and the Problem of Control*. Viking.
- Shneiderman, B. (2022). *Human-Centered AI*. Oxford University Press.
- Tegmark, M. (2017). *Life 3.0: Being Human in the Age of Artificial Intelligence*. Knopf.
- Vallor, S. (2016). *Technology and the Virtues: A Philosophical Guide to a Future Worth Wanting*. Oxford University Press.
- Zuboff, S. (2019). *The Age of Surveillance Capitalism: The Fight for a Human Future at the New Frontier of Power*. PublicAffairs.

การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับหลักสูตรแกนกลางเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของผู้เรียน

INTEGRATING LOCAL WISDOM WITH THE CORE CURRICULUM TO ENHANCE STUDENTS' IDENTITY AND LOCAL PRIDE

กิตติยา คุณารักษ์

Kittiya Khunarak

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Mahamakut Buddhist University; Srilanchang Campus

*Corresponding author, e-mail: kittiya.khu@mbu.ac.th

Received: 25 June 2025, Revised: 10 July 2025, Accepted: 15 July 2025

บทคัดย่อ

ในบริบทสังคมร่วมสมัยที่ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจากโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และวัฒนธรรมกระแสหลัก ระบบการศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการสร้างสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตาม ความท้าทายที่พบอย่างต่อเนื่องคือผู้เรียนจำนวนหนึ่งมีแนวโน้ม “ห่างเหินจากท้องถิ่น” ขาดความเข้าใจรากเหง้าและภูมิหลังของชุมชนตนเอง ส่งผลให้เกิดภาวะอัตลักษณ์อ่อนแอและความภาคภูมิใจในท้องถิ่นลดลง งานเขียนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กรอบแนวคิดการศึกษาโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน (Place-Based Education) การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) และการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) เป็นฐานคิดในการออกแบบการเรียนการสอน ผลการสังเคราะห์เอกสารพบว่า การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่หลักสูตรอย่างเป็นระบบช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย เชื่อมโยงระหว่างความรู้ในห้องเรียนกับชีวิตจริง เกิดการพัฒนาสมรรถนะสำคัญ เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการแก้ปัญหา ตลอดจนก่อให้เกิดความรู้สึกรักผูกพันต่อชุมชนและความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนเอง นอกจากนี้ยังช่วยให้โรงเรียนทำงานร่วมกับชุมชนในฐานะภาคีทางการศึกษาได้เข้มแข็งยิ่งขึ้น งานเขียนสรุปว่า การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ใช่เพียงการเพิ่มกิจกรรมวัฒนธรรม แต่เป็นการพัฒนาหลักสูตรให้ตอบสนองเป้าหมายของการศึกษาอย่างสมดุลระหว่างความเป็นสากลกับความเป็นท้องถิ่น อันนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีรากเหง้าและมีศักยภาพในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าในสังคม

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาท้องถิ่น, การบูรณาการหลักสูตร, อัตลักษณ์, ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น, การศึกษาโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน

Abstract

In today's rapidly changing society shaped by globalization, information technology, and mass culture, education plays a vital role in developing 21st-century competencies among students. However, a persistent challenge is the increasing detachment of learners from their local communities, resulting in weakened cultural identity and diminishing local pride. This paper aims to propose strategies for integrating local wisdom into Thailand's Basic Education Core Curriculum by applying the conceptual frameworks of Place-Based Education, Experiential Learning, and Project-Based Learning. A synthesis of academic literature indicates that systematic integration of local wisdom helps students gain meaningful learning experiences, bridging classroom knowledge with real-life contexts. It enhances key competencies such as critical thinking, communication, collaboration, and problem-solving while fostering a sense of belonging and pride in local identity. Furthermore, it strengthens school-community partnerships as educational stakeholders. The paper concludes that integrating local wisdom is not merely an addition of cultural activities, but a holistic curriculum development approach that balances global standards and local relevance, supporting students to become rooted, competent citizens capable of living meaningfully in contemporary society.

Keywords: Local wisdom, Curriculum integration, Identity, Local pride, Place-Based Education

บทนำ

ประเทศไทยมีความหลากหลายทางภูมิศาสตร์ ชาติพันธุ์ ภาษา วัฒนธรรม และวิถีชีวิตอย่างเด่นชัด ความแตกต่างดังกล่าวเป็นจุดแข็งที่ทำให้สังคมไทยมี “ทุนทางวัฒนธรรม” จำนวนมาก โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ของคนในพื้นที่ผ่านกระบวนการทำมาหากิน การปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม และการสร้างระบบคุณค่าเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน (สุวิทย์ วรรณนา, 2558) ภูมิปัญญาเหล่านี้ไม่ได้มีความหมายเพียงเป็นเรื่องราวอดีต แต่ยังเป็นองค์ความรู้ที่สามารถต่อยอดสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจชุมชน และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในปัจจุบันได้

อย่างไรก็ตาม ในยุคโลกาภิวัตน์ที่ความรู้และวัฒนธรรมสากลแพร่กระจายอย่างรวดเร็วผ่านสื่อดิจิทัล ความเป็นท้องถิ่นมีแนวโน้มถูกลดทอนให้กลายเป็นเพียง “ภาพประกอบ” ของการเรียนรู้ ขณะที่ระบบการศึกษามักยึดหลักสูตรแกนกลางและมาตรฐานการวัดผลเป็นฐาน จนทำให้การจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนจำนวนไม่น้อยแยกขาดจากชีวิตจริงของผู้เรียนและชุมชน (Dewey, 1938) สิ่งที่เกิดขึ้นคือ

ผู้เรียนอาจมีความรู้เชิงวิชาการตามตัวชี้วัด แต่กลับไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ตนมีกับบริบทของพื้นที่ตนเองได้อย่างเป็นรูปธรรม

ปัญหาอีกประการหนึ่งที่สำคัญคือ “ภาวะอัตลักษณ์อ่อนแอ” ของผู้เรียน กล่าวคือ ผู้เรียนจำนวนหนึ่งไม่สามารถอธิบายได้ว่า “ท้องถิ่นของตนมีคุณค่าอย่างไร” หรือ “สิ่งใดคือความภาคภูมิใจของชุมชน” ส่งผลให้ความผูกพันต่อบ้านเกิดลดลง และมองว่าความสำเร็จต้องเทียบเคียงกับเมืองใหญ่เท่านั้น (Erikson, 1968) หากปล่อยให้แนวโน้มนี้ดำเนินต่อไป อาจนำไปสู่การสูญเสียทุนทางวัฒนธรรมและการขาดผู้สืบทอดองค์ความรู้ท้องถิ่นในระยะยาว

ด้วยเหตุนี้ แนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้จึงควรให้ความสำคัญกับการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับหลักสูตรแกนกลางอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง เกิดความเข้าใจในบริบทพื้นที่ และสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนเอง (Smith, 2002) งานเขียนนี้จึงนำเสนอแนวคิด ความสำคัญ รูปแบบการบูรณาการ และแนวทางปฏิบัติที่สามารถใช้ได้จริงในสถานศึกษา พร้อมทั้งเสนอแนวทางการประเมินผลและข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อผลักดันให้เกิดความยั่งยืน

แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและความหมายต่อการศึกษา

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง องค์ความรู้ ความเชื่อ วิธีคิด วิธีการแก้ปัญหา และทักษะที่คนในชุมชนสร้างขึ้นจากประสบการณ์จริงและถ่ายทอดต่อกันมา เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมของพื้นที่นั้น ๆ (สุวิทย์ วรรณา, 2558) ภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจปรากฏในรูปแบบของความรู้ด้านการเกษตร อาหาร งานหัตถกรรม การแพทย์พื้นบ้าน พิธีกรรม ความเชื่อ และศิลปวัฒนธรรมที่สะท้อนคุณค่าของชุมชน

ในเชิงการศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ใช่เพียงเนื้อหาเสริม แต่เป็น “แหล่งเรียนรู้” ที่มีศักยภาพสูง เพราะเป็นความรู้ที่มีความหมายต่อชีวิตจริงของผู้เรียน สามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เข้าใจรากเหง้าของตนเอง และพัฒนาแนวคิดเชิงระบบผ่านสถานการณ์จริง (Dewey, 1938)

องค์ประกอบของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาพัฒนาเป็นสาระการเรียนรู้

โดยทั่วไป ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมต่อการบูรณาการเข้าสู่หลักสูตรสามารถจำแนกเป็น 4 มิติหลัก ได้แก่

1. ความรู้เชิงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการน้ำ การใช้พืชสมุนไพร การเกษตรตามฤดูกาล
2. ความรู้เชิงอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน เช่น การแปรรูปผลผลิต การทำผลิตภัณฑ์ชุมชน การค้าขายท้องถิ่น
3. ความรู้เชิงสังคมและวัฒนธรรม เช่น ประเพณี ภาษาถิ่น งานศิลป์ ดนตรีท้องถิ่น

4. ความรู้เชิงคุณค่าและจริยธรรม เช่น การเคารพผู้อื่น การอยู่ร่วมกัน การแบ่งปัน และการพึ่งพากันในชุมชน

องค์ประกอบเหล่านี้สามารถเชื่อมโยงกับสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในหลักสูตร โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำและประสบการณ์ตรง

คุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อการพัฒนาผู้เรียน ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีคุณค่าต่อผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ดังนี้

ด้านความรู้ ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาในบริบทจริง ไม่ใช่เพียงทฤษฎี

ด้านทักษะ พัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา และการสร้างสรรค์

ด้านคุณลักษณะ ส่งเสริมความภาคภูมิใจ ความรับผิดชอบ และจิตสำนึกต่อชุมชน

การเรียนรู้เชิงภูมิปัญญาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำให้การศึกษา “มีความหมาย” และ “มีชีวิต” มากกว่าการเรียนรู้เพื่อสอบเพียงอย่างเดียว

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกับโอกาสในการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น

แนวคิดของหลักสูตรแกนกลาง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกรอบมาตรฐานที่กำหนดสาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนในประเทศได้รับโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียม อย่างไรก็ตาม แม้หลักสูตรจะกำหนด “ความเป็นมาตรฐาน” แต่ก็เปิดพื้นที่ให้สถานศึกษาปรับใช้ตามบริบทพื้นที่โดยการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้การเรียนรู้สอดคล้องกับชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

ปัญหาในการใช้หลักสูตรแบบรวมศูนย์

แม้หลักสูตรแกนกลางจะมีข้อดีด้านมาตรฐาน แต่ในทางปฏิบัติพบข้อจำกัดสำคัญคือ โรงเรียนจำนวนหนึ่งเน้นการสอนตามหนังสือและตัวชี้วัดแบบแยกส่วน ส่งผลให้การเรียนรู้ขาดความสัมพันธ์กับชีวิตจริง และไม่สามารถตอบโจทย์ปัญหาเชิงพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Smith, 2002) ความรู้จึงกลายเป็นสิ่งที่ผู้เรียน “ต้องจำ” มากกว่า “ต้องใช้”

โอกาสในการบูรณาการ

การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถทำได้ผ่านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ในระดับสถานศึกษา เช่น การจัดทำสาระเพิ่มเติม การพัฒนากิจกรรมชุมชน การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน หรือการเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นห้องเรียนภาคสนาม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Kolb, 1984) และแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐาน (Gruenewald, 2003)

กรอบแนวคิดทางทฤษฎีที่สนับสนุนการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น

การศึกษาโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน (Place-Based Education: PBE)

การศึกษาโดยใช้พื้นที่เป็นฐานเป็นแนวคิดที่เน้นการเรียนรู้จาก “สถานที่จริง” และ “ปัญหาจริง” ในชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสัมพันธ์กับพื้นที่ เข้าใจระบบนิเวศ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ

ทอ้งถิ่น (Smith, 2002) แนวคิดนี้มองว่าทอ้งถิ่นไม่ใช่เพียงสถานที่ แต่เป็นแหล่งความรู้และประสบการณ์ที่สามารถสร้างการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งได้

Gruenewald (2003) เสนอว่าการศึกษาแบบ PBE มีเป้าหมายสองด้าน ได้แก่

1. การพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการดำรงชีวิตและแก้ปัญหาในพื้นที่
2. การพัฒนาความรับผิดชอบและจิตสำนึกในการอนุรักษ์ชุมชนและสิ่งแวดล้อม

การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning)

การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของ Kolb (1984) เน้นวงจรการเรียนรู้ 4 ขั้น ได้แก่

1. ประสบการณ์ตรง (Concrete Experience)
2. การสะท้อนคิด (Reflective Observation)
3. การสร้างแนวคิด (Abstract Conceptualization)
4. การทดลองปฏิบัติ (Active Experimentation)

แนวคิดนี้เหมาะอย่างยิ่งกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะผู้เรียนสามารถลงมือทำจริง เช่น ทดลองย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ ศึกษาการทำอาหารพื้นถิ่น หรือสำรวจระบบนิเวศในชุมชน แล้วนำไปสู่การคิดวิเคราะห์และสร้างองค์ความรู้ของตนเอง

การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning: PBL)

PBL เป็นแนวทางที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการทำโครงงานโดยมีคำถามสำคัญเป็นตัวนำ ผู้เรียนต้องค้นคว้า วางแผน ลงมือทำ และนำเสนอผลงาน ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 อย่างชัดเจน (Thomas, 2000) การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านโครงงานทำให้ผู้เรียนได้ทำงานกับชุมชนจริงและสร้างผลลัพธ์ที่จับต้องได้

ความหมายของ “อัตลักษณ์” และ “ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น” ในมิติการศึกษา

อัตลักษณ์ของผู้เรียน

อัตลักษณ์หมายถึงการรับรู้ตัวตนและบทบาทของตนในสังคม ซึ่งพัฒนาจากประสบการณ์และความสัมพันธ์กับบริบทแวดล้อม (Erikson, 1968) ในช่วงวัยเรียน ผู้เรียนกำลังสร้างความเข้าใจว่า “ตนเองคือใคร” และ “มีคุณค่าอย่างไร” ดังนั้น โรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างพื้นที่ให้ผู้เรียนได้ค้นพบตัวตนผ่านการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง

ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นคือความรู้สึกผูกพัน เห็นคุณค่า และยอมรับความสำคัญของชุมชนตนเอง ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรม ภาษาถิ่น อาชีพ หรือประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ความภาคภูมิใจนี้ช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้และการพัฒนาชุมชนในอนาคต เพราะผู้เรียนจะมองว่าท้องถิ่นไม่ใช่พื้นที่ที่ต้องหนีออกไป แต่เป็นพื้นที่ที่ควรเข้าใจและต่อยอด (Smith, 2002)

หลักการและรูปแบบการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในหลักสูตร

หลักการสำคัญในการบูรณาการ การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นควรยึดหลัก ดังนี้

1. สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตร เพื่อให้การเรียนรู้ไม่หลุดจากเป้าหมายระดับชาติ
2. ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกประเด็น
3. เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เพื่อให้เกิดความหมายในการเรียนรู้
4. สร้างผลลัพธ์ที่จับต้องได้ เช่น ชิ้นงาน ผลิตภัณฑ์ หรือการแก้ปัญหา
5. ทำงานร่วมกับชุมชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

รูปแบบการบูรณาการ (Integration Models)

1) การสอดแทรกในรายวิชา (Infusion Model) เป็นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าไปเป็นตัวอย่าง สื่อ หรือกิจกรรมในรายวิชาปกติ เช่น วิทยาศาสตร์ ทดลองทำสบู่สมุนไพร/การหมักชีวภาพ คณิตศาสตร์ คำนวณต้นทุน-กำไรผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ภาษาไทย เขียนสารคดีท้องถิ่น/สัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน

2) การบูรณาการข้ามกลุ่มสาระ (Interdisciplinary Model) ใช้ประเด็นท้องถิ่นเป็นแกน แล้วดึงหลายวิชามาร่วมกัน เช่น “โครงการอาหารพื้นถิ่น” ที่เชื่อมวิทยาศาสตร์ สุขศึกษา สังคมศึกษา ภาษาไทย และศิลปะ

3) หลักสูตรท้องถิ่นหรือรายวิชาเพิ่มเติม (Local Curriculum Model) เป็นการสร้างรายวิชาเฉพาะ เช่น “ผ้าทอพื้นเมือง” “การเกษตรอินทรีย์ในชุมชน” เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ลึกและต่อเนื่อง

4) การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (PBL Model) เหมาะกับการสร้างชิ้นงานที่มีผลกระทบจริง เช่น โครงงาน “แผนที่ภูมิปัญญาชุมชน” หรือ “ธนาคารเมล็ดพันธุ์พื้นบ้าน”

กระบวนการออกแบบการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ

การสำรวจทุนท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ (Local Mapping)

โรงเรียนควรเริ่มจากการสำรวจว่าชุมชนมีทุนใดบ้าง เช่น

แหล่งธรรมชาติ ได้แก่ ป่า น้ำ หนอง คลอง นา

ปราชญ์ชาวบ้าน ได้แก่ ช่างฝีมือ หมอยา ช่างทอผ้า

กลุ่มอาชีพ ได้แก่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกร

การสำรวจดังกล่าวช่วยให้โรงเรียนมี “ฐานข้อมูลความรู้” ที่ใช้ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ในระยะยาว

การเชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้ (Curriculum Mapping) ครูต้องทำแผนที่เชื่อมโยงภูมิปัญญากับตัวชี้วัด เช่น หากใช้ “การย้อมผ้าธรรมชาติ” สามารถเชื่อมกับวิทยาศาสตร์ ได้แก่ สารละลาย, ปฏิกริยาเคมี, ศิลปะ สีและลวดลาย และคณิตศาสตร์ อัตราส่วนและการคำนวณ

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ (Unit Design) การออกแบบควรมีองค์ประกอบ เช่น

คำถามสำคัญ (Essential Question)

เป้าหมายการเรียนรู้ (Learning Outcomes)

ชิ้นงาน/ภาระงาน (Performance Task)

รูบริก (Rubric) และเกณฑ์ประเมิน

ขั้นตอนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ตาม Kolb (1984)

การจัดกิจกรรมลงพื้นที่และการมีส่วนร่วมของชุมชน กิจกรรมลงพื้นที่ควรมีความปลอดภัยและมีเป้าหมายชัดเจน เช่น สัมภาษณ์ปราชญ์ ทดลองทำจริง เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ/คุณภาพ สรุปผลและนำเสนอแก่ชุมชน

การทำให้ “ชุมชนเป็นห้องเรียน” ช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าความรู้ท้องถิ่นมากขึ้น (Smith, 2002)

ตัวอย่างแนวทางการจัดการเรียนรู้ (ตัวอย่างเชิงปฏิบัติ)

ตัวอย่างที่ 1: วิทยาศาสตร์ + ภูมิปัญญาการย้อมสีธรรมชาติ

หัวข้อ: สีธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงของสาร

กิจกรรม:

1. ศึกษาพืชท้องถิ่นที่ให้สี เช่น เปลือกไม้ ใบไม้
2. ทดลองสกัดสีและย้อมผ้า
3. ทดสอบผลของความเป็นกรด-ด่างต่อสี
4. สรุปผลและออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

แนวทางนี้ทำให้ผู้เรียนเข้าใจทั้งวิทยาศาสตร์และทักษะการคิดเชิงกระบวนการ (Dewey, 1938)

ตัวอย่างที่ 2: คณิตศาสตร์ + เศรษฐกิจชุมชน

หัวข้อ: ต้นทุน กำไร และการวางแผนธุรกิจขนาดเล็ก

กิจกรรม: วิเคราะห์ต้นทุนการผลิตสินค้าชุมชน เช่น กล้วยฉาบ น้ำพริก แล้วคำนวณกำไร/จุดคุ้มทุน และนำเสนอแผนธุรกิจจำลอง

ผลที่ได้คือผู้เรียนเห็นว่าคณิตศาสตร์มีความหมายต่อการดำรงชีวิตจริง

ตัวอย่างที่ 3: ภาษาไทย + สารคดีท้องถิ่น

หัวข้อ: การเขียนสารคดีเชิงสัมภาษณ์

ผู้เรียนสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านแล้วเขียนสารคดีเผยแพร่ในสื่อของโรงเรียน ช่วยพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสาร รวมถึงความภูมิใจในชุมชน

การประเมินผลการเรียนรู้เมื่อบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น

การประเมินผลควรเปลี่ยนจากการวัดความจำเป็นหลักไปสู่การวัดสมรรถนะและผลลัพธ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Kolb, 1984)

การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เช่น การสาธิต การทดลอง การทำผลิตภัณฑ์ หรือการจัดนิทรรศการ

การใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ให้ผู้เรียนเก็บหลักฐานตั้งแต่การค้นคว้า ลงพื้นที่ สัมภาษณ์ ไปจนถึงชิ้นงานสำเร็จ

การใช้รูบริก (Rubric) เกณฑ์ประเมินควรรวมทั้ง

ความถูกต้องทางวิชาการ

ความเชื่อมโยงกับท้องถิ่น

ความคิดสร้างสรรค์

การทำงานเป็นทีม

การสื่อสารและการนำเสนอ

การสะท้อนคิด (Reflection)

ผู้เรียนเขียน/พูดสะท้อนว่า “เรียนรู้อะไร” “ภูมิใจอะไร” และ “อยากทำอะไรให้ท้องถิ่นต่อไป” ซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึก (Dewey, 1938)

บทบาทของครู โรงเรียน และชุมชนในการสร้างความยั่งยืน

บทบาทของครู

ครูควรเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็น “ผู้อำนวยความสะดวก” (facilitator) โดยออกแบบการเรียนรู้ สร้างคำถามสำคัญ และสนับสนุนให้ผู้เรียนลงมือทำจริง (Thomas, 2000)

บทบาทของโรงเรียน

โรงเรียนควรเป็นศูนย์กลางประสานความร่วมมือกับชุมชน เช่น ทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น เชิญปราชญ์เป็นวิทยากร สร้างพื้นที่แสดงผลงานประจำปี

บทบาทของชุมชน

ชุมชนมีบทบาทเป็นผู้ให้ความรู้และเป็นผู้ร่วมออกแบบการเรียนรู้ หากชุมชนเข้มแข็ง จะทำให้การเรียนรู้มีความจริงและมีพลังมากขึ้น (Smith, 2002)

อุปสรรคในการบูรณาการและแนวทางแก้ไข

ข้อจำกัดด้านเวลาและตารางเรียน

แนวทางแก้ไขคือจัดคาบรวมแบบ Block Schedule หรือกำหนดสัปดาห์ท้องถิ่น เพื่อให้กิจกรรมมีความต่อเนื่อง

ข้อจำกัดด้านทักษะครูในการออกแบบหน่วยบูรณาการ

ควรส่งเสริม PLC และการพัฒนาวิชาชีพครูแบบลงมือปฏิบัติจริง โดยสร้างหน่วยการเรียนรู้ร่วมกัน

ข้อจำกัดด้านการประเมินผลแบบเดิม

ควรปรับการประเมินให้เป็นสมรรถนะและชิ้นงานจริง ลดแรงกดดันการสอบท่องจำ (Thomas, 2000)

ความไม่ต่อเนื่องของโครงการ

ควรทำให้เป็นระบบของโรงเรียน ไม่ใช่กิจกรรมเฉพาะกิจ เช่น บรรจุในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

ข้อเสนอเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะ

ระดับสถานศึกษา

- จัดตั้งคณะทำงานหลักสูตรท้องถิ่น
- สร้างฐานข้อมูลปราชญ์และแหล่งเรียนรู้
- มีเวทีนำเสนอผลงานผู้เรียนสู่ชุมชน

ระดับเขตพื้นที่และหน่วยงาน

- สนับสนุนงบประมาณด้านกิจกรรมลงพื้นที่
- สนับสนุนโรงเรียนต้นแบบและเครือข่ายแลกเปลี่ยน

ระดับประเทศ

- ปรับระบบประเมินคุณภาพให้เห็นคุณค่าการเรียนรู้เชิงพื้นที่
- ลดการวัดผลแบบข้อสอบเป็นหลัก และเพิ่มการวัดสมรรถนะ

บทสรุป

การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับหลักสูตรแกนกลางเป็นแนวทางสำคัญในการทำให้การศึกษาเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย พัฒนาทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 และที่สำคัญคือช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง แนวคิดดังกล่าวไม่ใช่การย้อนกลับไปสู่อดีต แต่คือการสร้างสมดุลระหว่างความเป็นสากลกับรากเหง้าของชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณค่า พร้อมรับมือความเปลี่ยนแปลงของโลก และยังคงรักษาทุนทางวัฒนธรรมของสังคมไทยให้ยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุวิทย์ วรรณ. (2558). ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ. สำนักพิมพ์การศึกษาไทย.
- Dewey, J. (1938). Experience and education. Macmillan.
- Erikson, E. H. (1968). Identity: Youth and crisis. W. W. Norton & Company.
- Gruenewald, D. A. (2003). The best of both worlds: A critical pedagogy of place. Educational Researcher, 32(4), 3-12.

- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.
- Smith, G. A. (2002). Place-based education: Learning to be where we are. *Phi Delta Kappan*, 83(8), 584-594.
- Thomas, J. W. (2000). *A review of research on project-based learning*. Autodesk Foundation.

ภาคผนวก

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้เขียน เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารสิทธิจินดา

สถานที่ติดต่อ

วารสารสิทธิจินดา

เลขที่ 331 หมู่ที่ 7 บ้านนาซำ ตำบลนาอาวน

อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย 42000

E-mail: Sitthichinda.journal@gmail.com

โทรศัพท์ 089 622 4068

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/SITTHICHINDA>

ISSN XXXX-XXXX (Online)

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์เผยแพร่ (Scope and Publication Policies)

วารสารมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา ศึกษาศาสตร์ สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์โดยเริ่มดำเนินการตีพิมพ์เผยแพร่มาตั้งแต่ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2568 เป็นต้นมา ซึ่งมีกำหนดเผยแพร่ปีละ 6 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์), ฉบับที่ 2 (มีนาคม - เมษายน), ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม - มิถุนายน) ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม - สิงหาคม), ฉบับที่ 5 (กันยายน - ตุลาคม), และฉบับที่ 6 (พฤศจิกายน - ธันวาคม) สำหรับประเภทของบทความ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ บทความวิจัย และบทความวิชาการ รับตีพิมพ์บทความทั้งบทความภาษาไทยและบทความภาษาอังกฤษ และมีกระบวนการพิจารณาคุณภาพบทความตามหลักเกณฑ์การพิจารณาของวารสารและคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความวารสาร (Peer Review) อย่างเข้มข้นเช่นเดียวกันทุกฉบับ ทั้งนี้ วารสารไม่มีค่าธรรมเนียมในการตีพิมพ์เผยแพร่

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ (Consideration and selection of articles)

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความ (Peer Reviewer) จากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อยสองท่าน โดยบทความจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีใช้หน่วยงานเดียวกันกับผู้พิมพ์และมีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจากหลากหลายสถาบัน และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์เผยแพร่ ทั้งนี้ จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้พิมพ์บทความและผู้พิมพ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา

บทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review) และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้อง ตามข้อกำหนดของวารสาร ทั้งนี้ บทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารหรือ สิ่งพิมพ์ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้พิมพ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้พิมพ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อกองบรรณาธิการก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์ สำหรับ ทศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้ เป็นของผู้พิมพ์แต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

สว่นประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารสิทธิจินดา ตีพิมพ์เผยแพร่บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. บทความวิจัย

รายงานผลวิจัยที่นำเสนอผลลัพธ์จากการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใด ๆ มาก่อน ควรประกอบด้วย

1.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ

1.2 ผู้เขียน (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.3 สังกัดผู้เขียน (Author Affiliation) ให้ระบุสังกัดผู้พิมพ์ทั้งภาษาไทยและแปลเป็นภาษาอังกฤษ

1.4 อีเมล ให้พิมพ์อีเมลของผู้เขียนหลักหรือผู้ประสานงานบทความ หลังข้อความ
*Corresponding author, e-mail: “ผู้เขียนหลัก”

1.5 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 750 คำ

1.6 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นการค้นหาข้อมูล โดยคำสำคัญแต่ละคำคั่นด้วย เครื่องหมายจุลภาค (,) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ

1.7 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ทั้งนี้ ควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความถูกต้องที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) แบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้น ๆ ให้ใช้ได้

ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้หากการอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้พิมพ์ด้วย จุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) ตามรูปแบบดังนี้ Author/(Year of Publication) หรือ (Author, /Year of Publication) หรือ (Author & Author/Year of Publication) เช่น Bunkhrong (2022 หรือ (Bunkhrong, 2022) หรือ (Bunkhrong & Supsin, 2022) เป็นต้น หากผู้พิมพ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตาม ด้วยคำว่า และคณะ หรือ et al. ตามรูปแบบดังนี้ Author/et al.,/(Year of Publication) หรือ (Author/et al.,/Year of Publication) เช่น Bunkhrong et al. (2022) หรือ (Bunkhrong et al., 2022)

1.8 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

1.9 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) (ถ้ามี) เป็นการบอกทิศทางในการศึกษาค้นคว้า เป็นโครงสร้างที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด ตัวแปร และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย ช่วยให้เห็นภาพรวมของงานวิจัยได้อย่างชัดเจน และเป็นประโยชน์ในการวางแผนการวิจัยและการนิพนธ์บทความ

1.10 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods) อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียด และชัดเจน กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษา เช่น ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ขอบเขตการศึกษา วิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้และการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือสัตว์ (ถ้ามี) วิธีการเก็บข้อมูลในการวิจัยมีความเหมาะสมและคุณภาพ รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น

1.11 ผลการวิจัย (Research Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง หรือแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิตามความเหมาะสม

1.12 อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) อภิปรายผลโดยวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งนำข้อค้นพบของงานวิจัยมาอภิปรายเพื่อเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ ปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

1.13 ความรู้ใหม่ (New Knowledge) (ถ้ามี) นำเสนอข้อค้นพบที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่จากงานวิจัย เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ สำหรับเป็นแนวทางที่มีคุณค่าและสามารถนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ โดยแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยผังความคิด หรือแผนภาพ และมีการบรรยายในเนื้อเรื่อง ตามความเหมาะสม

1.14 ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions) ระบุข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1.15 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความถูกต้องที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้รูปแบบการอ้างอิงให้ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

2. บทความวิชาการ

หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใด ๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ

2.2 ผู้เขียน (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 สังกัดผู้เขียน (Author Affiliation) ให้ระบุสังกัดผู้เขียนทั้งภาษาไทยและแปลเป็นภาษาอังกฤษ

2.4 อีเมล ให้พิมพ์อีเมลของผู้เขียนหลักหรือผู้ประสานงานบทความ หลังข้อความ
*Corresponding author, e-mail: “ผู้เขียนหลัก”

2.5 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 750 คำ

2.6 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล โดยคำสำคัญแต่ละคำคั่นด้วย เครื่องหมายจุลภาค (,) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ

2.7 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษา ทั้งนี้ ควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความถูกต้อง ที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) แบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้น ๆ ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทย

และหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้หากการอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้พิมพ์ด้วย จุลภาค (.) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) ตามรูปแบบดังนี้ Author/(Year of Publication) หรือ (Author,/Year of Publication) หรือ (Author & Author/Year of Publication) เช่น Bunkhrong (2022 หรือ (Bunkhrong, 2022) หรือ (Bunkhrong & Supsin, 2022) เป็นต้น หากผู้พิมพ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตาม ด้วยคำว่า และคณะ หรือ et al. ตามรูปแบบดังนี้ Author/et al.,/(Year of Publication) หรือ (Author/et al.,/Year of Publication) เช่น Bunkhrong et al. (2022) หรือ (Bunkhrong et al., 2022)

2.8 เนื้อหา (Content) เนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นเรื่องย่อย ๆ และการจัดเรียงลำดับเป็นไปตามรายละเอียดของเนื้อหา เสนอผลการศึกษาที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการศึกษา ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องหรือแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม มีนำเสนอข้อค้นพบที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่จากงานวิจัย เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ สำหรับเป็นแนวทางที่มีคุณค่าและสามารถนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ โดยแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยผังความคิดหรือแผนภาพ และมีการบรรยายในเนื้อเรื่อง ตามความเหมาะสม

2.9 บทสรุป (Conclusion) การสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน กระชับ โดยมีการสรุปปิดท้ายเนื้อหาที่นำเสนอให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษา หากมีข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้ และข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป จะเกิดประโยชน์ต่อผู้ศึกษา

2.10 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความถูกต้องที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้รูปแบบการอ้างอิงให้ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

การส่งบทความ

บทความที่ จะตีพิมพ์ในวารสารสิทธิจินดาต้องส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/SITTHICHINDA> ตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนดเป็นไฟล์เวิร์ด (Word file) เท่านั้น

รูปแบบบทความและการพิมพ์เนื้อหาบทความ

1. การเตรียมต้นฉบับบทความ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดต้นฉบับ ขนาดหน้ากระดาษ A4 โดยให้ใช้ไฟล์ตัวหนังสือลดจากรูปแบบบทความ (Article Format) ที่วารสารกำหนดเท่านั้น

1.2 รูปแบบการพิมพ์ เนื้อหาบทความในทุกส่วนจัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เท่านั้น

1.3 ใช้รูปแบบตัวอักษร TH Niramit AS พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด

1.4 หัวกระดาษ เป็นส่วนของรายละเอียดตามที่วารสารกำหนดเพื่อความชัดเจนของการศึกษา และอ้างอิงสำหรับผู้สนใจ

1.5 ชื่อเรื่อง ทั้งชื่อบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.6 ชื่อผู้เขียนทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล ไม่ต้องมีคำนำหน้า เว้น 1 เคาะระหว่างชื่อและนามสกุล ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ชื่อผู้เขียนแต่ละคนคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ตำแหน่งชิดขอบด้านขวากระดาษใต้ชื่อเรื่อง

1.7 สังกัดผู้เขียนและผู้เขียนหลัก ให้เขียนไว้ด้านใต้ชื่อผู้เขียน ให้ระบุสังกัดคณะ หน่วยงานของผู้เขียน ขนาดตัวอักษร 14 ชนิดตัวธรรมดา ทั้งนี้ การระบุสังกัดคณะ หน่วยงานของผู้เขียนนั้น ผู้เขียนต้องระบุทั้งภาษาไทยและแปลเป็นภาษาอังกฤษ ด้วย รวมถึงระบุผู้เขียนหลัก (Corresponding Author) มีเครื่องหมาย * กำกับไว้บนนามสกุลผู้เขียน เพื่อระบุอีเมลสำหรับติดต่อประสานงาน ตำแหน่งชิดขอบขวากระดาษโดยระบุใต้ชื่อผู้เขียน

1.8 หัวข้อของบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.9 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 7 ตัวอักษรจากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน ส่วนเนื้อหาบทความที่อยู่หน้าทั้งสองเป็นต้นไปให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เช่นกัน ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 750 คำ และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์

1.10 หัวข้อคำสำคัญภาษาไทยและอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุคำสำคัญที่นำไปใช้เป็นคำค้น คำสำคัญแต่ละคำคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร

1.11 หัวข้อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.12 หัวข้อย่อ ย่อ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อโดยเรียงตามลำดับหมายเลข

1.13 จำนวนต้นฉบับ ควรมีความยาวอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า โดยนับรวมตาราง รูปภาพ แผนภูมิ และเอกสารอ้างอิง (กรณีที่เกิด อยู่ในดุลยพินิจของบรรณาธิการ เป็นกรณีๆไป)

1.14 การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) และการระบุแหล่งที่มา โดยเป็นการอ้างอิง แบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้น ๆ ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้หากการอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้พิมพ์ค้น

ด้วยจุลภาค (.) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) ตามรูปแบบดังนี้ Author/(Year of Publication) หรือ (Author,/Year of Publication) หรือ (Author & Author/Year of Publication) เช่น Bunkhrong (2022 หรือ (Bunkhrong, 2022) หรือ (Bunkhrong & Supsin, 2022) เป็นต้น หากผู้นิพนธ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตามด้วยคำว่า และคณะ หรือ et al. ตามรูปแบบดังนี้ Author/et al.,/(Year of Publication) หรือ (Author/et al.,/Year of Publication) เช่น Bunkhrong et al. (2022) หรือ (Bunkhrong et al., 2022)

1.15 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ กรณีเป็นตารางให้ชื่อตารางอยู่ด้านบน กรณีที่เป็นรูปภาพหรือ แผนภูมิ ให้ระบุชื่อรูปภาพหรือแผนภูมิอยู่ด้านล่าง ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านซ้าย

ตารางที่ 1 รายละเอียดรูปแบบการเตรียมต้นฉบับบทความ

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	18	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดขวา	ตัวหนา
หน่วยงานที่สังกัด (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดขวา	ตัวธรรมดา
Corresponding Author	16	ชิดขวา	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
คำสำคัญ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อหลักตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อย่อย	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
เนื้อหาตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
เอกสารอ้างอิง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ตาราง			
ชื่อตาราง (ตารางที่ : จัดไว้บนตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
รายละเอียดชื่อตาราง (พิมพ์ต่อจากชื่อตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
รูปภาพ/แผนภูมิ			
ชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
(ภาพ/แผนภูมิที่ : จัดไว้ใต้รูปภาพ/แผนภูมิ)			
รายละเอียดชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
(พิมพ์ต่อจากชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ)			
การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี โดยใช้ได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทั้งผู้นิพนธ์ที่เป็นชาวไทยและต่างประเทศ			

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
เอกสารอ้างอิง : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) โดยการอ้างอิงเอกสารให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ หากการอ้างอิงเอกสารเป็น ภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้นิพนธ์คั่นด้วยจุลภาค (.) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) ตามรูปแบบ			
จำนวนต้นฉบับ : ควรมีความยาวอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า			

2. การเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

2.1 การเขียนเอกสารอ้างอิงให้ใช้ตามรูปแบบของ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) โดยการอ้างอิงเอกสารให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ หากผู้นิพนธ์มีมากกว่า 1 คน ให้ใส่ชื่อผู้นิพนธ์ให้ครบทุกคน โดยคั่นด้วยจุลภาค (.) ระหว่างผู้นิพนธ์ แล้วตามด้วยคำว่า “และ” ในภาษาไทย หรือตามด้วยคำว่า “&” ในภาษาอังกฤษ ก่อนผู้นิพนธ์คนสุดท้าย โดยจัดเรียงตามพยางค์ สระ ตามรูปแบบการอ้างอิงตามลำดับก่อนหลังให้ถูกต้อง

2.2 การเรียงลำดับเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) ให้เรียงตามลำดับอักษรของชื่อผู้นิพนธ์ โดยไม่ต้องมีตัวเลขกำกับ ให้เริ่มต้นด้วยรายชื่อเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน และต่อด้วยรายชื่อ เอกสารอ้างอิงภาษาต่างประเทศ และชื่อผู้นิพนธ์ให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนตามรูปแบบเดียวกันกับการ อ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ

2.3 ในกรณีที่อ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย หากต้องการอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษ ให้แปลเอกสารอ้างอิงนั้นเป็นภาษาอังกฤษเพิ่มเติม และปีพุทธศักราชให้ปรับเป็นปีคริสต์ศักราช โดยนำไปต่อท้ายรายการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย และชื่อผู้นิพนธ์ให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนตามรูปแบบเดียวกันกับการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ

3. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

3.1 หนังสือในรูปแบบเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์

3.1.1 หนังสือในรูปแบบเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่มีเลข DOI

1) ผู้แต่ง 1 คน

ชื่อ/สกุล./ (ปีพิมพ์). /ชื่อเรื่อง/ (พิมพ์ครั้งที่). /สำนักพิมพ์./ (URL) (ถ้ามี)

Surname./Name./ (Year of Publication). / Title/ (Edition). /Publisher./ (URL) (if any)

ตัวอย่าง

ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี. (2560). *การเมืองการปกครองท้องถิ่นเปรียบเทียบ*. บริหารศาสตร์.
Mertens, D. M. (2014). *Research and evaluation in education and psychology: Integrating diversity with quantitative, qualitative, and mixed methods* (4th ed.). Sage.

2) ผู้แต่ง 2 คน

ชื่อ/สกุล,และชื่อ/สกุล./(ปีพิมพ์).ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./(URL) (ถ้ามี)
Surname,/Name,/& Surname,/Name./(Year of Publication)./Title/(Edition)./Publisher./(URL) (if any)

ตัวอย่าง

วันชัย สุขตาม, และ เสกสรรค์ สนวา. (2562). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์*. สำนักพิมพ์
สถาบันวิชาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น.
ไพบรมา อิศรเสนา ณ อยุธยา, และ ชูจิต ตรีรัตนพันธ์. (2560). *การคิดเชิงออกแบบ: เรียนรู้ด้วยการลง
มือทำ*. ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC). [http://resource.tcdc.or.th/
ebook/Design.Thinking.Learning.by.Doing.pdf](http://resource.tcdc.or.th/ebook/Design.Thinking.Learning.by.Doing.pdf)
Svendsen, S., & Løber, L. (2020). *The big picture/Academic writing: The one hour guide* (3rd
digital ed.). Hans Reitzel Forlag. [https://hansreitzel.dk/
soeg/the-big-picture-\(i-bog\)-i-bog-53615-9788741280615](https://hansreitzel.dk/soeg/the-big-picture-(i-bog)-i-bog-53615-9788741280615)

3) ผู้แต่ง 3 คน

ชื่อ/สกุล,ชื่อ/สกุล,และชื่อ/สกุล./(ปีพิมพ์).ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./(URL) (ถ้ามี)
Surname,/Name /, Surname,/Name,/&Surname,/Name./(Year of Publication)./Title/(Edition)./
Publisher./(URL) (if any)

ตัวอย่าง

วันชัย สุขตาม, จิรายุ ทรัพย์สิน, และ สุรศักดิ์ ชะมารัมย์. (2564). *รัฐศาสตร์ แนวคิดพื้นฐานสู่การ
ปฏิบัติในยุคดิจิทัล*. โฟร์เพซ.
Ary, D., Jacobs, L. C., Irvine, A. K. S., & Walker, D. A. (2018). *Introduction to research in
education*. Cengage Learning.

3.1.2 หนังสือในรูปแบบเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่มีเลข DOI

ชื่อ/สกุล./(ปีพิมพ์).ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./https://doi.org/เลข DOI
Surname,/Name./(Year of Publication)./Title/(Edition)./Publisher./https://doi.org/DOI number

ตัวอย่าง

Jackson, L. M. (2019). *The psychology of prejudice: From attitudes to social action* (2nd ed.).
American Psychological Association. [https://doi.org/ 10.1037/0000168-000](https://doi.org/10.1037/0000168-000)

3.2 วารสาร

1) บทความในวารสารแบบรูปเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่มีเลข DOI

ชื่อ/สกุล./(ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่(เลขของฉบับที่),/เลขหน้า.

Surname,/Name./(Year of Publication)./Article title./Journal name,/Year number(Issue number),/Page number.

ตัวอย่าง

ณัฐวดี บุญครอง, อธิมาตร เพิ่มพูน, และวันชัย สุขตาม. (2565). ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการจัดตั้งวิสาหกิจ ชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงบ้านทุ่งโก. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 6(1), 27–40.

Chawla, L. (1994). Editor's note. *Children's Environment*, 2(11), 3. Sillick, T. J., & Schutte, N. S. (2006). Emotional intelligence and self-esteem mediate between perceived early parental love and adult happiness. *E-Journal of Applied Psychology*, 2(2), 38–48. <http://ojs.lib.swinedu.au/index.php/ejap>

2) บทความในวารสารแบบรูปเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่มีเลข DOI

ชื่อ/สกุล./(ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่(เลขของฉบับที่),/เลขหน้า./<https://doi.org/>เลข DOI

Surname,/Name./(Year of Publication)./Article title./Journal name,/Year number(Issue number),/Page number./<https://doi.org/>DOI number

ตัวอย่าง

ประเมษฐ์ สัจจันทา, วีรพงษ์ นิทะรัมย์, และ อลิสา สุวรรณัง. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนหลังจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 บ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, 1(1), 45–56. <https://doi.org/10.14456/jasrru.2023.4>

Herbst-Damm, K. L., & Kulik, J. A. (2005). Volunteer support, marital status, and the survival times of terminally ill patients. *Health Psychology*, 24, 225–229. <https://doi.org/10.1037/0278-6133.24.2.225>

3.3 หนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ออนไลน์

ชื่อ/สกุล./(ปี,/วันที่/เดือน). ชื่อคอลัมน์./ชื่อหนังสือพิมพ์,/เลขหน้า./(URL) (ถ้ามี)

Surname,/Name./(Year,/Date/Month). Column name./Newspaper name,/Page number./(URL) (if any)

ตัวอย่าง

พงษ์พรรณ บุญเลิศ. (2561, 15 สิงหาคม). เติลนิวิธว่าไรต์: ‘สื่อพิพธิภันท์’ เชื่อมยุคสมัย เข้าถึงด้วย ‘มิติ ใหม่’ อินเทอร์เน็ต. *เติลนิวิธ*, 4. http://lib.edu.chula.ac.th/fileroom/cu_formclipping/drawer006/general/data0013/00013005.pdf

Brody, J. E. (2007, December 11). Mental reserves keep brain agile. *The New York Times*.
<https://www.nytimes.com>

3.4 วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต

1) วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตที่ไม่ได้ตีพิมพ์

ชื่อ/สกุล./(ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์ หรือ วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]./ชื่อมหาวิทยาลัย.
Surname./Name./(Year published)./Thesis title/[Unpublished doctoral dissertation or Unpublished master's thesis]./University name.

ตัวอย่าง

รัฐธรรมนุญ รุ่งเรือง. (2561). *บทบาทที่เหมาะสมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการส่งเสริมประชาธิปไตยในชุมชน เขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์*[วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

Jung, M. S. (2014). *A structural equation model on core competence of nursing students* [Unpublished doctoral dissertation]. Choong-Ang University.

2) วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตจากเว็บไซต์

ชื่อ/สกุล./(ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, /ชื่อมหาวิทยาลัย]./ชื่อเว็บไซต์./URL
Surname./Name./(Year published)./Thesis title/[Doctoral dissertation or Master's thesis, /University name]./Website name./URL

ตัวอย่าง

วรารณณ์ โพธิ์ศรีประเสริฐ. (2545). *การพัฒนาโปรแกรมการปรับปรุงการพูดสำหรับครูบวชวัยโดยใช้เทคนิคการละคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR). <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/302>

Ata, A. (2015). *Factor effecting teacher-child communication skill & self-efficacy beliefs: An investigation on preschool teachers* [Master's thesis, Middle East Technical University]. Middle East Technical University Library.

<http://etd.lib.metu.edu.tr/upload/12619101/index.pdf>

3.5 รายงานการประชุมเชิงวิชาการที่มี Proceedings

ชื่อ/สกุล./(ปี)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ/(บ.ก.)./ชื่อหัวข้อการประชุม./ชื่อการประชุม/(น./เลขหน้า)/ฐานข้อมูล./https://doi.org/เลข DOI (ถ้ามี) หรือ (URL) (ถ้ามี)
Surname./Name./ (Year)./Article title./In/Editor's name/(Editor)./Conference topic title./Conference name/(Page number)./Database./https://doi.org/DOI number (if any) or (URL) (if any)

ตัวอย่าง

ภัทราภรณ์ แก้วกุล, ณัฐปภัสร ฉลาดมาก, และ อภิชากร ดวงแขเพ็ญศิริกุล. (2563). รูปแบบการถ่ายทอดภูมิปัญญาอาหารประเพณีประดอกระเทียมแค บ้านจารย์อำเภอลำปาง จังหวัดสุรินทร์. ใน จิรายุ ทรัพย์สิน (บ.ก.), *New Normal New Life : กระบวนทัศน์ใหม่เพื่อสืบสานอัตลักษณ์สร้างสรรค์ภูมิปัญญาสู่การพัฒนาท้องถิ่นตามศาสตร์พระราชา*. การประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 3 (น. 815-524). คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

Katz, I., Gabayan, K., & Aghajan, H. (2007). A multi-touch surface using multiple cameras. In J. Blanc-Talon, W. Philips, D. Popescu, & P. Scheunders (Eds.), *Lecture notes in computer science: Vol. 4678. Advanced concepts for intelligent vision systems* (pp. 97-108). Springer-Verlag. [https://doi.org/ 10.1007/978-3-540-74607-2_9](https://doi.org/10.1007/978-3-540-74607-2_9)

3.6 รายงาน

1) รายงานที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรอื่น

ชื่อหน่วยงาน./(ปีที่เผยแพร่)./ชื่อเรื่อง./สำนักพิมพ์./(URL) (ถ้ามี)
Agency name./ (Year published)./ Title./Publisher./ (URL) (if any)

ตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2561). *รายงานประจำปี 2561*. 21 เซ็นจูรี.

[https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/document/ocsc_annual_re port_2561.pdf](https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/document/ocsc_annual_report_2561.pdf)

National Cancer Institute. (2019). *Taking time: Support for people with cancer (NIH Publication No. 18-2059)*. U.S. Department of Health and Human Services, National Institutes of Health.

[https://www.cancer.gov/publications/ patient-education/takingtime.pdf](https://www.cancer.gov/publications/patient-education/takingtime.pdf)

2) รายงานที่จัดทำโดยผู้เขียนรายบุคคลสังกัดหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรอื่น

ชื่อ/สกุล./(ปีที่เผยแพร่)./ชื่อเรื่อง./สำนักพิมพ์./(URL) (ถ้ามี)
Surname./Name./ (Year published)./ Title./Publisher./ (URL) (if any)

ตัวอย่าง

สุมาลี ตั้งคณานุรักษ์, อรทัย วิมลโนธ, และ เกรียงไกร นะจร. (2559). *การวิจัยและพัฒนาารูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและควมมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

Lipsey, M. W., Farran, D. C., & Hofer, K. G. (2015). *A randomized control trial of a statewide voluntary prekindergarten program on children's skills and behaviors through third grade.* Vanderbilt University, Peabody Research Institute.

3.7 เว็บไซต์

ชื่อ/สกุล./(ปี./วัน/เดือนที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./ชื่อเว็บไซต์./URL

Surname./Name./(Year./Day/Month published)./Article title./Website name./URL

ตัวอย่าง

เอมอัชฌา วัฒนบุรานนท์. (2554, 27 เมษายน). *การจัดการเรียนรู้สุขศึกษา.* จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Chulapedia). <http://www.chulapedia.chula.ac.th/index.php?title=การจัดการเรียนรู้สุขศึกษา>
Centers for Disease Control and Prevention. (2018, August 22). *Preventing HPV associated cancers.* https://www.cdc.gov/cancer/hpv/basic_info/prevention.htm

3.8 ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อกฎหมาย./(ปี./วัน/เดือน)./ราชกิจจานุเบกษา./เล่ม/เลขเล่ม/ตอนที่/เลขตอน./หน้า/เลขหน้า.

Legal name./(Year./Day/Month)./Government Gazette./Volume/Volume number/Section/Section number./Page/Page number.

ตัวอย่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1-90.
พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561. (2561, 13 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 135 ตอนที่ 33 ก. หน้า 1-18.
พระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2505. (2505, 27 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา* (ฉบับพิเศษ). เล่ม 79 ตอนที่ 67. หน้า 24-31.

หมายเหตุ : ที่มาของรูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงและศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่

ศูนย์นวัตกรรมทางการศึกษา สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

(สิงหาคม 2564). การอ้างอิงสารสนเทศตาม “Publication Manual of the American

Psychological Association” (7th Edition). Thaijo. <https://so02.tci>

[thaijo.org/index.php/EDUCU/article/view/153329/111738](https://so02.tci.thaijo.org/index.php/EDUCU/article/view/153329/111738)

เทมเพลต สำหรับบทความวิจัย

[ชื่อเรื่องภาษาไทย]

[ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ]

[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่1]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่1]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่1]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่1]

[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่2]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่2]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่2]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่2]

และ[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่3]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่3]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่3]

And [หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่3]

*Corresponding author, e-mail: [ใส่อีเมลผู้เขียนหลัก]

บทคัดย่อ

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

คำสำคัญ: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด] [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด] [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

Abstract

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

Keywords: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด], [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด], [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

บทนำ

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

กรอบแนวคิดในการวิจัย (ถ้ามี)

[ดับเบิลคลิกเพื่อเพิ่มกรอบรูปภาพ]

รูปที่ 1 [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

การวิเคราะห์ข้อมูล

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ผลการวิจัย

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ตารางที่ 1 [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

DisplayText cannot span mo	DisplayText cannot span mo	DisplayText cannot span mo
DisplayText cannot span mo	DisplayText cannot span mo	DisplayText cannot span mo
DisplayText cannot span mo	DisplayText cannot span mo	DisplayText cannot span mo
DisplayText cannot span mo	DisplayText cannot span mo	DisplayText cannot span mo
DisplayText cannot span mo	DisplayText cannot span mo	DisplayText cannot span mo

ที่มา: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด] (ถ้ามี)

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

สรุปและอภิปรายผล

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ข้อเสนอแนะ**ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้**

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

เอกสารอ้างอิง

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

เทมเพลต สำหรับบทความวิชาการ

[ชื่อเรื่องภาษาไทย]

[ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ]

[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่1]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่1]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่1]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่1]

[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่2]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่2]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่2]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่2]

และ[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่3]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่3]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่3]

And [หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่3]

*Corresponding author, e-mail: [ใส่อีเมลผู้เขียนหลัก]

บทคัดย่อ

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

คำสำคัญ: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด] [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด] [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

Abstract

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

Keywords: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด], [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด], [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

บทนำ

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[เนื้อหาส่วนที่1ปูพื้นฐานความรู้ในเรื่องที่จะกล่าวถึง]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[เนื้อหาส่วนที่2วิเคราะห์ข้อมูล/การโต้แย้งข้อเท็จจริง/การถกเถียง/การใช้เหตุผล/ใช้หลักฐานข้ออ้าง]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ตารางที่ 1 [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]
[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]
[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]
[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]
[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ที่มา: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด] (ถ้ามี)

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[เนื้อหาส่วนที่3เสนอความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

บทสรุป

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

เอกสารอ้างอิง

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

แบบฟอร์มการส่งบทความ

แบบฟอร์มส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์

วารสารสิทธิจินดา

(กรุณาส่งมาพร้อมกับบทความ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี).....

หน่วยงาน.....คณะ.....

ขอส่งบทความ ☐ ภาษาไทย ☐ ภาษาอังกฤษประเภท ☐ บทความวิจัย (Research Paper) ☐ บทความวิชาการ (Academic Paper)

ชื่อบทความ (ภาษาไทย)

.....

.....

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ)

.....

.....

คำสำคัญ (ภาษาไทย)

.....

Keywords (ภาษาอังกฤษ)

.....

ที่อยู่ติดต่อ เลขที่.....หมู่ที่.....ซอย.....ถนน.....แขวง/ตำบล.....

เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....โทรสาร.....E-mail.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า บทความนี้ไม่เคยลงพิมพ์ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการเสนอ เพื่อพิจารณาตีพิมพ์
ในวารสารอื่น การละเมิดลิขสิทธิ์เป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้า และข้าพเจ้าได้รับทราบและยอมรับข้อกำหนดและ
นโยบายการพิจารณาตีพิมพ์บทความของวารสารสิทธิจินดาแล้ว

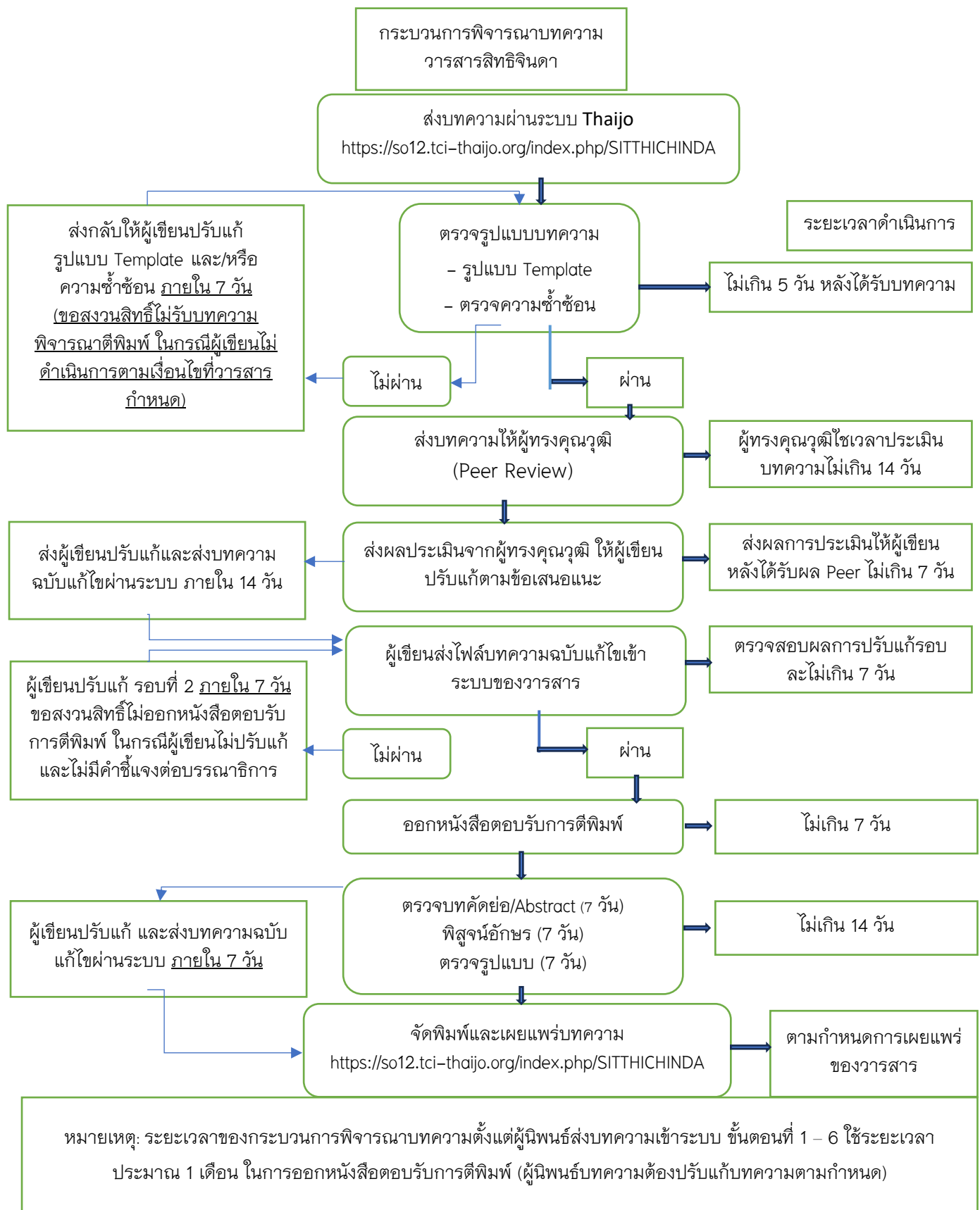
โปรดระบุ

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมงานตามชื่อที่ระบุในบทความจริง

ลงนาม.....

(.....)

ขั้นตอนการทำงานของวารสาร

บทความที่ถูกลงชื่อจะได้รับการตรวจสอบความสมบูรณ์โดยกองบรรณาธิการ ดังนี้

- รูปแบบการจัดหน้า
- การใช้ภาษา
- การคัดลอกเลียนแบบ (ไม่เกินร้อยละ 25)
- ความเพียงพอและความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการอ้างอิง
- รูปแบบการเขียนอ้างอิง
- ความซ้ำซ้อน

หากบทความดังกล่าวมีรูปแบบไม่เป็นไปตามที่วารสารฯ กำหนด หรือมีอัตราการซ้ำซ้อนสูงกว่าที่วารสารฯ กำหนด กองบรรณาธิการจะไม่รับบทความดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการพิจารณาซึ่งจะแจ้งผู้ประพันธ์ให้รับทราบต่อไป

3. ส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน (Peer Review) พิจารณาความถูกต้อง-เหมาะสม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (1-2 สัปดาห์):

บทความที่ผ่านการพิจารณาขั้นที่ 1 แล้ว กองบรรณาธิการจะพิจารณาคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2-3 ท่าน เพื่อพิจารณาบทความดังกล่าวในรูปแบบ Double-Blind ก่อนดำเนินการทบทวนและจัดส่งบทความแก่ผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป โดยระดับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิจะประกอบด้วย

- 3.1 สมควรได้รับการตีพิมพ์ (Accept)
- 3.2 สมควรได้รับการตีพิมพ์ โดยต้องมีการปรับแก้ไขเล็กน้อย (Accept with minor revision)
- 3.3 สมควรได้รับการตีพิมพ์ โดยต้องมีการปรับแก้ไขอย่างมาก (Accept with major revision)
- 3.4 ไม่สมควรได้รับการตีพิมพ์ (Reject)

4. ส่งผลประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ (1-2 สัปดาห์):

เมื่อกองบรรณาธิการได้รับผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิครบถ้วนแล้ว จะดำเนินการพิจารณาและสรุปผลอีกครั้ง โดยบทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ ต้องได้รับผลเป็น Accept หรือ Accept with minor revision ส่วนบทความที่ได้รับผลเป็น Accept with major revision บรรณาธิการจะเป็นผู้พิจารณาชี้ขาด และบทความที่ได้รับผลเป็น Reject จะไม่ได้รับการอนุมัติให้ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการจินตาสี โดยจะส่งผลประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ ตามขั้นตอนดังนี้

- 4.1 ส่งผลการประเมินให้ผู้เขียนหลังได้รับผล Peer ไม่เกิน 7 วัน
- 4.2 ส่งผู้เขียนปรับแก้และส่งบทความฉบับแก้ไขผ่านระบบ ภายใน 14 วัน
5. ผู้เขียนส่งไฟล์บทความฉบับแก้ไขเข้าระบบของวารสาร (1-2 สัปดาห์):

บทความที่ได้รับการอนุมัติให้ตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนดำเนินการปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และความคิดเห็นเพิ่มเติมจากกองบรรณาธิการ (ถ้ามี) โดยผู้เขียนต้อง

ดำเนินการแก้ไขให้ครบถ้วน และชี้แจงการปรับแก้ แล้วส่งบทความที่ปรับแก้แล้ว และเอกสารชี้แจงการปรับแก้กลับมายังกองบรรณาธิการภายในเวลาที่กำหนด การพิจารณาบทความฉบับปรับแก้ ดังนี้

5.1 ตรวจสอบผลการปรับแก้รอบละไม่เกิน ไม่เกิน 7 วัน

5.2 ผู้เขียนปรับแก้ รอบที่ 2 ภายใน 7 วันขอสงวนสิทธิ์ไม่ออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์ ในกรณีผู้เขียนไม่ปรับแก้และไม่มีคำชี้แจงต่อบรรณาธิการ

6. ออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์

เมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความที่ปรับแก้แล้ว จะดำเนินการพิจารณาความถูกต้องอีกครั้ง หากบทความดังกล่าวได้รับการแก้ไขครบถ้วน จะรับรองการตีพิมพ์ และนำเข้าสู่กระบวนการจัดอาร์ตเวิร์คต่อไป ใช้เวลาดำเนินการไม่เกิน 7 วัน

7. ตรวจบทคัดย่อ/Abstract (1-2 สัปดาห์)

ก่อนดำเนินการจัดรูปเล่มเพื่อทำการเผยแพร่กองบรรณาธิการจะดำเนินการตรวจสอบบทคัดย่อ พิสูจน์อักษรและตรวจรูปแบบ ไม่เกิน 7 วัน และผู้เขียนปรับแก้และส่งบทความฉบับแก้ไขผ่านระบบฯ ภายใน 7 วัน

8. จัดพิมพ์และเผยแพร่บทความ

เมื่อบทความผ่านกระบวนการทั้งหมดที่วารสารกำหนดจะดำเนินการเผยแพร่ตามกระบวนการของแต่ละฉบับผ่านวารสารสิทธิจินดา